

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

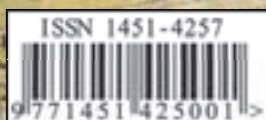
HRVATSKA

RIJEC

BROJ 866

22. STUDENOGA 2019. CIJENA 50 DINARA

Srebrni jubilej Zvonika

SADRŽAJ

5

Razgovor o obnovi Franjevačkog samostana u Baču

Dogovoreni daljnji koraci

8

Održana sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i sastanak s ministrom Ružićem

Izazovi i očekivanja HNV-a

12

Stipe Botica, predsjednik Matice hrvatske

Vojvođanski Hrvati - važan segment hrvatskoga naroda

22

Manifestacija KUD-a Hrvata Bodrog iz Monoštora

Kad se Šokci razdivanu

30

Monografija *Tradicija, baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* predstavljena u Zagrebu

Uspješna znanstvena suradnja

34

Tomislav Vojnić Mijatov, novi đakon Subotičke biskupije

Roditelji su prvi svjedoci vjere

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić

(zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,

Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav

Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i

Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinator dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

»Zid« oko Gornjeg Podunavlja

Priča potječe s početka tekućega stoljeća. Tada su se inventivni Monoštorci odlučili, ponosni na svoju prirodu i selo kakvi već jesu, pokušati ljepote koje su se proćule turistički iskoristiti. Nije tada manjkalo entuzijazma (niti ljudi) za obuke, promidžbe po sajmovima, pa ni primanja prvih gostiju, ali i nagrada i priznanja. Gotovo spontano, uz ogroman entuzijazam lokalne zajednice, udruga i podršku tadašnje općinske vlasti (i Monoštoraca u njoj), na turističko vidjelo su iznijeli danas poznati jedinstveni spoj prirode i tradicije ljudi u suživotu s njom. Centar građanskih aktivnosti poslužio je kao osnovna infrastruktura za obuke koje su počeli držati međunarodni stručnjaci, posebice od kako se za tada favoriziranu prirodnu baštinu Dunava i njezino očuvanje (i) u Srbiji zainteresirao Svjetski fond za prirodu (WWF). Britanac **David Reeder**, koji je iz Mađarske koordinirao rad ove organizacije u Srbiji, došao je u Monoštor 2003., i oduševljeno pokrenuo međunarodne projekte koji su lokalnim pružateljima turističkih usluga puhnuili vjetar u leđa. Četiri godine kasnije Europski centar za ekološki i poljoprivredni turizam održao je prvu veliku obuku za više od 50 budućih nositelja »monoštorske turističke priče«, odgovarajući na pitanja zašto je destinacija Monoštor jedinstvena, koje su njezine granice i značajke, kako poboljšati standard i održavati njegovu razinu u pružanju turističkih usluga, kako dovesti prave ljude u pravo vrijeme u Monoštor i kako svladati osnove marketinga i komunikacije. Iako nije bilo ogromnog priljeva novca, iako je dolazilo do čestih razočaranja, iako je bilo čak i trvenja oko toga na koji način i u kom obliku prikazati baštinu monoštorskih Hrvata Šokaca (osjetljivom) srpskom i (radoznom) stranom turistu, jedno je svima bilo jasno: bez prirode, kao potpore turističkim aktivnostima u selu, one ostaju siromašne, jednostrane i uskraćene za destinacijski vrlo važnu komponentu u ekoturizmu.

Znalo je to i JP *Vojvodinašume*. Ovo poduzeće, naime, upravlja Specijalnim rezervatom prirode *Gornje Podunavlje*, kako se zovu šume i ritovi u okolici Monoštora. No, iako su predstavnici ovog poduzeća nazočili i pratili razvoj monoštorske turističke, manjkalo je volje za iskorak iz monoštorske šumarsko-lovne priče. Nisu, naime, bili od lokalne zajednice rijetki pozivi da se kreira partnerstvo koje bi povežalo bogatu prirodu i kulturu u jednu rutu, jedan turistički proizvod, od kojega bi profitirao i Monoštor i upravljač zaštićenog područja. Mnogi od njih završili su se neslavno. Nefleksibilnost, odsustvo vizije, pozicija monopola nad upravljanjem prirodnim resursima ili nešto četvrto – tek, ovo je poduzeće razvijalo svoju zasebnu destinaciju *Gornje Podunavlje*, koja ne uključuje aktivnosti turista u selima na rubu ovog zaštićenog područja. U tome se bogato koristila postojeća i novoizgrađena infrastruktura, uhodano znanje i prakse marketinga (ovo poduzeće i njegovi prethodnici bave se lovnim turizmom desetljećima unatrag), ali i (besplatni) međunarodni programi obuke. Konačno, tijekom 2017. otvorile su se potpuno »ekoturističke oči« *Vojvodinašuma* i ovo je poduzeće formiralo svoj ogranak – agenciju specijaliziranu za ekoturizam.

Dojam da je riječ o »podizanju zida« na granici zaštićenog područja i usmjeravanju posjetitelja samo u zaštićeno područje, bez partnerstva s turističkim gospodarstvima u Monošturu, učvršćuje se uvidom u ponudu ove agencije na njezinoj internetskoj stranici. No, je li uopće tržišno isplativo na ovako izvanrednom primjeru uklapanja prirodne i tradicijske baštine, kao što je Monoštor i njegova okolica, jednu od njih zanemariti samo zato što se ona nalazi u posjedu osoba ili udruga i što za njezino uključivanje u destinaciju treba pokazati, za poduzeća nesvojstveni, fleksibilni pristup? Kao prvo, to je apsurdno i poništava višedesetljetne napore lokalne zajednice da integralno promovira i koristi turističke potencijale svojeg kraja. Kao drugo, možda važnije, *Vojvodinašume* se ovim stavljaju u poziciju monopolista i u ovom području. Nisu davna vremena u kojima su Monoštorci javno prosvjedovali zbog toga što teški tegljači ovog poduzeća, koji izvoze posječene trupce iz šume, masovno uništavaju asfalt na seoskim ulicama i mir u obližnjim kućama, što se i dalje događa, a to je samo dio razloga nezadovoljstva odnosom uprave ovog poduzeća i »sela na sedam Dunava«. Činjenica da veliki broj stanovnika Monoštora radi u ovom poduzeću ili je u njemu povremeno angažiran, uvjetuje »stiskanje zuba« i guranje problema u međusobnim odnosima na stranu. No, ako je ikada i bilo, u moderno vrijeme sigurno nije prihvatljivo da turistički resurs Gornjeg Podunavlja bude oštro dijeljen između pokrajinske šumarske tvrtke i lokalne zajednice, koliko god *Vojvodinašume* imale pravo razvijati ekoturizam na područjima šuma kojima upravljaju.

Ne gasi se nada da formiranje specijalizirane agencije za ekoturizam može biti poticaj za partnerstvo *Vojvodinašuma* s lokalnim zajednicama u selima na granici rezervata Gornje Podunavlje, od Berega do Bogojeva. Nisu šumari jedini koji poznaju to područje. To su, prije svih, stanovnici koji na njemu žive i koji žele suradnički odnos u razvoju prirodi bliskog turizma na njemu.

M. Tucakov

Osnovana Mjesna organizacija DSHV-a u Pančevu

Osnivačka skupština Mjesne organizacije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Pančevu održana je 17. studenog u caféu *Galleria*. Nazočni su bili članovi i simpatizeri iz Pančeva i susjednog Starčeva. Za predsjednicu je izabrana **Danka Stojanov**, a osim nje birani su i dopredsjednik, tajnik i četiri člana predsjedništva. Na dnevnom redu su, među ostalim, bile i teme koje se tiču načina za unaprjeđenje položaja hrvatske zajednice u Banatu, kao i aktivnijeg rada u pogledu ostvarivanja zajamčenih manjinskih prava.

Predsjednik Udruge banatskih Hrvata iz Zrenjanina i vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Goran Kaurić** čestitao je Pančevcima na uspješno održanoj osnivačkoj skupštini naglasivši kako je ovo jedan od ključnih koraka k uspostavi banatske podružnice DSHV-a.

D. M.

Predstavnici Hrvata iz Srbije na seminaru FUEN-a u Koruškoj

Predstavnici Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini sudjelovali su i ove godine na godišnjem seminaru Radne skupine slavenskih manjina unutar Federalne unije europskih nacionalnosti (FUEN), krovne organizacije autohtonih nacionalnih manjina u Europi. Seminar je održan protekloga vikenda u Austriji, u pokrajini Koruškoj (Bleiburgu, Klagenfurtu i Globasnitzu), a domaćin je bila manjinska zajednica koruških Slovenaca. Modaliteti stvaranja dugoročnog i mirnog suživota između manjine i većine, potencijali na mikroekonomskoj razini u kontekstu karakterističnih obilježja manjinskih zajednica te prakse višejezičnosti na lokalnoj razini – bile su teme seminara.

U ime DSHV-a na seminaru su bili **Darko Baštovanović** i **Ivan Budinčević**, koji su ujedno, kao međunarodni tajnik te vijećnik, predstavljali i Hrvatsko nacionalno vijeće.

»Upoznali smo se različitim praksama manjinskih prava koruških Slovenaca, čiji je prioritet očuvanje jezika kroz obrazovanje i službenu uporabu jezika i pisma. Naravno, bila je ovo prigoda i da se razmatra i aktualni položaj slavenskih manjina iz skupine FUEN-a, gdje sam istaknuo kako se situacija glede Hrvata u Srbiji nije mnogo promijenila od prošle godine, odnosno da se suočavamo sa sličnim problemima, od identitetskih pitanja, etničke distance, nesudjelovanja u izvršnoj vlasti i slično«, kaže Darko Baštovanović dodajući kako je na marginama seminara bilo riječi i o mogućnostima suradnje između Hrvata u Srbiji i Slovenaca u Koruškoj.

Sudionici seminara su se složili da će Radna skupina za slavenske manjine nastaviti pratiti situaciju kada su u pitanju ove manjine, te nastojati utjecati na politiku Europske unije da se razviju novi mehanizmi kako bi se unaprijedio položaj nacionalnih manjina. Također, tražit će se i održiviji način financiranja aktivnosti te Radne skupine.

FUEN organizira i *Europeadu*, nogometno natjecanje autohtonih nacionalnih manjina iz Europe. Četvrta po redu *Europe-*

ada bit će održana iduće godine u lipnju, upravo u Koruškoj (Austrija), a na njoj će sudjelovati i reprezentacija Hrvata u Srbiji. Sudjelovat će ukupno 24 muške i 8 ženskih ekipa. Žrebanje za skupine održano je za vikend u Koruškoj, a ovom događaju nazočio je i Ivan Budinčević, kao član stručnog stožera reprezentacije Hrvata u Srbiji. Ova reprezentacije natjecat će se u skupini D s reprezentacijama Mađara iz Slovačke, gradišćanskih Hrvata te Nijemaca iz Mađarske. Prvoplasirani iz ukupno šest skupina idu direktno u četvrtfinale, kao i dvije najbolje drugoplasirane momčadi. Inače, za Hrvate iz Srbije ovo će biti četvrto sudjelovanje na *Europeadi*, na kojoj su do sada već ostvarili dva uspjeha, osvojivši srebro u Švicarskoj 2008. i broncu 2012. u Njemačkoj.

D. B. P.

Veleposlanik SAD-a Godfrey posjetio HNV

Veleposlanik Sjedinjenih Američkih Država **Anthony F. Godfrey** sa suradnicima boravio je u utorak u Subotici, gdje je, među ostalim, posjetio i Hrvatsko nacionalno vijeće te razgovarao s predstavnicima Vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. U ime HNV-a sastanku su nazočili predsjednica **Jasna Vojnić**, član Izvršnog odbora zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić** i međunarodni tajnik **Darko Baštovanović**, a u ime DSHV-a predsjednik te stranke **Tomislav Žigmanov**.

Na sastanku je bilo riječi o položaju hrvatske zajednice u Srbiji te ključnim problemima u ostvarivanju manjinskih prava.

»Razgovarali smo i o našem razumijevanju određenih pitanja vezanih za politički život, manjinska prava, eurointegracijske procese Srbije, stanje u regiji, komunikaciju s drugim manjinskim zajednicama. Ukazali smo na one izazove na koje ukazujemo i u razgovorima s drugim dužnosnicima, kao i u javnosti, kao i na to gdje vidimo rješenja za te izazove. Najaktualnija tema bili su izbori koji će biti na proljeće, i tu smo iznijeli naše stajalište«, izjavio je nakon sastanka predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov.

D. B. P.

Razgovor o obnovi Franjevačkog samostana u Baču

Dogovoreni daljnji koraci

Na inicijativu Katoličkog društva *Ivan Antunović*, odnosno njegovog predsjednika vlč. **Ivice Ivankovića Radaka**, u petak, 15. studenog, u Baču su na temu obnove Franjevačkog samostana razgovarali predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** sa suradnicima, provincijal franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra **Ilija Vrdoljak**, pater Franjevačkog samostana u Baču fra **Josip Špehar**, svećenik Subotičke biskupije vlč. dr. sc. Ivica Ivanković Radak i opunomoćeni ministar Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji dr. sc. **Stjepan Glas**.

Budući da postoji nekoliko spornih točaka proizašlih iz nedavno završene obnove ovog samostana, a na koje su predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji više puta ukazivali i bezuspješno bili inicijatori uključivanja u procese, fra Ilija Vrdoljak je prihvatio poziv spomenutog katoličkog društva da se razgovara o daljnjim koracima, a Jasna Vojnić kao glavnu temu razgovora navodi potpisivanje sporazuma o aktivnostima koje se namjeravaju provoditi u samom samostanu.

»Prema do sada iznesenom prijedlogu, u samoj muzejskoj jedinici bi se radilo na digitalizaciji kulturnog naslijeđa, održavanju aktivnosti poput *Noći muzeja* i *Dana konzervatora Srbije*, edukacijama u vidu studentske nastave, radionicama za djecu i povezivanju s muzejskim jedinicama biblioteke Srbije. Sve ove aktivnosti bi mogle biti na obostrano zadovoljstvo ukoliko se ne bi ponovila dosadašnja praksa isključivanja predstavnika hrvatske zajednice iz svih procesa, tj. kada bi, na primjer, na devet predviđenih radnih mjesta (kustosi, konzervatori, etnolozi, po-

vjesničari umjetnosti...) bili uposleni stručni pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji. Isto tako zainteresirani smo i za sadržaje aktivnosti – primjerice, tko će i kako tumačiti povijest Bača i Hrvata u Vojvodini, o čemu će, vjerujemo, Provincija sv. Ćirila i Metoda voditi računa, a koja će odrediti ili brisanje ili urezivanje tragova Hrvata Šokaca na ovim prostorima«, ističe predsjednica HNV-a.

I. P. S.

Umanjenje stečenih prava

Sjednica Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost spolova Narodne skupštine Srbije održana je u Gradskoj upravi Grada Pančeva. Tema je bila ostvarivanje prava na službenu uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina. Sjednici su nazočili članovi Skupštinskog odbora, narodni zastupnici, ravnateljica Ureda za ljudska i manjinska prava **Suzana Paunović**, predstavnici Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu i predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji nazočan je bio član Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić**.

»Tijekom rasprave ukazao sam na okolnost da u Gradu Subotici, za razliku od ranije višegodišnje prakse, *Službeni list* više ne izlazi ni na hrvatskom ni na mađarskom jeziku. Na planu službenih prezentacija javno-komunalnih poduzeća i institucija čiji je osnivač Grad Subotica, nemaju uopće inačicu na hrvatskom jeziku, što je evidentno umanjeње do sada stečenih prava hrvatske nacionalne manjine«, ističe Sarić Lukendić.

Sastanak je održan uz potporu misije OSCE u Beogradu, a nazočnima se obratio šef Odjeljenja za demokratizaciju **John Clayton**.

HNV

Siniša Šarčević novi predsjednik Pučke kasine 1878

Na izbornoj sjednici Glavnog odbora *Pučke kasine 1878 Subotica*, koja je održana 15. studenoga, jednoglasno su donijete odluke o izboru dijela rukovodstva. Umjesto dosadašnjeg predsjednika **Zlatka Mučalova**, izabran je dipl. ing. **Siniša Šarčević**, umjesto dosadašnjeg dopredsjednika dipl. ecc **Josipa Ivankovića**, izabran je mr. **Ivan Rudinski**, a za tajnika **Ljudevit Vujković Lamić**.

Glavni i odgovorni urednik lista *Glasnik Pučke Kasine 1878* i dalje je Zlatko Mučalov, a tehnički urednik Ljudevit Vujković Lamić, priopćeno je iz ove udruge.

Čuvar identiteta i vjere

Povodom 25 godina postojanja i 300 brojeva, u nedjelju, 17. studenoga, proslavljen je srebrni jubilej Zvonika

Prije četvrt stoljeća, u sjeni najstarijeg zvonika u Subotičkoj biskupiji u Baču, a nakon prekida izlaska *Bačkog klasja*, svećenici hrvatskog govornog područja 19. rujna 1994. godine donijeli su odluku o osnutku novoga lista, koji je na prijedlog vlč. **Marka Vukova** dobio ime *Zvonik*.

Zvonik je kroz proteklih 25 godina bio više od onoga što se na osnivačkoj skupštini mislilo. S obzirom na to da je bio jedini katolički list, a u to vrijeme i jedini na hrvatskom jeziku, mnogi su ga okarakterizirali kao čuvara pisane hrvatske riječi, identiteta i vjere na ovim prostorima, osobito u njegovim počecima kada je u Srbiji bilo gotovo nemoguće doći do vjerskog tiska.

S prvim brojevima i prvi problemi

Prvi izdavač *Zvonika* bio je župni ured crkve sv. Roka u Subotici, a od 2013. godine izdavač je Katoličko društvo **Ivan Antunović**. Uloga prvoga glavnog i odgovornog urednika povjerena je mons. dr. **Andriji Anišiću**, koji je ovu funkciju obnašao sve do 150. broja. Slobodno možemo reći kako su upravo ti prvi brojevi bili rađeni na nama danas nezamisliv način, ali je u njih utkana ljubav i želja za uspjehom. Za svih ovih 25 godina izlaženja *Zvonik* nikada nije imao uposlenu osobu, a financijski problemi bili su redovita pratnja prvih brojeva ovoga mjesečnika.

»Nismo imali riješene financije nego je planirano kako će se *Zvonik* financirati od prodaje, ali to se nije pokazalo dobrim. Bogu hvala, uvijek smo imali dobročinitelje i veliko razumijevanje tiskare, koji su često bili strpljivi i čekali da im sve isplatimo«, kaže mons. Anišić i pojašnjava kako do stotog broja nije isplaćen niti jedan honorar.

Prvi *Zvonici*, po riječima mons. Anišića »rađali« su se u obitelji **Ervina i Katarine Čeliković**, danima i noćima, u njihovom obiteljskom domu, te ne samo da su bili tehnički urednik i lektorica i korektorica nego često i urednici, novinari, dopisnici...

»Uvijek smo gledali da sadržaj *Zvonika* bude šarolik, svima prijemčiv, a bio je i svojevrsni katekizam Katoličke Crkve. Nudili smo čitateljima zdrav katolički sadržaj, te smo ga zato i zvali formativno-informativni list. Zaista je danas nezamislivo kako smo radili, nismo niti imali računalu. Kad pogledam prve brojeve, fotografije su gotovo crne, ali tada je to bilo jedino. Zato često kažem da je *Zvonik* danas puno ljepši i bolje tehnički opremljen. Tada nije postojao niti internet, dopisnici su telefonski javljali osnovne podatke, a mi smo priređivali tekstove, ili su tekstove slali poštom i preko župnika«, prisjeća se mons. Anišić i dodaje da je u prvih 50 brojeva *Zvonika* bilo 300 različitih imena koji su pisali za ovaj list.

Prvi brojevi su tiskani u tiskari *Globus*, a od 75. broja *Zvonik* se tiska u *Printexu*. Prvi broj je izašao na svega 16 stranica, a danas ima

52. Zanimljiv je podatak da su prvi brojevi *Zvonika*, po riječima mons. Anišića, imali tiraž od 2.000 pa 2.500 primjeraka, a u nekim momentima i do 3.000. Danas, za što su sigurno doprinijeli elektronički mediji, *Zvonikov* tiraž je 800 primjeraka.

»Nisu postojali elektronički mediji i ljudi su imali 'samo' *Zvonik*. Puno više je truda trebalo nego danas. *Zvonik* je imao i novinarske radionice, brojne promocije po župama, te nagradne igre za djecu... Na taj način smo se približili čitateljima.«

Za svoj rad i doprinos *Zvonik* je 2003. godine dobio nagradu *Pro urbe*, koju dodjeljuje Skupština grada Subotica. Svi brojevi *Zvonika* do konca 2016. godine su digitalizirani u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata i postavljeni na internetski portal ove institucije.

Smjene urednika

Neki suradnici su ostali u *Zvoniku* od samoga početka, a značajnije promjene uredništva dogodile su se i s prvom promjenom urednika. Nakon 150. broja za glavnog urednika je imenovan preč. mr. **Mirko Štefković** koji je ovu funkciju obnašao od 2007. do 2011. godine, a od tada pa do 2016., na mjestu urednika je bio vlč. **Dragan Muharem**, kada je za urednika izabran vlč. **Siniša Tumbas Loketić** koji je ovu funkciju obnašao do 2018. godine. Tada mjesto glavnog i odgovornog urednika preuzima vlč. **Vinko Cvijin**, koji je urednik i danas. U razgovoru s njim saznali smo da je financijsko stanje u *Zvoniku* stabilno, da je mreža dopisnika razrađena, no da uvijek ima posla.

»Biti glavnim urednikom nije lako, ali je izazovno iz mjeseca u mjesec. S obzirom na to da izvještavamo s događaja na prostorima naše biskupije, pa i šire, uvijek se oslanjamo na dopisnike po župnim zajednicama. To je široka lepeza dopisnika s kojima redovito komuniciramo«, kaže Cvijin i dodaje kako se u *Zvoniku* prati, osim događaja, i liturgijsko vrijeme kroz godinu, a list je zadržao prvobitni cilj, a to je formativno-informativni pristup.

»Naš list se s ponosom diči bogatom sadržajnom baštinom, no nije to njegova najveća vrijednost, nego zajedništvo svih onih koji su svoje srce ostavili na papiru i koji su nas od srca darovali onim čime su raspolagali da bi *Zvonik* postojao i opstao«, kazao je Cvijin.

Proslava jubileja

Povodom 25 godina postojanja i 300 brojeva *Zvonika* u nedjelju, 17. studenoga, svečanom svetom misom u crkvi sv. Roka u Subotici okupljeni svećenici i vjernici zahvalili su Bogu za proteklih četvrt stoljeća *Zvonika*. Misno slavlje predvodio je subotički

Svečanosti na akademiji pridonio je i zbor *Collegium musicum catholicum* pod ravnanjem mo. **Miroslava Stantića**, a izvođene su skladbe **Albe Vidakovića**.

biskup mons. dr. **Ivan Péntzes** a prigodnu propovijed je održao urednik *Zvonika*, župnik iz Vajske i Bođana vlč. Vinko Cvijin. Nakon misnoga, slavlje je nastavljeno na svečanoj akademiji u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, na kojoj su nazočili bivši urednici, članovi uredništva, dopisnici, suradnici i čitatelji. Među njima i konzul generalnog konzulata R. Hrvatske u Subotici **Mihael Tomšić**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i glavni urednik Hrvatske katoličke mreže **Siniša Kovačić**.

Nakon uvodnih riječi pročitani su pozdravi onih koji nisu mogli nazočiti: predsjednika HBK-a i zadarskog nadbiskupa mons. **Želimir Puljića**, direktora Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama Vlade Srbije dr. **Mileta Radojevića** i pozdrav državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonka Milasa**.

O samom nastanku *Zvonika* govorio je mons. dr. Andrija Anišić, dok je na temu *Kome, kako i gdje su zvonila zvona Zvonika* govorio dopisnik **Marko Tucakov**, koji je okupljene podsjetio na zadaću crkvenoga tiska koju *Zvonik* redovito ispunjava.

»Te se odgovorne zadaće prihvatio naš *Zvonik* i ispunjava ju, kao najdugovječnija katolička tiskovina na hrvatskom jeziku u ovoj državi, već četvrt stoljeća. Iako *Zvonik* nije bio isključivo obiteljska tiskovina, neraskidivo je bio vezan uz obitelj horizontalno – kroz gotovo sve rubrike. *Zvonik* je bio i ostao na pravom putu, jer je on velika čitalačka obitelj, koja, kao i svaka druga, ima niz poteškoća u življenju obiteljskog života, ali se drži skupa. *Zvonik* nije htio objavljivati tekstove koji se brzo zaborave. Zato je toliko privlačno iznova otvarati *Zvonik*, čuvati ga, pokazivati ga onima koji ga nisu imali prilike vidjeti«, kazao je između ostaloga Tucakov.

Na temu *Potencijali katoličkih medija – Hrvatska katolička mreža* govorio je glavni urednik HKM-a Siniša Kovačić. Na samom kraju nazočnima se obratio i glavni urednik vlč. Cvijin, te je nekadašnjim urednicima, institucijama i pojedincima, kao i medijima koji su kroz ove godine bili potpora *Zvoniku* uručio zahvalnice.

Rekli su o *Zvoniku*

»Svi katolički mediji, a evo i *Zvonik* već 25 godina, su čuvari hrvatske riječi, kulture i hrvatskog identiteta. S obzirom na to da smo ušli u eru digitalizacije, zaista je važno prihvatiti novu tehnologiju i što više biti prisutan i proizvoditi medijski sadržaj. To nam jamči da ćemo naše informacije uspjeti plasirati većem broju zainteresirane javnosti i da ćemo moći povećati dosege naših objava, da ipak naše priče, naš trud i želja za evangelizacijom neće ostati na mikro razini, nego ćemo dobiti na snazi i potencijalu«, kaže za naš list urednik HKM-a Siniša Kovačić, te dodaje: »Ono što bih htio istaknuti jest da su katolički mediji oaze ispravnog novinarstva. Lišeni hipersenzacionalizma, tabloidizacije i površnosti. Ljudi su željni takvih sadržaja i to nam treba biti svima poticaj i svjetionik«.

»*Zvonik* čitamo od njegovog prvog broja i svaki broj se čeka s užitkom, a čitamo ga od prve do posljednje stranice. Urednici su se uvijek trudili naći dobre dopisnike. Po meni je *Zvonik* vodilja moralnih vrijednosti za nas katolike i potreba vjerskog tiska u obiteljima«, kaže **Josip Kopilović**.

»Od samih početaka sam bila uključena u distribuciju *Zvonika* po Đurđinu, kao i među Mladeži DSHV-a, s obzirom na to da sam radila tamo. Uvijek je bio prisutan u našem domu, a od kako sam se udala, *Zvonik* je mjesečnik koji se redovito kupuje i čita. To je postao ritual u našoj obitelji, čitanje tiskanih medija kao što su *Zvonik* i *Hrvatska riječ*. U *Zvoniku* svatko može naći nešto za sebe, djeca pročitaju stranicu za sebe, kao i za mlade, suprug najviše čita nešto o povijesti, a ja osobno najviše volim svjedočenje neke obitelji, psihološke strane, razmatranja...«, kaže **Marija Mandić**.

Zvonik izlazi posljednje nedjelje u mjesecu i može se nabaviti u svim župnim zajednicama, a u pripremi je jubilarni, 300. broj, koji će izaći uoči adventa, 1. prosinca.

Ž. V.

Održana sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i sastanak s ministrom Ružićem

Izazovi i očekivanja HNV-a

Druga sjednica Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina održana je u četvrtak, 14. studenoga, u Beogradu, a nakon nje u Vladi Srbije uslijedio je sastanak ministra državne uprave i lokalne samouprave **Branka Ružića** s predsjednicima nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Na njemu je, među ostalim, izneseno da će prioritetno područje za financiranje iz Republičkog fonda za nacionalne manjine u 2020. godini biti obrazovanje, a iza ovog prijedloga stalo je i Hrvatsko nacionalno vijeće, čiji su predstavnici – predsjednica **Jasna Vojnić** i član Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić** prisustvovali na ovim susretima.

Nekonzistentnost Zakona o nacionalnim vijećima

Prije samo nekoliko godina Republički fond za nacionalne manjine uopće nije funkcionirao, a početak njegovog rada je, prema riječima Sarića Lukendića, izravna posljedica rada (i) HNV-a na Akcijskom planu za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. On podsjeća kako je u njemu u ovoj godini za potrebe unaprjeđenja rada svih nacionalnih vijeća bilo izdvojeno ukupno 30 milijuna dinara, te kako je prioritetno područje bilo kultura, prethodne dvije informiranje, a za iduću godinu Koordinacija je predložila da to bude obrazovanje.

»Osobit izazov na ovom planu predstavlja okolnost da nacionalna vijeća nacionalnih manjina nisu validni aplikanti, već samo udruge, ustanove i institucije, pri čemu Hrvatsko nacionalno vijeće na planu obrazovanja nema niti jednu ustanovu ili instituciju. Ovaj ćemo problem nastojati prevladati u mjesecima koji su pred nama, kako bismo spremno dočekali raspisivanje natječaja. Očekujem kako bismo upravo preko ovog fonda mogli osigurati neophodna sredstva za 'održavanje koraka' s kurikularnom reformom na planu obrazovanja u Srbiji«, pojašnjava Sarić Lukendić.

Na ovom su sastanku predstavnici HNV-a istaknuli kako u Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina postoje određeni nedostaci, a osnovni problem je nekonzistentnost ovog zakona na koje su proturječnosti ukazivali i u procesu njegove izrade.

»Na žalost, nije bilo sluha za naše konstruktivne kritike, pa smo tako sada svi u problemu. Naime, Zakon inzistira na programskom karakteru vođenja evidencije utroška sredstava, što pojednostavljeno znači da svaki trošak treba evidentirati u odnosu na realizaciju koje aktivnosti je nastao, a ne u odnosu na sam karakter troška. Na primjer, ako je posrijedi putni trošak za odlazak na radni sastanak u Ministarstvo obrazovanja, onda se on treba voditi kao trošak realizacije aktivnosti u obrazovanju. Posve suprotan koncept je da se svi putni troškovi evidentiraju na jedno mjesto, bez obzira kamo je i zašto netko išao. Jasno je da prvi pristup pruža brojne prednosti u pogledu praćenja namjenskog utroška sredstava, no problem je u odredbama čl. 113., st. 1., točka 4. Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina koji *explicite* utvrđuje obvezu evidentiranja svih putnih troškova na jednoj poziciji. Da su ovoga problema duboko svjesni i u nadležnom ministarstvu i u Kancelariji za ljudska i manjinska prava potvrdu nalazim u okolnosti da do danas niti jedno nacionalno vijeće nije dobilo naputke za izradu proračuna za godinu koja je na izmaku. Niti jedno nacionalno vijeće nije dostavilo, niti je traženo da dostavi kvartalna izvješća o utrošku sredstava, što smo inače ranije redovito bili u obvezi, jer ni nadležne institucije Srbije nisu u stanju primijeniti Zakon koji su same donijele«, kaže Sarić Lukendić.

Kada je u pitanju Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, predstavnici HNV-a su izrazili očekivanje da će, kao i prigodom njegove izrade, biti pozvani sudjelovati u radnoj skupini za njegovu reviziju, a osnovni problem s ovim planom, prema riječima Sarića Lukendića, jest »pokušaj da se istim 'metrom' mjeri napredak u ostvarivanju prava svih nacionalnih manjina, jer niti

smo svi isti, niti su nam kapaciteti za konzumiranje manjinskih prava isti, niti su izazovi s kojima se suočavamo isti. Ukratko, princip 'one size fits all' nije primjenjiv, na što smo također više puta ukazivali.«

Problemi u području službene uporabe jezika i pisma

Na sjednici Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, među ostalim, bilo je riječi o problemima u području službene uporabe jezika i pisma. S tim u vezi, Darko Sarić Lukendić podsjeća kako je Uredbom o Adresnom registru Republike Srbije iz 2017. godine reguliran postupak i pokrenuta inicijativa za ubrzanje dodjeljivanje imena ulica, trgova i kućnih brojeva u naseljenim mjestima Srbije, što je od iznimne važnosti za efikasno funkcioniranje državne uprave. Ovom je Uredbom određeno da se u jedinicama lokalne samouprave u kojima je neki od jezika nacionalnih manjina u službenoj uporabi, u postupku izmjene naziva ulice pribavlja i mišljenje nacionalnog vijeća nacionalne manjine, što u slučaju HNV-a znači samo na području djelovanja Gradske uprave Subotica. Tu se krovno tijelo hrvatske nacionalne manjine suočilo s nekoliko problema, a Sarić Lukendić navodi neke od njih:

»Prvi problem s kojim smo se suočili jest okolnost da inicijalni prijedlog za dodjelu naziva ulice daje nadležna Komisija koja je skupštinsko tijelo jedinice lokalne samouprave. Budući da u lokalnoj vlasti u Subotici Hrvati ne participiraju, nismo niti bili pozvani davati prijedloge za dodjelu imena naziva ulicama koje do sada nisu imale naziv već su označavane slovima BB. Uslijed toga broj i značaj ulica s hrvatskim identitetskim odrednicama, koji se našao u prijedlogu, bio je zanemariv i u svakom slučaju ispod postotnog broja Hrvata koji žive na teritoriju Grada Subotice. Na ovaj se način, dakle, trajno brišu hrvatske identitetske poveznice

s prostorom na kome Hrvati žive i čijem razvoju pridonose već stoljećima. Spomenuta praksa je iz vizure nas u HNV-u apsolutno nedopustiva. Drugi problem s kojim smo se u ovom procesu suočili jest činjenica da Hrvati žive i rade u značajnom broju i postotku i na području gradskih uprava Sombor, Apatin, Bač, Novi Sad, Srijemska Mitrovica, Šid, Stara Pazova, Zemun, Surčin... Ni u jednom od ovih mjesta lokalna samouprava nije dužna zatražiti naše mišljenje u spomenutom postupku, što znači da u svim ovim mjestima promjena naziva ulica prolazi bez čak i našeg pukog saznanja o tome. Sve su ovo mjesta u kojima su Hrvati do prije samo nekoliko desetljeća činili daleko brojnije stanovništvo. Bisanjem toponima s hrvatskim identitetskim odrednicama u ovim mjestima briše se i sjećanje na Hrvate koji su tamo živjeli. Ovo je svojevrsna legalizacija etničkog protjerivanja srijemskih Hrvata. Treći problem s kojim smo se suočili jest pokušaj promjene naziva postojećih ulica koje nose nazive s hrvatskim identitetskim odrednicama i imenima znamenitih Hrvata, poput slučaja koji se dogodio u Zrenjaninu. Često se umjesto toponima s hrvatskim identitetskim odrednicama, ili čak identitetski neutralnim odrednicama koje svoje geografsko izvoriste imaju u Hrvatskoj, zamjenjuju imenima osoba koje su iz vizure novije povijesti, u najmanju ruku, sporne.«

Sarić Lukendić dodaje kako svi spomenuti problemi u većoj ili manjoj mjeri tangiraju i druga nacionalna vijeća, pa je u cilju prevladavanja ovog problema na Koordinaciji prezentiran dokument Odbora za službenu uporabu jezika i pisma Mađarskog nacionalnog vijeća, koji su svi podržali. On na koncu ističe da bi bilo dobro da se nije moralo čekati duže od pola godine kako bi se održala Koordinacija na ovu temu.

I. Petrekanić Sić

Dodijeljeno 129 knjiga prosvjetnim djelatnicima

U prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća (HNV) u ponedjeljak, 18. studenoga, 12 prosvjetnih djelatnika koji rade u nastavi na hrvatskome jeziku dobilo je na korištenje knjige kao pomoć u pripremanju i izvođenju nastave.

Dodijeljenih 129 knjiga HNV-u je donirala Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO) iz Hrvatske prošloga mjeseca prigodom održavanja stručnog skupa u Subotici u okviru manifestacije *Dani hrvatske knjige i riječi*. Donaciju je prikupio ogranak Matice hrvatske iz Splita na inicijativu više savjetnice za školsko knjižničarstvo **Ane Saulačić** i više savjetnice za glazbenu kulturu **Anite Gregorić** iz Rijeke.

Dopredsjednica HNV-a za obrazovanje **Marina Ivanković Radaković** kaže kako će ova donacija poboljšati kvalitetu nastave na hrvatskome jeziku te da su se među doniranim knjigama našla književna i znanstvena djela slikovnice za djecu i knjige iz glazbene kulture.

»Ova donacija je drugačija, jer je veoma raznolika te se tu nalaze naslovi koji će koristiti odgojiteljima, učiteljima, vjeroučiteljima i nastavnicima. HNV je zahvalno za ovu donaciju, jer svakom takvom rad u obrazovanju na hrvatskom jeziku podiže se na viši nivo«, rekla je Ivanković Radaković.

Istakla je i da su dobivene knjige različite ne samo po sadržaju već i namijenjenoj uzrasnoj dobi, te da ima među njima i onih namijenjenih vjeroučiteljima, što je, kako je rekla, dragocjeno jer oni rijetko dobiju neke knjige koje mogu koristiti u radu.

Odgojitelj Predškolske ustanove *Naša radost* u vrtiću *Petar Pan* u Tavankutu **Nenad Temunović** pohvaljuje pristiglu pomoć iz Hrvatske u vidu knjiga, jer će im, kako kaže, puno pomoći u njihovom daljem radu s djecom. Navodi i da je veoma značajna svaka vrsta potpore – izdvaja stručno usavršavanje u organizaciji AZOO u Hrvatskoj te tehničku pomoć vrtiću u kojemu radi koje je prošle godine pružilo Hrvatsko nacionalno vijeće.

J. D. B.

Interliber: pet dana gužve zbog knjige

Jeftino, dobro i korisno

Od 12. do 17. studenoga oko 130.000 posjetitelja u tri paviljona razgledalo je ili pak kupovalo naslove preko 350 izlagača iz 13 zemalja svijeta * Mnoge od knjiga, a to vrijedi zapamtiti za sljedeću godinu, prodavale su se po izuzetno povoljnim cijenama: 10 ili 20 kuna, koliko staju dnevne novine ili pak jedno piće u kafiću

»**S**vi ga vole i svi kažu da će ići, al kad triba potvrdit odlazak, onda mi je autobus polak prazan tako da na kraju jedva pokrijem troškove«, rekla nam je ravnateljica Osnovne škole **Matija Gubec** iz Tavankuta **Stanislava Stantić-Prčić** nakon što smo se prvi puta u posljednjih nekoliko godina, odvojeno i u privatnoj režiji, sreli na 42. Međunarodnom sajmu knjiga *Interliber*, koji je od 12. do 17. studenoga održan u Zagrebu.

Nema, naravno, razloga da joj ne vjerujemo kako često zna biti veliki jaz između obećanja i njegova ispunjenja, kao što nema ni razloga ne spomenuti žal što je ove godine – uz posjet najvećem sajmu knjiga u Hrvatskoj – izostalo i studijsko putovanje u Međimurje, Zagorje, Podravinu, Gorski kotar ili neku drugu destinaciju u okolici Zagreba, koje je snalažljiva tavankutska ravnateljica po popularnim cijenama znala upriličiti svojim putnicima. Ali, istinski (subotički) knjigoljupci (ovo »ali« je, na žalost, iznuđena posljedica objektivno opisanog uzroka iz početne rečenice) znaju jednu prostu stvar: beogradski *Sajam knjiga* i zagrebački *Interliber* su praznici za sve one koji svoju biblioteku žele obogatiti, a ne ratosiljati se naslova s polica.

Vođeni, dakle, tom mišlju zaputili smo se proteklog vikenda (i) u Zagreb kako bismo se upoznali s novinama u svijetu knjige, nakladništva, prevoditeljstva i antikvarijata. Bar kada je riječ o ovim prostorima.

Privlačno i odbojno

Prvo što čovjek koji se tih dana nađe u Novom Zagrebu uoči je ogromna gužva na kapijama Zagrebačkog velesajma, što, iskreno govoreći, i raduje, ali pomalo i plaši ili pak odbija. Raduje, jer je lijepa spoznaja da (inter)nacionalni »duh knjižarstva još živi« – makar i skoncentriran na nekoliko pokrivenih hektara – a plaši ili pak odbija iz više razloga: neizbježne gužve, mogućeg nestanka traženih naslova (ako ciljano tražite neku knjigu, plus činjenica da ste stigli dva dana pred zatvaranje Sajma) ili pak svakodnevnog pomodarstva (naravno, ima i toga), koje ne propušta niti jednu priliku »da se vidi ili bude viđen«. U taj kontekst (»viđenosti«) zacijelo idu događaji poput onih da je hrvatski premijer **Andrej Plenković** otvorio *Interliber*, da su na njemu (s manje ili više publike) govorili **Ivo Goldstein**, **Ivan Aralica**, pa čak i predsjednički kandidat **Miroslav Škoro**, primjerice, pa do toga da je aktualni najbolji nogometaš svijeta **Luka Modrić** pred oko tisuću gledatelja (i slušatelja) na štandu *24 sata* predstavio i potpisivao svoju uknjiženu autobiografiju pod nazivom *Moja igra*, koju je napisao zajedno s novinarom **Robertom Matteenijem**.

Iako ne uz skandiranja (poput onih Modriću zbog odlaska *vatrenih* na Euro 2020.), niti uz toliki broj prisutnih u jednom trenutku, ipak jedna od najkupovanijih djela bila su ona **Mani Gotovac**. Sudeći po cijenama (o kojima ćemo kasnije), ali zacijelo još više zbog činjenice da je u 80. godini umrla upravo na

dan otvorenja *Interlibera* (12. studenoga) njezini zapisi, eseji ili romani prodavali su se kao da je svatko došao s 50 do 80 kuna viška u džepu. Iskreno, 80 kuna izgleda da nije bilo puno odvojiti ni za »triler desetljeća«, kako je *vbz* na velika propagandna vrata predstavio roman **Alexa Northa Šaptač**. Na temelju viđenoga, subjektivan sud svakako je i onaj da ni **Drago Hedl** nije loše prošao: njegovu *Kijevsku piletinu*, kao završni čin trilogije, jedva su dočekali brojni čitatelji koji su prije toga uživali u *Izornoj šutnji* i *Ispovjednoj tajni*, a oni upućeniji već su na beogradskom *Sajmu knjiga* po nešto jeftinijoj cijeni u odnosu na Zagreb mogli kupiti i njegov roman *Vrijeme seksa u doba nevinosti*. Poprilično zanimanje, a to su rekli sami prodavači, izazvale su i knjige još dvojice, na žalost pokojnih, hrvatskih autora: **Predraga Lucića** i **Đermana Čiče Senjanovića**. Dok se jedino (obnovljeni) *Cervantesov trg* prvoga mogao naći u rasponu od 80 do 180 (!) kuna na štandovima *Adamića* i *Jesenskog i Turka*, dotle su se knjige drugoga (*Vidi, vidi* ili *US&A*, recimo) na štandu *Durieuxa* mogle nabaviti za 30 do 50 kuna.

Uzorci i usporedbe

Navedene cijene nisu skupe čak niti za naše (a kamoli hrvatske) prilike, a i one su (pre)visoke za izdanja koja su specijalno za *Interliber* spuštene s 80 ili 100 na 10 ili 20 kuna. Po tim cijenama posvuda su se mogli naći zaista dobri naslovi, poput *Filoloških dvoumica* **Inoslava Beškera**, *Magnetizma gluposti* **Aleša Bunta**, *Logičkih pogrešaka* **Predraga Stojadinovića**, *Mesa* (kao prirodnog simbola) **Nicka Fiddesa**, *Muškarca i dječaka* (savjetnika oženjenim muškarcima koji se približavaju tridesetoj o tome koje greške ne smiju napraviti) **Tonyja Parsonsa**, pa do knjiga **Gordana Nuhanovića** *Vjerojatno zauvijek*, **Bohumila Hrabala** (*Gradić gdje je vrijeme stalo i Prebučna samoća*), odnosno »dvi je u jednoj« knjizi koje se čitaju i »sprijeda i otpozadi« **Igora Mandića** *Sloboda lajanja i Zauzeto, Hrvat*. Niz po ovim cijenama (podsjetimo za ubuduće: po 10 i 20 kuna) mogli bismo nastaviti naslovima bar do srednjih stranica ovoga broja i opet bi se našlo podosta ispuštenih, a u moru knjiga koje slave Boga (na specijaliziranim ili »običnim« štandovima) svakako možemo izdvojiti onu provokativnog naslova i još provokativnijeg sadržaja *Bog*

nije velik **Christophera Hitchensa** u kojoj autor, nešto poput **Kolakowskoga**, u 19 poglavlja razlaže tezu da Bog nije stvorio čovjeka nego obratno: da je čovjek stvorio Boga.

Svoju publiku, i to brojnu, imali su zapravo svi izlagači, bilo da je riječ o onima koji su u najvećoj mjeri nudili rječnike, stručnu ili dječju literaturu, beletristiku, antikvarna izdanja ili pak oni na kojima su glavna ponuda bili stripovi, poglavito *Alan Ford* za kojim je najveća potražnja i u Beogradu i u Zagrebu. Naravno, nije sve na *Interliberu* (bilo) tako jeftino: enciklopedije, luksuzno opremljene povijesti »ovih ili onih« ili pak rijetka izdanja kod antikvara stajala su znatno više (od, recimo, 250, pa i do 800 kuna). Ali, čak i takva izdanja imala su popust(e), a najčešće su se mogla nabaviti (i) na otplatu.

Ako izuzmemo broj izlagača i država iz kojih dolaze (500 njih iz 60 zemalja u Beogradu i 350 njih iz 13 zemalja u Zagrebu), kao i posjetitelja (blizu 200.000 u Beogradu i oko 130.000 u Zagrebu), ipak ostaju bar dvije stvari koje idu u prilog *Interliberu*. Prva se tiče činjenice da je ulaz na zagrebački sajam knjiga i ove, kao i svih ranijih godina, besplatan što je ne samo popularan nego i inteligentan potez organizatora da knjigu bar na pet dana, i to po popularnim cijenama, približi što većem broju ljudi. Druga se, pak – a koje se sa sjetom sjeća dobar dio posjetitelja *Sajma knjiga* u Beogradu – odnosi na to da se na *Interliberu* nesmetano odvija prodaja »pratećih sadržaja« kao što su čevapi, pljeskavice, kobasice raznih vrsta u lepinji i kifli, kao i bezalkoholnih i alkoholnih pića, i to također po (za hrvatske prilike) poprilično popularnim cijenama. Takav pristup ne samo da *Interliberu* daje opušteniji šmek nego i pruža realnu mogućnost da se na njemu ostane od jutra do večeri, a da se pri tomu ne bude ni gladan ni žedan.

Ipak, ono što najviše raduje i na jednom i na drugom sajmu svakako je činjenica da se iz godine u godinu može vidjeti veliki broj mladih koji ne dolaze samo razgledati nego i kupovati knjige. To u vrijeme kada se čak i dobar dio obrazovanja sveo na »net čitanje« ne samo da daje lijepu sliku nego i održava nadu i uvjerenje da ne ide baš čitav svijet u krivom smjeru. Nekima je, na sreću, knjiga i dalje putokaz.

Z. R.

I srednjoškolci na *Interliberu*

Hrvatsko nacionalno vijeće organiziralo je i ove godine jednodnevnu ekskurziju na sajam *Interliber* u Zagrebu. Na ekskurziju su u subotu, 16. studenoga, išli srednjoškolci koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, profesori koji rade u hrvatskim odjelima kao i suradnici HNV-a. Prije Sajma, po dolasku u Zagreb, učenici su s profesorom geografije **Stipanom Stantićem** obišli kulturno-povijesne znamenitosti toga grada. Zahvaljujući potpori Grada Zagreba imali su i organiziran ručak na Bundeku.

Stipe Botica,
predsjednik Matice hrvatske

Vojvođanski Hrvati - važan segment hrvatskoga naroda

Briga za određivanje, čuvanje, njegovanje i unaprijeđenje nacionalnog kulturnoga identiteta sveltremenska je kategorija koja je potrebna i našem vremenu * Mnogi su kulturni djelatnici iz područja Vojvodine dali velik doprinos svojoj sredini i cjelini hrvatske kulture * Središnjica će češće biti među Hrvatima izvan Hrvatske, pomagati rad, poticati optimizam među narodom, kulturno i kulturološki smišljeno djelovati, a to se odnosi i na Hrvate u Vojvodini i Srbiji

Osnovana daleke 1842. godine (pod imenom Matica ilirska), Matica hrvatska najstarija je i povijesno jedna od najvažnijih hrvatskih ustanova kulture. Osim u narodnom preporodu i kulturnom prosvjećivanju, Matica je u pojedinim razdobljima imala i političku ulogu. Od samoga osnutka veze s Maticom održavali su i ovdašnji, podunavski Hrvati. Posebice je to bilo vidljivo krajem 60-ih godina prošloga stoljeća, u vrijeme tzv. Hrvatskog proljeća.

Kako danas funkcionira Matica hrvatska, koja je njezina uloga, kakve su njezine veze s Hrvatima izvan Hrvatske – za naš tjednik govori njezin aktualni predsjednik, hrvatski folklorist **Stipe Botića** koji je na toj dužnosti od lipnja 2018. godine. Naš sugovornik je nedavno boravio u Subotici, na znanstveno-stručnom skupu *Kultura u Vojvodini – od bogatog naslijeđa k procesima razvoja*, čiji je suorganizator bila upravo Matica hrvatska. U tom kontekstu, prof. Botića u intervjuu iznosi i svoje viđenje aktualnog položaja i kulturnih praksi ovdašnjih Hrvata.

Matica hrvatska postoji već 177 godina. Veliko je to razdoblje u kojem su se dešavale brojne društvene promjene. Koja je uloga Matice danas i koliko se ona razlikuje od onoga što je bilo zamišljeno pri osnutku, daleke 1842. godine?

Matica hrvatska osnovana 1842. pod imenom Matica ilirska, najstarija je hrvatska kulturna ustanova. Po uzoru na već ranije ustrojene nacionalne matice u slavenskim zemljama, i naša je Matica preuzela brigu o unaprjeđenju svega onoga što stvara, jača, čuva hrvatski nacionalni i kulturni identitet. To je u početcima bila iznimna briga za nacionalni jezik i tiskovine na hrvatskom jeziku, uspostava čvršće nacionalne homogenizacije, a potom i razvoj svih disciplina kojima se pokazuje i dokazuje hrvatski nacionalni i kulturni identitet. Sve su ove kulturne i kulturnološke činjenice važne za sva vremena pa i za naše.

Koje su osnovne djelatnosti Matice danas?

Briga za određivanje, čuvanje, njegovanje i unaprjeđenje nacionalnog kulturnoga identiteta svevremenska je kategorija koja je potrebna i našem vremenu i Matica nastoji udovoljiti zahtjevima ovoga vremena da se, moderniziran naravno, čuva identitet. To nastoji i svojim bogatim nakladničkim planom i brojnim manifestacijama (predavanjima, skupovima, susretima) u svim područjima gdje žive Hrvati. Kako je najveća koncentracija Matičina članstva u ograncima, i knjige i manifestacije ovoga tipa najprije računaju na prinose pojedinih mjesta cjelini naše kulture, zatim na kulturne prinose pojedinih hrvatskih regija, što se onda ugrađuje u cjelinu hrvatske kulture, a – po mogućnosti – i univerzalne kulture. Kultura, u pravilu, i ne pozna granice.

Koliko je danas Matica prisutna u kulturnom i društvenom životu Hrvatske, jeste li zadovoljni vidljivošću i utjecajem te ustanove?

Matica hrvatska je poznata i prepoznatljiva hrvatska ustanova koja se uvijek odlikovala pojačanom brigom za nacionalne i kulturne vrijednosti. U vremenima kad nije bilo samostalne nacionalne države, Matica je bila ponajvažniji homogenizacijski čimbenik i nacije i kulture i time stekla nacionalnu aureolu. U novim okolnostima, kad Hrvati imaju svoju državu, nije nestala briga za vrijedno nacionalno i Matica ga podržava i njeguje. To čine njezini brojni članovi: od 1990. Matičino članstvo broji više od dvanaest tisuća, a vrijednost je kulturne ustanove u tome koliko njezini članovi doprinose općem napretku, i društvenom i

kulturnom. U tom bi se pogledu moglo i više i kvalitetnije, te sam stoga umjereno zadovoljan.

Matica hrvatska ima oko 130 ogranka, a njih tridesetak je izvan Hrvatske. Kakva je općenito suradnja Matice s Hrvatima u izvandomovinstvu i koji su prioriteti u toj suradnji?

Da, Matica hrvatska ima stotinjak ogranka unutar granica Hrvatske i tridesetak izvan granica, među Hrvatima u svijetu (najviše na području Bosne i Hercegovine). Matičini su ogranci povezani sa Središnjicom i zajedničkim programom i međusobnom interakcijom kulturnih sadržaja koji se ostvaruju. Ogranci, naravno, imaju svoje specifične programe, usmjerene prvenstveno na sadržaje lokalne zajednice. Ogranci među Hrvatima u inozemstvu posebno skrbu o tradicijskoj kulturi svoga područja, o posebnostima unutar života i običaja, dakle: tradicijskome i u tome imaju punu podršku Središnjice. Čelnici Središnjice posjećuju ogranke, imaju predavanja o važnim sadržajima iz Matičina života i povijesnog života hrvatskog naroda. Naročito je živa i plodna suradnja ogranka sa središnjim Matičinim časopisima, posebice *Vijencem*, *Hrvatskom revijom* i *Kolom*. Potičemo na sadržaje koji su važni svim Hrvatima, naročito one koji su usklađeni s godišnjim ciklusom, ponajviše katoličkim kalendarom. Pa kultura ovoga tipa gotovo je identična u svim područjima i stoga jest vlasništvo svih Hrvata.

Kada govorimo o povijesnim vezama Hrvata s područja današnje Vojvodine/Srbije s Maticom hrvatskom, o čemu ste govorili i na stručnom skupu u Subotici, što biste posebno istaknuli? Kako danas u MH gledate na slučaj Hrvatskog proljeća u Subotici s kraja 60-ih i početka 70-ih godina, u kojem su tzv. matičari imali ključnu ulogu?

Hrvatski nacionalni korpus na području današnje Vojvodine važan je segment ukupnoga hrvatskoga naroda. Tu žive stoljećima, razvili su svoj specifični život, prakticirali običaje, ali nikada nisu prekinuli onu nit koja ih kao Hrvate spaja. Kultura je i ovdje poveznica, ona neraskidiva nit između nove domovine i starog zavičaja. Ono što je ušlo u hrvatske običaje nosili su Hrvati, ma gdje bili, sa sobom i to oplemenili onim što im je dala nova domovina. Veze između stare i nove domovine prije svega su intimne veze koje ljudi prakticiraju u životu, nose u srcu, žive s tim – i to je najčvršća stavka. U naše vrijeme, vrijeme brojnih mogućnosti preko medija, te se veze lako uspostavljaju i nanovo oživljavaju. Matica hrvatska stalno je bila upućena na jedinstvo hrvatskoga nacionalnog bića, pokazivala ga i njegovala u svim onim segmentima koji su bili mogući u pojedinom razdoblju. Za područja koja danas nastanjuju vojvođanski Hrvati Matica je uvijek pokazivala živ interes, pa je tako u *Vijencu* do svršetka 19. stoljeća desetak važnih informacija o Hrvatima u Vojvodini, posebice iz kulturnog područja. Još ih je više iz sedam prvih desetljeća 20. stoljeća, kada je kultura vojvođanskih Hrvata više zastupljena u tiskovinama i kad je bilo više međusobnih susreta. Za vrijeme Hrvatskoga proljeća bilo je nekoliko bezuspješnih pokušaja ustroja Ogranka Matice hrvatske u Subotici. No, mnogi su kulturni djelatnici iz ovih područja dali velik doprinos svojoj sredini i cjelini hrvatske kulture, što će obilno pokazati zbornik sa skupa *Kultura Hrvata u Vojvodini – od bogatog naslijeđa k procesima razvoja*.

Kako ste zadovoljni radom ogranka Matice hrvatske u Subotici, koji je jedini ogranak MH u Srbiji? Ima li po-

trebe i mogućnosti za osnutkom još nekog ogranka ovdje; usporedbe radi u Mađarskoj gdje Hrvata ima dvostruko manje postoji tri ogranka (Pečuh, Budimpešta i Šopron)?

Ogranak Matice hrvatske u Subotici, ustrojen najprije kao *Bunjevačka matica* (4. 10. 1995.), a 26. 5. 1998. preimenovan u Maticu hrvatsku Subotica, radi u okviru svojih mogućnosti. Okuplja brojne Hrvate koji preko Matice žele razvijati svoje kulturne djelatnosti, i preko otisnutih knjiga, naročito preko časopisa *Klasje naših ravni*, koji je do sada otisnut u osamdesetak svezaka, dao je neprijeporno najveći prinos ukupnoj hrvatskoj periodici, a preko njega i niza drugih aktivnosti vojvođanski Hrvati daju primjeren obol cijeloj hrvatskoj kulturi. Bilo bi nam drago da među vojvođanskim Hrvatima ima još neki ogranak, osobito u mjestima gdje je veći broj Hrvata. Mi smo spremni iz Središnjice pomoći osnivanju i ukupnom radu, ali je okupljanje mogućih članova i izrada programa rada u nadležnosti lokalne zajednice.

Nedavno ste boravili u Subotici, na znanstveno-stručnom skupu o kulturi vojvođanskih Hrvata, kojemu je upravo Matica hrvatska bila suorganizator. Nakon određene vremenske distance, kakvi su Vam dojmovi, kako vidite aktualne kulturne inicijative ovdašnjih Hrvata?

Međunarodni znanstveno-stručni skup *Kultura Hrvata u Vojvodini* na kojem je referatima sudjelovalo osamnaest znanstvenika i znanstvenika u potpunosti je uspio. Referenti su odabrali teme kojima vladaju, uspješno ih referirali, a mogu reći i zadivili slušateljstvo raznolikošću predloženog gradiva. Ono što se posebno dojmilo jest neprijeporna činjenica da su referenti bili pretežito mlađe osobe, kompetentne, dorasle znanstvenom diskursu, iz raznih krajeva gdje žive Hrvati. Bili su tu prisutni i Bačka i Banat i Srijem i dokumentirano su pokazali da su Hrvati dali velik prinos kulturi svojih mjesta. Zadivljujuće je i to da je Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata objedinio sve ono što hrvatski narod u ovim područjima ima i može dati. Vidljivo je bilo i zadovoljstvo referenata da pripadaju toj kulturi i da ju žele prezentirati i drugima. Siguran sam u ove mlade Hrvate da će biti dostojni nasljednici velikana koji su bili i djelovali u toj sredini.

Kao prvi čovjek Matice, što biste općenito poručili Hrvatima u Srbiji kojih je oko 60 tisuća?

A što poručiti? Pa ponajprije to da njeguju svoju kulturu, da je ugrađuju u narodni život i običaje, da upoznaju i vole svoju prošlost, da se vesele što pripadaju hrvatskom narodu, da aktivno daju svoj prinos sredini u kojoj žive. Bilo bi mi drago da još više imaju povjerenja u svoju maticu – Maticu hrvatsku – koja je uvijek bila bliska sa svojim narodom.

U Subotici ste najavili i lijep dar hrvatskoj zajednici u Srbiji, tisuću knjiga iz Matičine naklade. Kad možemo očekivati ovaj dar?

Da, Predsjedništvo Matice hrvatske, Glavni odbor Matice hrvatske odlučilo je vojvođanskim Hrvatima pokloniti tisuću knjiga iz bogate Matičine knjiške produkcije. Glede podjele knjiga, odlučilo je od toga sedamsto knjiga dati Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, a tristo knjiga Ogranku Matice hrvatske u Subotici. Obje će ustanove najbolje znati kome će pripasti te knjige, vjerujem onima kojima su potrebne i važne. Knjige ćemo dostaviti preko našeg Ministarstva vanjskih poslova i preko Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Knjige se već pakiraju i nadamo se da će uskoro stići na određište.

Stipe Botica (Otok kraj Sinja, 1948.), studij jugoslavistike i latinskog jezika završio je 1974. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1986. i doktorirao tezom o književnom djelu **L. Botića** i vezama usmene i pisane književnosti hrvatskoga romantizma.

U nastavnom, znanstvenom i stručnom radu pretežito se bavi kroatističkim temama iz povijesti hrvatske književnosti i kulture, posebice usmene književnosti i tradicijske kulture te kulturne antropologije. Autor je desetak znanstvenih knjiga i više antologija hrvatskog usmenog pjesništva.

Bio je redoviti profesor usmene književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu; dekan fakulteta (1994. – 98.). Bio je gostujući predavač na više fakulteta u zemlji i inozemstvu: Maribor, Pečuh, Budimpešta, Mostar, Ljubljana, Krakov, Pariz.

Od 2000. do 2004. obnašao je dužnost voditelja Zagrebačke slavističke škole, hrvatskog seminara za strane slaviste. Od 2007. obnašao je dužnost predsjednika Hrvatskoga filološkog društva.

Za svoj stručni i znanstveni rad dobio je više odličja, među ostalim i *Medalju rada* (1984.) i *Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića* (1995.). Za svoje knjige dvostruki je dobitnik *Judite* i nagrade HAZU-a za područje književnosti za 2013.

Umirovljenik je od rujna 2018., a od ožujka 2019. izabran je za profesora emeritusa.

Budući da se nalazite na čelu ove ugledne institucije, koji su ključni izazovi i planovi Matice u narednom razdoblju? Koji su planovi kada je u pitanju hrvatsko izvanomovinstvo, posebno Hrvati u Srbiji?

Matica hrvatska ima neobično plodnu aktivnost, pretežito u tri smjera. Prva je naša bogata i raznovrsna nakladnička djelatnost. Godišnje se u Središnjici otisne četrdesetak knjiga, iz svih struka, a više od 150 u ograncima. Glede nakladništva u Središnjici, nastojat ćemo da od toga bude desetak knjiga iz edicije *Stoljeća hrvatske književnosti*. Također su pri završetku još preostale dvije knjige (od sedam predviđenih) iz edicije *Povijest Hrvata*. Nastojat ćemo dovršiti i 4. svezak *Enciklopedije Matice hrvatske* u kojem će biti dokumentarna građa iz cjelokupnog Matičina života. Drugi smjer je to da smo ojačali manifestacijsku djelatnost Matice hrvatske gdje se govori, raspravlja o svim društvenim i kulturološkim pitanjima hrvatskoga naroda. Znanstveno obrađujemo važne obljetnice, kojih će do svršetka ove godine i tijekom sljedeće biti desetak. Središnjica aktivno sudjeluje u manifestacijama svojih ogranka, a u posljednje vrijeme nastojimo što više susreta više ogranka po županijama. Treći smjer se odnosi na to da će Središnjica češće biti među Hrvatima izvan Hrvatske, pomagati rad, poticati optimizam među narodom, kulturno i kulturološki smišljeno djelovati. To se odnosi i na Hrvate u Vojvodini i Srbiji. Radujemo se uspjehu ljudi u ovoj sredini i svesrdno ćemo pomoći.

Održan Dan Hrvata u Mađarskoj

Društveno i politički prihvaćeni, jezično i demografski ugroženi

Dan Hrvata u Mađarskoj godišnji je skup pripadnika hrvatske zajednice iz cijele države na kojemu vodstvo predstavi rezultate i najavi planove za sljedeće razdoblje, nagrade se najvrjedniji članovi i demonstriraju umijeće i običaji mjesnih Hrvata. Počasni gost ovogodišnjega Dana bio je hrvatski ministar vanjskih poslova **Gordan Grlić Radman**, kao i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Grad Baja u mađarskom dijelu Bačke bio je u subotu centar hrvatske zajednice u toj zemlji. Šokački, podravski, gradišćanski i bunjevački Hrvati organizirano su se u subotu poslijepodne autobusima slijevali u središte grada. Svi s ciljem da podrže, uživaju i slave Dan Hrvata u Mađarskoj.

»Jako je važno da se upoznamo i da stare poznanke se strefimo«, rekla nam je gradišćanska Hrvatica **Ljubica Fekete** iz Mosonmagyaróvára, prije nego će se uputiti u bajsku Franjevačku crkvu. Mise na hrvatskom uobičajene su u Bačko-kiškunskoj županiji, kojoj Baja pripada. U njoj živi oko 3.000 Hrvata, koji ostvaruju pravo na školovanje, njegovanje kulture i običaja, političko zastupanje.

»Mi smo već godinama jedna od najaktivnijih narodnosti ovdje u Baji. Nema mjeseca da nemamo kakvu priredbu. One su kulturne i vjerske, a uključujemo se u županijske i državne manifestacije našega grada«, riječi su predsjednice Hrvatske samouprave u Baji **Angele Šokac Marković**.

Statusom Hrvata, kako u njezinom južnom dijelu, tako i cijeloj Mađarskoj zadovoljan je i predsjednik Hrvatske državne samouprave **Ivan Gudan**, koji je prije pola mjeseca ponovno izabran na tu dužnost.

»Imamo Hrvatsku državnu samoupravu, kao krovnu instituciju, imamo predstavnika u mađarskom parlamentu, stalne kontakte, i ako se pojave problemi možemo ih riješiti u dogovoru s predstavnicima vlasti«, naveo je Gudan.

On je bio domaćin Dana Hrvata na kojemu je kao počasnog uzvanika ugostio ministra vanjskih poslova Hrvatske i bivšega veleposlanika u Mađarskoj.

Upitan s kojom je porukom došao među sunarodnjake u Mađarsku ministar Gordan Grlić Radman je odgovorio:

»Kao što je preuzvišeni biskup **Lukšić** rekao u propovijedi na svetoj misi, Hrvati u Mađarskoj su zapravo odraz narječja i dijalekata svih matičnih hrvatskih krajeva iz kojih su oni prije puno stoljeća došli. Ali oni ih nisu izgubili, dapače, očuvali su svoj nacionalni i vjerski identitet. I poruka je – nastavite tu tradiciju, za što imaju potporu matične domovine«, naveo je ministar.

Poslije mise za goste Dana priređena je svečanost i uručena su godišnja priznanja najzaslužnijima u hrvatskoj zajednici, a potom su predstavljene pjesme, običaji i plesovi mjesnih Hrvata u Baji i okolici.

»Mislim da Hrvati u Mađarskoj imaju izvrsne uvjete, barem one koje osigurava mađarska država, za njegovanje identiteta. Naravno, pitanje je koliko oni to u praksi mogu ostvarivati zbog odista

Jasna Vojnić i Gordan Grlić Radman

jake asimilacije koja se dogodila posljednjih dvadesetak godina i na neki način zbog erozije koju je sam hrvatski jezik doživio«, ocjenila je urednice *Hrvatskog glasnika* **Branke Blažetin** koja prati život sunarodnjaka u Mađarskoj.

Gošća ove zajednice na njihov praznik bila je i predsjednica HNV-a iz Srbije Jasna Vojnić.

»Broj Hrvata u Mađarskoj gotovo je isti kao u Srbiji. Osim toga što imamo vrlo slične probleme, mislimo da je jako važno i po pojedinim pitanjima imati zajednički nastup«, istaknula je ona.

Dugogodišnja i kontinuirana suradnja s hrvatskom zajednicom u Mađarskoj postoji odavno s novim odnosno starim vodstvom, a nje je najviše bilo u području obrazovanja i kulture.

»Što se tiče dogovora u budućnosti, u prosincu očekujemo službeni posjet predsjednika i predstavnika Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj na kojem ćemo dogovarati zajedničke programe i projekte što se tiče stručnog usavršavanja nastavnika, izvannastavnih aktivnosti učenika i razmjene kulturnih sadržaja, što vjerujemo da će dati jednu novu kvalitetu u povezivanju ove dvije zajednice«, navela je Jasna Vojnić.

J.S.

Ministar Radman: Moguć dolazak hrvatskog premijera u Srbiju

»**M**i smo ponosni Hrvati, vi ste ponosni Mađari, a zajedno smo ponosni susjedi«, rekao je predstavnicima državnog vrha Mađarske, a pripadnicima hrvatske manjine zahvalio na naporima za očuvanje imena, jezika i kulture.

Upitan je li moguć ovakav posjet nekoga iz hrvatskog državnog vrha i Srbiji, Gordan Grlić Radman je rekao kako je to moguće i da je predsjednik Vlade najavio obilazak svih susjednih država.

»Naš premijer je najavio posjet svim zemljama zapadnoga Balkana. Ali to se ne mora dogoditi do konca ove godine, do toga može doći i tijekom našega predsjedanja Vijećem Europe«, zaključio je Radman.

Piše: Katarina Korponaić

Šumarak kod stare škole

Uz prugu u smjeru iz Novog Žednika ka Subotici nekad je postojala škola koja je mnogim đacima ostala u lijepom sjećanju, tada još okružena brojnim salašima u okolici, i s jedne i s druge strane pruge. U dokumentu u Povijesnom arhivu Subotica (F 68.44) iz 1948. godine, gdje se navode pojedinosti o nastavnim uvjetima, ova škola vodi se pod određenim brojem u okviru Školske uprave, no olovkom je pored toga još dodano »Matijević«. Zahvaljujući ovim bilješkama o staroj školi saznajemo još nekoliko zanimljivih podataka: izgrađena je 1908. godine na zemljištu koje je u ove svrhe darovala obitelj **Matijević**, kako bi djeca iz bližih i daljih salaša ovdje imala uvjete za školovanje. Podsjetimo se, govorimo o vremenu kada su u velikom subotičkom ataru postojali brojni salaški šorovi i obitelji s puno djece, te su salaške škole bile važne obrazovne institucije. Ljudi su desetljećima ovu školu zvali *Matijević* ili *Šijakova*, po imenu i nadimku obitelji na čijoj je zemlji izgrađena. Koliko je objekt bio važan za ovaj dio Subotice vidi se na fotografiji iz 1956. godine: salaška škola imala je 34 đaka!

Već nakon desetak godina brojnost đaka se značajno mijenja: 1968. godine ih je pet u prvom, nitko u drugom, pet u trećem i devet u četvrtom razredu. Tada je upisana posljednja generacija *Šijakove škole* (na fotografiji su, ali slikani u gradu), koja je obrazovanje nastavila u selu.

Stare školske zgrade više nema; odavno je srušena. Ostali su još dijelovi pomoćnih objekata u nekadašnjem školskom dvorištu, u kojem su se nekoliko desetljeća čuli đачki glasovi. Na lokaciji učionica rastu kukuruzi, ali tamo gdje je bilo dvorište, drveće »ne odustaje«: izdaleka se vidi mala zelena oaza, koja podsjeća na prohujala vremena.

Poslije kazališta ništa nije sveto!

O identifikaciji i zaštiti nepokretne, građene sredine u našoj Republici formalno se brinu za to specijalizirane institucije na tri nivoa. Prvi nivo je regionalni, kao što je Međuopćinski zavod za zaštitu kulturnih dobara u Subotici (Zavod II.), prije se zvao Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture (Zavod I.). Drugi nivo je Pokrajinski zavod, a treći, vrhovni, je Republički zavod. Ova republička institucija određene poslove, zadatke može povjeriti nižim zavodima, to jest pokrajinskom ili nekom od postojećih međuopćinskih zavoda. Druge institucije u funkciji zaštite bili su urbanistički zavodi: gradski (općinski), pokrajinski i republički. U našem gradu nekad je postojao JP Zavod za urbanizam općine Subotica i on je preimenovan na JP za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica (skraćeno »JP za svašta«). Pokrajinski zavod

Čekamo projekt!

za urbanizam još postoji, a nekadašnji republički više ne postoji. Njegove planerske zadatke je preuzela Republička agencija za prostorno planiranje, koja je pak zakonski ukinuta 2014. godine, a poslove, zaposlene, imovinu i arhivu preuzelo je Ministarstvo građevinarstva, prometa i infrastrukture. U glavnom gradu još postoji Urbanistički zavod Beograda koji izrađuje planove za pojedine dijelove grada te iste stavlja prethodno na javni uvid. Po mom mišljenju, namjerno je stvoren izvjestan kaos u urbanizmu i, naravno, u katastru nakon ukidanja zemljišnih knjiga pri sudovima i sve je prebačeno u katastar u koji nije uvedena povijest vlasništva određene parcele, npr. nakon prodaje, nego samo trenutni vlasnik (što može biti i pogreška). Ovo je urađeno da se lakše mogu sakriti tragovi mešetarenja s placevima, urbanističkim uvjetima i dozvolama za gradnju; na svim nivoima vlasti (o glavnom gradu da ne govorim). Povod da o ovom pišem je »Saopćenje međuopćinskog zavoda za zaštitu kulturnih dobara u Subotici«. Dokument je u svezi s tri srušene kuće u Ulici braće Radića. Dokument od nekoliko stranica je po meni dosta smušeno formuliran, no slične tekstove možemo čitati i o sudbini srušenih zgrada u Beogradu, npr. afera »Sava mala«, gdje nitko nije javno predočio »plan rušenja zgrada«. Jasno je: ako nema plana, na njega se nitko ne može javno žaliti. Pogotovo ako se

ne zna ni tko je nalogodavac. Kod nas u Subotici naručitelj izmjene plana zaštite bio je »JP za svašta«, budući da oni brinu (ili ne brinu) i o zgradama, a najvjerojatnije je da su oni izdali i nalog za rušenje. Plan »izmijenjenog plana regulacije« koncem prošle godine (27. prosinca) je usvojila Skupština grada, kao i u ranijim slučajevima (npr. Kazalište)

Tko je to dozvolio

Često mi se žale poznanici: »Zamisli, srušili su ovu ili onu zgradu, pa tko je to dozvolio?!«. Obično im hladnokrvno odgovaram: »Poslije rušenja Narodnog kazališta, u ovom gradu se može sve rušiti, izuzev (zasad?) Gradske kuće i Sinagoge«. Tako sam primio i vijest o rušenju dvije zgrade u Ulici Vase Stajića, koje su po mišljenju nekadašnjeg Zavoda I. imale samo »dokumentarnu vrijednost«. Zgrada podignuta na tom mjestu, po meni, nema baš nikakvu arhitektonsku vrijednost. Isto tako su reagirali mnogi sugrađani kada su srušene dvije zgrade Ulici Sándora Petőfija, pored Gimnazije, koje su kategorirane kao »objekti neprimjereni ambijentu«. U ovom slučaju izvođači radova i naručitelji planova malo su se više potrudili (ali su i isjekli nekoliko stabala gelegunje). To se desilo i u strogom centru, na kraju Ulice Dimitrija Tucovića, kada je srušena jednokatnica, poznata po pivnici Rog. Tu je stari hrast sačuvan, čak su dvije zgrade ovo drvo i uokvirile, i nisu pretjerano visoke. »Mogu proći«, reklo bi se. Interesantno je da je na zaštitnoj ogradi budućeg gradilišta u Braće Radića ispisano ime firme koja je radila interpolaciju kod Gimnazije i kod pivnice Rog.

Put za Petrovaradin

U Povijesnom arhivu grada postoji jedan od prvih regulacijskih planova koji se zove: »Regulacija i izgradnja Petrovaradinskog puta«. Možda je ova karta bila »inspiracija« Zavodu I. da prilikom izrade »Generalnog plana Subotica-Palić do 2020. godine« cijelu Ulicu braće Radića (prije Petrovaradinski put) sve do Senčanske crkve, uključivši crkvu, župu i školu (kategorirani kao »objekti od posebne vrijednosti«) stavi pod »kulturno-povijesnu cjelinu pod prethodnom zaštitom«. Pod zaštitom je i dio centra i dio Palića. S obzirom na to da sam u to doba bio glavni arhitekt Općine, u razgovoru s tadašnjim ravnateljem suglasili smo se da prvenstveno treba štititi ambijent ulice: drvorede, ne pretjeranu katnost (do dva kata, eventualno potkrovlje), kolovoz (umjesto žute kocke stavljati materijal koji se ne kliže). Očito da su »glavni arhitekti« bez ikakve izvršne vlasti smetali političarima, jer su zakonom ukinuti, a »gradski menadžeri« su ostali (beogradski je zamjenik gradonačelnika). Naša menadžerica je došla iz glavnog grada; možda je ona i sudjelovala u ovom poslu. Kako gledam lokaciju, tu se može graditi »svašta«. Zgrade od visokog prizemlja, pa postupno do četverokatnice s potkrovljem u svezi sa stambenim zgradama u Kumičićevoj ulici. Sada je prilika da se nešto smisljeno izgradi na mjestu srušenih.

Zajam za najam

Drugo lice **SUBOTICE**

Čitate li redovno *Hrvatsku riječ*, svakako ćete primijetiti da već drugi broj zaredom naš tjednik donosi priču o Dobrovoljnom vatrogasnom društvu *Tavankut*. Čitate li ju je, pak, malo pozornije, primijetiti ćete i jedan sitan ali bitan detalj: Dobrovoljno vatrogasno društvo *Tavankut* – s obzirom na to da »nema svoj prostor« – Gradu (koji je »vlasnik« istog prostora) plaća zakupninu (!) kako ne bi, poput svih beskućnika, svoje djelatnosti obavljalo pod otvorenim nebom.

Nije, međutim, DVD *Tavankut* (provjerili smo) jedino dobrovoljno vatrogasno društvo koje lokalnoj samoupravi plaća najam za korištenje prostora, jer da jeste onda bi to bio tek izdvojeni slučaj za kog bi se nakon orkestrirane medijske halabuke (koje, naravno, nema niti ju je još duže vremena realno očekivati) zacijelo našlo već neko rješenje. Ne, zakupninu Gradu plaćaju i sva ostala dobrovoljna vatrogasna društva na njegovom teritoriju: i ono u Čantaviru, i u Žedniku, i u Bajmaku...

Ostavimo li po strani vlasničke odnose (tko je, recimo, gradio zgrade DVD-a, iz kojih sredstava, kome su pripadali i tko ih je »naslijedio«), kao i one u čijoj su DVD-i nadležnosti (malo, istina ranije, lokalne samouprave; malo, fakat sada, MUP-a) opet na koncu dolazimo do apsurdnog zaključka: ako želiš sudjelovati, i to dobrovoljno, u visokorizičnim poslovima koji služe na opću korist zajednice, ti za to prvo moraš platiti kotizaciju organizatoru tih djelatnosti kom je zakon dao pravo vlasništva nad objektom koji desetljećima služi u te svrhe.

Što, osim računa, za uzvrat dobrovoljna vatrogasna društva dobijaju od »vlasnika prostora«, odnosno lokalne samouprave? Dobijaju (provjerili smo) tek nekoliko desetaka tisuća dinara godišnje »za obavljanje djelatnosti«, odnosno sredstva kojima pokrivaju osnovne troškove kakvi su, recimo, oni za plaćanje najma prostora, pa mu to, obrni-okreni, dođe isto što i zajam za najam.

Pa kako, onda, funkcioniraju dobrovoljna vatrogasna društva čiji su djelatnici, prema legendi, u neka davna vremena bili visoko cijenjeni članovi lokalne zajednice i za svoj rad bili materijalno (nerijetko u naturi) nagrađivani? Eh, kako? Pa tako što za intervencije po selu i polju koriste vozila stara i više od 40 godina; tako što im je jedan od rijetkih benefita besplatno gorivo na crpkama; tako što imaju zastarjelu opremu (a ako i nabave nešto novo, onda je to poklon iz inozemstva, poput milostinje prosjaku iz sažaljenja); tako što je mladih sve manje, jer vide kako to rade stariji i nisu motivirani za posao u kom su vatrostalni jedino papirni računi i pravni akti o »vlasništvu i nadležstvu«.

Znači li to da su dobrovoljna vatrogasna društva – zbog vlasničkih odnosa – svedena u rang kockarnica, kladionica i sličnih humanitarnih organizacija koje također služe za opće dobro zajednice? Da, to znači upravo to, s tom razlikom da dobrovoljna vatrogasna društva nisu, za razliku od kockarnica, kladionica i ostalih humanitarnih organizacija, locirana u ekstra zonama. Što bi, onda – u duhu stare dobre prakse nuđenja rješenja određenog problema – bio izlaz iz ove situacije? Paaaa, mogao bi biti recimo taj da lokalna samouprava oslobodi dobrovoljna vatrogasna društva plaćanja najamnine i da im poveća dotacije za obavljanje djelatnosti. Otkuda ta sredstva, netko će zapitati? Moguća su bar iz tri izvora, reći će doljepotpisani: da se crkvama počne naplaćivati korištenje državnog poljoprivrednog zemljišta (uključujući i sve godine unazad), da se počnu naplaćivati kazne »investitorima« koji siju beton gdje hoće i da se smanje izdatci za kreštaljke koje svojim glasom i repertoarom zagađuju centar grada za Novu godinu, recimo. Da se to primijeni, da vidiš kako bi preko noći bilo novih vatrogasnih vozila i opreme po svim selima.

Z. R.

Razvojni fond AP Vojvodine opredijelio 2,5 milijarde za kreditne linije

Razvojni fond AP Vojvodine ove je, kao i prethodne dvije, godine opredijelio 2,5 milijarde dinara za 12 kreditnih linija namijenjenih registriranim poljoprivrednim gospodarstvima, pravnim osobama i poduzetnicima.

Osim kreditnih linija za investicije i obrtna sredstva, kupovinu poljoprivrednog zemljišta i mehanizacije, Razvojni fond AP Vojvodine predstavio je i jednu novinu – subvencionirane kreditne linije Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i Pokrajinskog tajništva za privredu i turizam, koji u cijelosti refundiraju isplaćenu kamatu i nadoknadu.

Uvjete kredita predstavila je šefica Odsjeka za analizu tržišta, razvoj kreditnih linija i marketing pri Fondu **Jelena Trenkić** 13. studenoga u Gradskoj kući. Istakla je da krediti nisu vremenski ograničeni, već su otvoreni do utroška sredstava, dodajući da Fond raspolaze i s kreditnom linijom za podršku IPARD projektima.

»Kreditna linija se dobiva na razdoblje od sedam godina, pri čemu je razdoblje mirovanja čak dvije godine. Sve kamatne stope Fonda se kreću u rasponu od 1 do 3 posto na godišnjoj razini i one su fiksne. Vjerujemo da im ovo mnogo pomaže, budući da vlada velika zainteresiranost i da se ta kreditna linija financira u cijelosti. Dakle, sve što je odobreno po samom rješenju IPARD projekta, može biti predmet kreditiranja, te nije potrebno nikakvo dodatno učešće, a mi smo tu da pomognemo financiranje njihove željene investicije, da ispune sve ono što IPARD od njih zahtijeva i da ostvare subvenciju za koju su i konkurirali«, rekla je Trenkić.

Iako je Trenkić navela da ovakve kreditne linije puno pomažu i poljoprivrednicima te da vlada velika zainteresiranost, njih na ovom predavanju nije bilo.

J. D. B.

Dan multikulturalnosti u Osnovnoj školi Majšanski put

Predstavili se i Hrvati

»Nastavnici i učenici su mi prilazili i govorili kako su ovo prvi puta vidjeli u životu i nisu mogli vjerovati da tako nešto postoji u Subotici. Smatram ovo kao važan korak za Hrvate u Subotici, jer smo izašli iz svojih okvira i postali vidljiviji«, kaže Sudarević

U Osnovnoj školi *Majšanski put* organiziran je 15. studenoga, drugu godinu zaredom, *Dan multikulturalnosti*. Ono što je ove godine bilo novo je da su učenici osim srpske, mađarske i bunjevačke predstavili i hrvatsku naciju, u čemu im je pomogla kolekcionarka i rekonstruktorica narodnih nošnji **Nada Sudarević**. Ona je obukla nekoliko učenika u nošnju Hrvata Bunjevaca iz Subotice te je tijekom programa kroz mini reviju za svaku nošnju ponaosob dala osnovne informacije.

Sudarević kaže da joj je drago što je svoje znanje i nošnje koje je šila dobila priliku predstaviti negdje i izvan hrvatske zajednice, te da je zbog toga i tražila da djevojke koje nose reviju budu upravo učenice škole, a ne njezine poznanice koje su već upoznate s ovom nošnjom.

»Ovom revijom sam htjela približiti djeci i kolektivu škole naše nošnje i zbog toga sam tražila da ih nose upravo učenice, kako bi im ostalo u sjećanju da su nekada nosile nošnju Hrvata Bunjevaca. Dojmovi su nakon predstavljanja bili jako dobri. Nastavnici i učenici su mi prilazili i govorili kako su ovo prvi puta vidjeli u životu i nisu mogli vjerovati da tako nešto postoji u Subotici. Smatram ovo kao važan korak za Hrvate u Subotici, jer smo izašli iz svojih okvira i postali vidljiviji«, kaže Sudarević.

Ravnateljica škole **Beáta Bognár** izrazila je zadovoljstvo što je u njihovoj školi predstavljena hrvatska nacionalna manjina na ovakav način.

»Bilo je predivno. Uživali su i učenici i nastavnici, jer smo svi vidjeli i naučili nešto novo. Kada bismo sljedeći put organizirali *Dan multikulturalnosti*, voljeli bismo da nam se opet predstavite«, rekla je Bognár.

Poručila je ona i da organiziranjem ovakvoga događaja škola želi pokazati novim generacijama raznovrsnost sredine u kojoj žive, a starijima da nastavljaju s tradicijom koju su pažljivo njegovali.

Osnovna škola *Majšanski put* broji 640 učenika koji su raspodijeljeni u 31 odjel od kojih su 16 na srpskom, a 15 na mađarskom nastavnom jeziku. U školi se izučava i predmet Bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture, a hrvatskih odjela nema.

J. D. B.

Bojan Šoralov, predsjednik UG *Zeleni Subotice*

Grad najviše zagađuje veliki broj automobila!

Vlasnici mnogih površina na kojima bi bilo potrebno saditi vjetrozaštitne pojaseve su privatne osobe i tu su nadležni uglavnom nemoćni * Naše akcije uklanjanja divljih deponija se odvijaju u kontinuitetu * Ono što smo oduvijek pričali sada je krenulo u realizaciju, a to je izgradnja kanalizacije u naselju Palić, što je najvažniji preduvjet za poboljšanje kvalitete vode u jezeru

Uklanjanje divljih deponija u Kelebijskoj šumi aktualna je i jedna od poznatijih aktivnosti koju provodi Udruženje građana *Zeleni Subotice*, osnovano 2006. godine. O ovome, ali i drugim ekološkim problemima, poput velikog zagađenja zraka u gradu, nedostatka vjetrozaštitnih pojaseva i naravno jezeru Palić razgovarali smo s predsjednikom udruženja **Bojanom Šoralovim**.

Kakva je ekološka svijest Subotičana?

Općenito, onakva kakva je i u cijeloj zemlji ili u sličnim državama u svijetu. Postoji jako puno prostora za dodatno ekološko djelovanje, ali je srećom sve više onih koji dižu glas zbog zagađenja zraka, zemlje i vode u našoj okolini.

Osim vas, ima li još nekih zelenih udruženja u gradu?

Koliko je nama poznato nema drugih organiziranih zelenih udruženja, ali ima puno pojedinaca koji samostalno poduzimaju akcije i čiste pojedine dijelove grada i okolnih naselja. Želja nam je da sve te aktivnosti objedinimo, jer ćemo tako biti efikasniji.

Nedavno je Subotica bila najzagađeniji grad u Srbiji. Kako »obični« građani mogu smanjiti zagađenje grada?

Ovo stanje je nažalost u najvećoj mjeri posljedica velikog broja automobila na našim ulicama, a prije svega velikog broja neispravnih vozila. Vozeći neispravna vozila ugrožavamo ne samo sigurnost u prometu nego i svoje zdravlje, zdravlje naše djece, zagađujemo zrak, zemljište, vodu i svu prirodu. Na žalost, mnogi još uvijek pokušavaju, ali i uspijevaju registrirati svoje vozilo iako su svjesni da ono ne ispunjava odredbe zakona o tehničkoj ispravnosti vozila. Rezultat toga je i emisija velike količine štetnih plinova, kao što su dušični oksidi, sumpor-dioksid, ugljikovi oksidi, teški metali itd. Smatramo da ključnu ulogu u ublažavanju negativnih posljedica zagađenja imaju agencije za registriranje vozila, odnosno tehnički pregled, koje bi morale striktno poštovati sve propisane zakonske odredbe, a inspekcije da ih još strože kontroliraju. Također je potrebno da prometna policija pojača kontrolu tehničke ispravnosti vozila na ulicama i da se automobili koji ne zadovoljavaju propisane ekološke norme isključuju iz prometa. Politika lokalne samouprave u Subotici da se što prije završi izgradnja Y-kraka i da se tako izmjesti teretni promet iz urbane

gradske sredine, kao i da se širi mreža biciklističkih staza, pokazuje visoku zrelost sadašnje vlasti i namjeru da se višedesetljetni problemi konačno riješe. Ono što još uvijek nedostaje u našoj zemlji je subvencioniranje kupovine električnih automobila i njihova integracija u svakodnevnom životu, kao i izgradnja što više mjesta za električno punjenje vozila.

Jeste li imali do sada ili imate u planu pokrenuti akciju sadnje vjetrozaštitnih pojaseva na teritoriju Grada? Koliko oni nedostaju?

Naravno da nedostaju, ali ovo je pravni problem koji se povlači već 30 godina unazad, a radi se o tome da u Subotici i okolini praktično ne postoje zemljišta koja bi se mogla pošumljavati vjetrozaštitnim pojasevima. Naime, vlasnici mnogih površina na kojima bi to bilo potrebno su privatne osobe i tu su nadležni uglavnom nemoćni. *Zeleni Subotice* su uspostavili dobru komunikaciju i suradnju s nadležnim gradskim Tajništvom za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša i zajednički pokušavamo pronaći

način kako da se izvrši prenamjena zemljišta i njihovo dovođenje u pravni status u kojem je moguća sadnja vjetrozaštitnih pojaseva. Kada to pravno pitanje bude riješeno, stvorit će se i preduvjeti za prijavljivanje na natječajne koje na godišnjem nivou raspisuje Ministarstvo zaštite životnog okoliša.

Udruga je imala ove godine nekoliko akcija čišćenja divljih deponija. Koje je najkritičnije područje što se tiče tih deponija? Kako se koji očisti, oni vremenom opet nastaju na istome mjestu. Što je rješenje?

Naše akcije uklanjanja divljih deponija se odvijaju u kontinuitetu, neke dobiju veći publicitet u medijima, neke manje, a neke uopće ne, ali ništa nas od toga ne ometa da radimo gotovo svakodnevno. Upravo uklanjamo divlje deponije i rasuti otpad na površini od 140 ha u Kelebijskoj šumi, prošle godine smo završili uklanjanje velikog divljeg deponija koji se više od 30 godina nagomilavao na prostoru MZ Hajdukovo i ugrožavao lokalno stanovništvo, truje zemlju tamo gdje se na samo desetak metara udaljenosti ljudi bave poljoprivredom i voćarstvom. S tog mjesta uklonjeno je više od 1.000 kubičnih metara otpada i prebačeno na Gradski deponij i s obzirom na to da se radilo o veoma ozbiljnom projektu, jedan od glavnih ciljeva je bila i održivost projekta, a to je da se otpad ponovo ne vrati na površinu bivšeg deponija. U toj namjeri smo uspjeli postavljanjem ulične rasvjete i video nadzora koji je u funkciji od 0 do 24 sata. Osim toga, uspostavljena je komunikacija sa stanovništvom koje živi u okolici bivšeg deponija i trude se da svaku ilegalnu radnju prijave ili nama ili komunalnoj policiji. Sve vam to govori da *Zeleni Subotice* na ozbiljan način pristupaju i aktivnostima i dugoročnom rješavanju ekoloških problema u gradu.

Na vašoj stranici navedeno je kako je središnja točka aktivnosti *Zelenih Subotice* briga o jezeru Palić. Koje aktivnosti Udruženje provodi u vezi s tim?

U više navrata smo čistili obale sva četiri sektora Paličkog jezera, nedavno smo sudjelovali u uklanjanju i većeg divljeg deponija na obali četvrtog sektora jezera, u suradnji s lokalnom samoupravom i medijskom kućom *Blic*. U stalnoj smo komunikaciji s ribolovačkim društvima u Subotici i s njima pružamo podršku lokalnoj samoupravi u iznalaženju dugoročnog rješenja. Maksimalno podržavamo implementaciju projekta s KfW bankom pod nazivom »Zaštita biodiverziteta i voda jezera Palić i jezera Ludaš«. Ono što smo oduvijek pričali sada je krenulo u realizaciju, a to je izgradnja kanalizacije na Paliću, što je najvažniji preduvjet za poboljšanje kvalitete vode u jezeru.

Na istome mjestu piše i da je jezero »potencijalno najopasnija ekološka bomba u širem okruženju«. Što to znači? Koje posljedice može izazvati eksplozija te »bombe«?

Upravo odgovorom na prethodno pitanje vidimo da je opasnost od moguće ekološke katastrofe prepoznata od lokalne samouprave i na veoma ozbiljan način se pristupa i radi na rješavanju tog problema. U slučaju da ništa od navedenih koraka nije poduzeto ili da se to pitanje zanemari, došlo bi do ekološke katastrofe ili »bombe« koja bi već zagađenu podzemnu vodu uništila i postojala bi opasnost od širenja zaraze iz samog jezera (uginuća ribe, dodatno taloženje mulja itd.). S obzirom na to da se radi o stajaćoj vodi i da se u nju ulijeva konstantno pročišćena otpadna voda, znači da se radi o najosjetljivijoj točki u jednom eko sustavu.

»Zeleni« su poznati po radikalizmu, no toga u Subotici nema. Jeste li organizirali neke mirne prosvjede ili slične ak-

cije? Na primjer, kada je prije dvije godine bila afera o sječi vjetrozaštitnog pojasa na obilaznici oko Palića, na koji način je reagirala Udruga?

Ako pod radikalizmom smatrate organizirane demonstracije, možda čak i nasilne, kakve provode pojedine političke stranke, to od *Zelenih Subotice* ne možemo očekivati i sigurno ih neće ni biti. Međutim, itekako prozivamo i neodgovorne pojedince ili grupe koje svojom nesavjesnošću, ili možda zbog nekog interesa, ugrožavaju našu okolinu, a samim tim i zdravlje ljudi. Puno puta smo javno pozivali nadležne inspekcije, komunalnu policiju, pa i redovnu policiju da u okviru svojih mogućnosti poduzimaju korake kako bi se preduprijedilo zagađenje ili kaznili počinitelji. Reagirali smo i u konkretnom slučaju koji navodite, tražeći od mjerodavnih tijela da spriječe zlouporabe. Naravno, ni *Zeleni Subotice*, niti bilo koja druga organizacija, nema mogućnost utjecati ili samostalno presuđivati sve do pravosnažnosti sudske odluke, a ta sječa vjetrozaštitnog pojasa je nakon policijskog i inspeksijskog izvještaja predana tužiteljstvu i na sudu je da donese konačnu odluku. U svakom slučaju, načinjena je ogromna ekološka šteta i naš stav je da počinitelji tog nedjela moraju biti najstrože kažnjeni.

J. D. B.

Na temelju članka 63. stavak 2. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravka, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 91. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo Gradske uprave Grada Subotice oglašava:

JAVNU PREZENTACIJU URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju kompleksa koji čine dvije hale/magacina katnosti P na k.p. br. 14779/9 K.O. Novi grad, s urbanističko-arhitektonskom razradom lokacije i uređenjem predmetnog prostora (naručitelj projekta Dunav Coop d.o.o.)

Zainteresirana pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o Urbanističkom projektu od 29. studenoga do 5. prosinca 2019. godine, svakog radnog dana od 8 do 15 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet-skoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog Urbanističkog projekta je Kurbarch d.o.o., Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida, mogu se u pisanom obliku dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 29. studenoga do 5. prosinca 2019. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljović.

Sve primjedbe prispjele u Zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Širom Vojvodine

Manifestacija KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Monoštora

Kad se Šokci razdivanu

Ako netko istrajno čuva svoj govor, onda su to Monoštorci. Usprkos vanjskim utjecajima, prije svega zbog školovanja i posla, i danas se u selu, pa i među mladima može čuti ikavica. A ako netko u Monošturu uporno radi na čuvanju te ikavice kroz svoje manifestacije, onda je to mjesna hrvatska udruga. I ne samo to, već su jednu svoju manifestaciju posvetili upravo ikavici i nazvali je, kako drugačije nego: *Divanim šokački*. A kad se Šokci »razdivanu«, onda nema kraja ni »pismi« ni priči.

Jedan sasvim običan radni dan

Ideja se rodila u šokačkoj glavi današnjeg predsjednika **Željka Šeremešića**, koji je kao član uprave *Bodroga* izgurao svoju

zamisao da jedno okupljanje članova bude posvećeno »riči«, i to ne bilo kojoj, već onoj šokačkoj. Prošlo je od tada više od desetljeća, a manifestacija je prerasla uzan krug onih koji pišu na šokačkoj ikavici i postala program u kome se čuje i ikavica drugih šokačkih skupina, kako iz Podunavlja tako i iz Hrvatske i u kom se prikaže neki od starih monoštorskih običaja.

»Rekla bih da je ovo najomiljenija manifestacija svih članova udruge. Počeli smo s idejom da se mi koji pišemo na ikavici okupimo, malo izdivanimo, pa je prva književna večer organizirana u knjižnici. Već naredne godine prešli smo u veću dvoranu. Petak je bio dan za taj susret, poslije večernje mise jer nam je želja bila da žene poslije mise malo 'prodivanu', čuju šokačku 'rič'. Kasnije smo počeli uvoditi male skečeve. Od 2011. godine, kada je

KUD Hrvata Bodrog priredilo je svoju tradicionalnu manifestaciju *Divanim šokački*. Bila je to večer šokačke riči i pisme

Tjedan u Somboru

Voda

Čonopljansko jezero, jedno od najpoznatijih ribičkih terena u Srbiji, moglo bi već narednog proljeća postati obična bara. Na to upozoravaju i Čonopljanci i ribiči, a da njihov strah nije bez-

razložna panika pokazuje i trenu-

tačna slika tog jezera. Voda je opala za dva metra, pa je u dijelu prirodnog mrijestilišta ribe nivo vode tek oko 40 centimetara. Znači to, kažu ribiči, da se sva riba pomjerila prema dubljim dijelovima jezera. To opet znači da bi se već na proljeće, kada temperatura poraste, mogla dogoditi prava katastrofa, odnosno pomor ribe, jer u plitkoj, toploj vodi neće biti dovoljno kisika za svu ribu, koja se iz plitkih i skoro sasušenih dijelova jezera pomjerila ka dubljim. I nije takva slika na Čonopljanskom jezeru od jučer, jer oni koji su često na jezeru kažu da je opadanje nivoa vode vidljivo posljednje dvije-tri godine. Jeste da jezero nema prirodnih izvora i da se vodom puni iz atmosferskih padalina, ali tako je bilo i ranije pa jezero nije bilo pred isušivanjem. Što se sad desilo? Odgovor bi mogao biti vrlo jednostavan. Nekontrolirano bušenje velikih bunara iz kojih se zalijevaju velike plantaže u voćarskoj proizvodnji. Jer nekako isušenje jezera poklopilo se (ne slučajno) upravo s razvojem velikih plantaža koje vodu za zalijevanje ne crpe iz kanala za navodnjavanje (kako bi valjda trebalo biti) već iz bunara koje buše, izgleda, gdje im je volja, bez razmišljanja koliko to remeti nivo podzemnih voda i sve ono što je s tim podzemnim vodama povezano. Da stvar bude još gora, prije nekoliko godina zatrpana su dva prirodna izvora iz kojih se vodom opskrbljivalo Čonopljansko jezero. A zbir tih neshvatljivih poteza je današnja slika Čonopljanskog jezera. Obračali su se ribiči i zaljubljenici u ovo jezero na mnoge adrese. Ali ne samo da ništa nije poduzeto već im nitko nije ni odgovorio.

Nažalost, priča o Čonopljanskom jezeru mogla bi biti samo jedna u nizu, jer čini se da nikakve mjere i kontrole nema prilikom bušenja bunara za navodnjavanje. Na kojoj dubini se buše, koliko vode crpe? To bi valjda trebala biti pitanja onih koji brinu o vodama. Ne samo zbog Čonopljanskog jezera već i zbog toga što čista voda nije resurs koji će trajati beskonačno.

Željko postao predsjednik *Bodroga*, odlučili smo da svaka večer bude posvećena jednoj temi. Prva tematska večer bila je posvećena Dunavu, zatim smo prikazali žetveni običaj, pudarenje, zimsko prelo... Ove godine večer je posvećena zemlji, radu paora, sokacima, divanu na sokacima i svemu onome što obilježava jedan 'litnji' radni dan», kazala je dopredsjednica *Bodroga* **Anita Đipanov-Marijanović**.

I ovoga puta na pozornici nije bilo raskošnih šokačkih nošnji već onog svakidašnjeg, radnog »ruva«.

»Za ovu godinu odabrali smo jedan običan 'posleni dan', radni dan, u drugoj polovici ljeta. Kopali su se tada kukuruzi, 'vijo gra', ali i 'sidilo' navečer na sokaku. Svaki dan je tada donosio nešto novo. I radost i tugu i nove poslove. Danas je sasvim drugačije. Način života se mijenja, mijenjaju se ljudi«, kaže **Marija Šeremešić**, koja je osmislila scenski prikaz radnog dana u Monoštoru.

Dok divanimo postojimo

Čula se na ovogodišnjim divanima i šokačka »pisma i rič« od Monoštora do Bođana, pa i malo dalje, do Strizivojne i Slavenskog Broda.

»Mi ne samo da radimo na očuvanju šokačkog govora već tako i živimo. Još uvijek ima obitelji u čijim se kućama čuva šokački govor. KUD ima 80 članova i sve su to načini da očuvamo ovaj dio našeg tradicijskog naslijeđa. U Strizivojni nisu sve riječi na ikavici. Mi ne kažemo 'lipota' već 'ljepota'. Neke riječi nisu kao u drugim ikavskim govorima«, kaže predsjednica KUD-a *Šokadija* iz Strizivojne **Ivana Andrić-Glavaićević**.

»Ovo što Monoštor priređuje značajno je za sve Šokce Hrvate, jer na ovaj način čuvamo tu našu 'lipu rič' onakvom kakva je nekada bila. Dolazim iz Bođana i mogu reći da se kod nas ikavica skoro u potpunosti izgubila, zbog asimilacije, ekonomskih migracija... Ako već nije u svakidašnjoj uporabi, onda barem kroz ovakve programe i pisanjem na ikavici da je sačuvamo«, kazao je **Josip Dumendžić Meštar**, pučki pjesnik iz Bođana, redoviti sudionik manifestacije u Monoštoru.

»I tužan sam i radostan. Tužan, jer se sve polako zatire, nestaje, a radostan jer još postojimo mi koji se trudimo da naše običaje, naše 'riči' ili riječi zapamtimo i ostavimo našoj djeci«, kazao je Željko Šeremešić na početku ovogodišnjih *Šokačkih divana*.

Z. V.

Z. V.

U Zemunu obilježen Svjetski dan siromašnih i Nedjelja Caritasa

Pružimo im nadu i utjehu

»Ne može se reći da danas nema humanosti u svijetu. Ima ljudi koji žele biti humani, ali isto tako možemo vidjeti da se svakodnevno hrana baca, a ljudi umiru od gladi. U tom kontekstu razmišljamo o danu siromašnih. Moramo težiti da svi ljudi imaju barem ono najosnovnije da mogu preživjeti i da se mogu liječiti«, istaknuo je preč. Jozo Duspara

Katolička Crkva je prvi puta obilježila Svjetski dan siromašnih 2017. godine. Na zaključenju Jubileja milosrđa sveti otac papa **Franjo** ustanovio je ovaj dan 20. studenog 2016. godine. Od tada se taj dan svake godine obilježava na 33. nedjelju kroz godinu. Osnovni cilj obilježavanja tog dana je da se ukaže na izazove s kojima se siromašni suočavaju, te da se predstave politike i programi kojima se nastoji smanjiti siromaštvo. Ove godine 3. Svjetski dan siromašnih obilježen je 17. studenog. Milostinja prikupljena u svim župama namijenjena je socijalno ugroženim obiteljima. U župnoj crkvi Blažene Djevice Marije u Zemunu u nedjelju, 17. studenoga, misnim slavljem obilježen je Svjetski dan siromašnih i Nedjelja Caritasa. Zemunski župnik preč. **Jozo Duspara** uputio je vjernicima poruke pape Franje upućene za taj dan posvećen onima kojima današnje društvo sudi, koje odbacuje i podnosi a siromasi, kako je papa Franja poručio, nisu brojke nego ljudi kojima valja ići u susret.

Naše malo nekome je sve

A brojke govore (prema izvješću Ujedinjenih naroda i istraživača Svjetske banke) da je broj ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu smanjen s 1,75 milijardi 1999. godine na 836 milijuna 2015. godine. S druge strane, ekstremno siromaštvo u zemljama područja subsaharske Afrike sve do 2010. godine bilo je u porastu. Prema podacima Svjetske banke u Europi u ekstremnom siromaštvu živi 700.000 ljudi, što je samo 0,1 posto udjela ekstremno siromašnih. Najnižu razinu siromaštva 2016. godine bilježe Češka ispod 10 posto, te Finska i Danska između 11 i 12 posto, iza kojih slijede Nizozemska i Slovenija s 12,7 posto siromašnih. U Hrvatskoj je pokazatelj siromaštva za 2016. godinu iznosio 27,9 posto i smjestio ju iza Bugarske, Rumunjske, Grčke, Litve i Latvije. A katkada je, kako je među ostalim poručio papa Franjo, za vraćanje nade potrebno malo: dostatno je zaustaviti se, osmijehnuti, poslušati...

NEDELJA CARITASA
CARITAS VASÁRNAP

17.11.2019.
2019.11.17.

VRATIMO IM IZGUBLJENU NADU!
ADJUK VISSZA AZ ELVESZETT REMÉNYT!

 Caritas
SRBIJE

Tjedan u Srijemu

Paneli protiv poplava

Poplave koje su zadesile Srbiju u svibnju 2014. godine ostale su duboko urezane u sjećanju mnogih, posebno onih kućanstava iz ugroženih područja koja su pretrpjela najveće posljedice. Podsjećanja radi, prema izvještaju Vlade Srbije iz

2014. godine, između ostalog je navedeno da je uslijed poplavnog vala od 14. do 20. svibnja te godine, na kategoriranim putovima srušeno oko 30, a oštećeno oko 50 mostova, dok je na nekategoriranim putovima srušeno i oštećeno 200 mostova. Oko 200 stambenih objekata je srušeno, a više stotina kuća je oštećeno, dok je čak nekoliko tisuća kuća bilo neupotrebljivo za stanovanje. S ugroženih područja na cijelom teritoriju Srbije evakuirano je 31.879 građana koji su tada bili smješteni u 139 prihvatnih centara. U svibanjskim poplavama Jamena (mjesto u šidskoj općini) je selo koje je najviše stradalo u Vojvodini. U cilju obrane od eventualnih poplava u Srijemskoj Mitrovici je nedavno realiziran projekt kojim je obuhvaćena i suvremena obrana od poplava mobilnim panelima. Projekt je vrijedan 1,5 milijuna eura i financira se iz državnog proračuna. Riječ je o panelima od dur aluminijske legure, koji neće biti stalno postavljeni na Savskom keju već će biti skladišteni u posebnoj hali, a po potrebi će se montirati. Realiziranjem tog projekta Srijemska Mitrovica će prva na Savi, a treća u zemlji, imati mogućnost obrane od poplava uz pomoć mobilnih panela. Najprije je urađena rekonstrukcija keja, te skladište za odlaganje panela. U drugom dijelu radova pristupilo se nabavci i montaži panela za obranu od poplava. Oba ugovora financiralo je Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Nakon završetka projekta nadležni poručuju da Srijemska Mitrovica na tom dijelu Save može biti potpuno mirna, te da grad u tom dijelu nasipa neće imati problema s poplavama u narednih 20-30 godina. Umjesto džakova s pijeskom, mobilni paneli će sada braniti izlivanje rijeke, a građanima se garantira potpuna sigurnost što i jest osnovna svrha ovog projekta.

S. D.

»Ljudi bi morali stati pred sebe i upitati se kako je moguće da danas s jedne strane imamo toliki napredak tehnologije, a s druge strane veliki broj ljudi koji umiru od gladi i od neizlječivih bolesti? Velika je sramota što danas, unatoč naprednoj civilizaciji, postoji veliki broj siromašnih. Glas čovjeka koji vodi Katoličku Crkvu i glas čovjeka koji poziva ljude kaže: 'obratite se i vjerujte evanđelju'. To je ujedno i poziv, pogledajmo oko sebe i uočimo siromašne. Prvi korak je uočiti ih, a onda krenuti i pomoći im. Ne može se reći da danas nema humanosti u svijetu. Ima ljudi koji žele biti humani, ali isto tako možemo vidjeti da se svakodnevno hrana baca, a ljudi umiru od gladi. U tom kontekstu razmišljamo o danu siromašnih. Moramo težiti da svi ljudi imaju barem ono najosnovnije da mogu preživjeti i da se mogu liječiti«, istaknuo je preč. Jozo Duspara.

Dva značajna datuma u istom danu

Posljednjih nekoliko godina dva značajna datuma: Svjetski dan siromašnih i Nedjelju Caritasa, obilježavaju se istoga dana.

»Za dan Caritasa pozivamo sve ljude na razmišljanje i na djelovanje u pogledu karitativne aktivnosti. Ljudi znaju da Caritas postoji i da je to institucija koja pomaže ljudima u potrebi. No, mnogi ne znaju da Caritas potječe od nas samih. Sva pomoć koju smo do sada dobijali i u vrijeme rata, poplava, migrantske krize, te u raznim drugim prilikama, dolazi od dobrih ljudi koji razmišljaju o onima kojima je pomoć potrebna. Iako je naše društvo siromašno, ljudi bi mogli više učiniti za siromašne. To ne mora biti mnogo, ali treba biti od srca. Važno je i prepoznati ljude koji su u potrebi i napraviti bazu podataka, kako bismo imali uvid u situaciju svake župe. Ako imamo podatke pred sobom, onda će nam više pomoći i strani donatori«, kaže župnik i ravnatelj Caritasa Srijem Jozo Duspara.

Pomoć kroz brojne projekte

Caritas u Srijemskoj biskupiji djeluje na području cijele biskupije. Do sada su realizirali brojne aktivnosti koje imaju za cilj pomoć ljudima u potrebi. Nakon svete mise, u vjeronaučnoj dvorani u Zemunu organizirali su prodajnu izložbu. Prikupljena sredstva od prodaje uradaka bit će dodijeljena siromašnima.

»Na nekoliko načina dolazimo do informacija o socijalno ugroženoj populaciji. Jedan od najzastupljenijih su informacije s terena od župnika, vjernika i ljudi koji rade u župskim caritasima. Oni su ti koji znaju stanje u svojim zajednicama, tako da nam je to važan vid informacija. S druge strane, imamo suradnju s centrima za socijalni rad i drugim državnim institucijama, mada suradnja s njima nije ostvarena u punom opsegu u svim župama. U deset župa dijelimo ogrjevno drvo za najsiromašnije ljude u tim mjestima, pakete hrane i higijenska sredstva. Ljudi budu ugodno iznenađeni, jer vide da netko brine o njima i da su dobili nešto što im je u tom trenutku potrebno«, kaže koordinator Caritasa Srijem **Petar Dujčić**.

A koliko smo danas spremni pomagati ljudima u potrebi? Dosadašnja iskustva govore, kada je o Srijemskoj biskupiji riječ, da pomaka ima, ali da bi se moglo učiniti još više. Mnogima ni nije toliko važna materijalna pomoć nego ruka prijateljstva i lijepa riječ koja ne košta ništa, a može značiti mnogo.

S. D.

Vatru gasi – susjeda spasi!

Početak vatrogastva u Tavankutu datira od davne 1934. godine kada je na temeljima Dramskog odjela, koji je u to vrijeme bio najaktivniji i okupljao mještane ovoga sela, nastala ideja o osnivanju vatrogasne postrojbe. Dobrovoljno vatrogasno društvo *Tavankut* pokrenulo je nekolicina entuzijasta, među kojima su bili braća **Antun i Pere Dulić, Antun Balažević Zubo, Felo Bukvić, Bolto Kisinger, Kalo Skenderović Kum, Bela Stipić Zidina, Julije Melvinger Đusika, Vince Stipić, Stipan Bajić, Jašo Jakovčević Nataroš, Geza Sivić** i drugi.

Od brentače do pokala

Ubrzo po osnivanju Društva je pristupilo tridesetak mještana, mladeži i djece, te je tako odmah aktivno započelo djelovati, a dvije godine kasnije je i službeno registrirano za gašenje požara. U samom početku djelovanja većinu članstva činili su paori i premda većina njih tada nije znala gotovo ništa o poslu vatrogasaca, bili su spremni u svakom trenutku žrtvovati se i odgovoriti izazovu bilo kakve elementarne nepogode.

Društvo je u svojim počecima djelovanja bilo slabo opremljeno. Osim ručnog alata, nije bilo druge vatrogasne opreme, dok su od odora članovi imali samo vatrogasne kape. Ubrzo je nabavljena ručna crpka za vodu, tzv. brentača, koja se vukla konjskom zapregom i još uvijek je sačuvana i povremeno posluži na manifestacijama za prikaz nekadašnjeg načina gašenja požara.

Okupljanje i uvježbavanje vatrogasaca obavljalo se u početku po privatnim kućama, gdje su se učili prvi stručni termini i detalji o vatrogastvu, dok je oprema bila smještena u crkvenoj konjušnici, koja je prvim vatrogascima Tavankuta poslužila kao spremište.

Prvo vatrogasno vozilo bio je traktor *zetur* s prikolicom, koji je nabavljen 50-ih godina prošloga stoljeća, a potom je društvo uspjelo nabaviti i *Škodino* vatrogasno vozilo.

Mještani Tavankuta prikupili su 1953. godine sredstva za kupnju službenih prostorija Društva, gdje se do dan danas okupljaju vatrogasci, izvode vatrogasne vježbe, te obučavaju mladi vatrogasci. Svaki detalj i svaka nova vježba bile su od velike koristi, jer je upravo tako stvoreno nekoliko ekipa koje su nebrojeno puta sudjelovale u svim aktivnostima sela. DVD *Tavankut* doživljava procvat 80-ih godina prošloga stoljeća. Obnovljene su prostorije, raspolagalo se s dva vatrogasna vozila kapacitete cisterni od po dvije i osam tisuća litara i moglo se reći da su konačno bili tehnički opremljeni.

U to zlatno doba tavankutskog vatrogastva Društvo je naraslo na stotinjak članova svih dobnih skupina i održavalo tu brojku narednih desetak godina. Od samog je osnutka Društva više od tisuću mještana prošlo kroz redove članstva i premda je riječ o seoskim dobrovoljcima, kroz sve ove godine na natjecanjima nisu prolazili neopaženo. To potvrđuju i brojna priznanja i pokali koji sežu od samih početaka pa do primjerice 2008. godine, kada je dječja skupina vatrogasaca osvojila treće mjesto na državnom natjecanju.

 Komandir DVD-a Petar Stantić s peharom iz 1935. godine

Vatrogasne intervencije

U dugoj povijesti postojanja i djelovanja, tavankutski su vatrogasci sudjelovali u gašenju mnogih požara u Tavankutu ili u njegovoj okolici. O većini intervencija postoje pisani podaci ili su pak sačuvana usmena svjedočanstva.

Usljed blizine šume, pjeskovitog tla, divljeg odlagališta smeća, pruge koja prolazi kroz selo i često je mjesto požara, godišnje ima oko 40 intervencija.

Pokrivaju područje Donjeg i Gornjeg Tavankuta, Ljutova, Čikerije, Kaponje, te dijela Male Bosne i Mišićeva, a nerijetko ih zapadne čak i područje oko graničnog prijelaza u Bajmaku, gdje za razliku od Tavankuta, ne postoji dežurstvo 24 sata.

Od dojave do sirene, kažu, protekne svega nekoliko minuta. Važno je da na svaku intervenciju stignu unutar 15 kritičnih minuta dok požar ne preraste u razbuktalu fazu.

Većina intervencija odnosi se na gašenje požara, i to ponajviše na njivama, potom u kućama uslijed zapaljenog dimnjaka, a prilično učestale bile su i intervencije na divljem odlagalištu smeća.

Što sve drugo rade vatrogasci gotovo je nemoguće nabrojiti, ali spomenimo samo neke primjere, poput spašavanja ljudi iz automobila, bunara, šahtova, kod poplava, oluja, incidenata s opasnim tvarima. Podatak da kroz njihove ruke prođe određeni broj preminulih osoba, što stradalih u požarima, prometnim nesrećama, te ostalim tehničkim intervencijama, a među njima i stariji ljudi koji su umrli u svojim stanovima, možda najbolje pokazuje kroz što sve prolaze vatrogasci. S obzirom na to da su gotovo uvijek prvi na mjestu događaja, vatrogasci pružaju i svojevrsnu medicinsku pomoć nastradalima budući da sa sobom uvijek nose lijekove za umirenje.

Za razliku od profesionalnih vatrogasaca, kod kojih svatko ima određenu dužnost, dobrovoljci moraju biti spremni odraditi sve

uloge, budući da se nikada ne zna koji će od njih u trenutku dojave biti na raspolaganju izaći na mjesto događaja. Stoga je, kako kažu, potrebno veliko iskustvo da bi se napravila dobra procjena na terenu i interveniralo na pravi način.

Kad je sve u plamenu, tada se temperatura penje do 1.000 stupnjeva i nemoguće je biti u blizini požara, te se vatrogasci moraju povući. Svaki njihov postupak u takvim situacijama može im biti posljednji. Na sreću, među članovima DVD-a *Tavankut* nije bilo smrtno stradalih.

Osim životne opasnosti, intervencije vatrogasaca pokatkad znaju imati i drugu krajnost, kada se iz nesreće izrode komične situacije. Tavankutski vatrogasci s osmjehom se prisjećaju brojnih anegdota, među kojima im je omiljena ona o starici koja je slučajno ili namjerno upala u bunar s malo vode, te je bijesna dočekala vatrogasce s kritikom da su mogli malo požuriti jer su je ozeble noge.

Podstanari u vlastitom domu

Problem s kojim se DVD *Tavankut* kroz godine susretalo, ali i danas susreće, jest poglavito financijske naravi. Novaca nikada nije bilo dovoljno, ali je 80-ih, u vrijeme rada lokalnih tvornica za preradu voća bilo i sponzorstva koja su vatrogascima omogućavala odlazak na natjecanja i nabavu potrebne opreme. Danas je slika pomalo drukčija, jer su sponzorstva pojedinaca i privatnih tvrtki prilično rijetka, a dodatni teret jest plaćanje zakupa za prostori-je Društva, koje su prije nekoliko godina prešle u vlasništvo Grada. Trenutačno raspolažu s jednim vatrogasnim vozilom iz 1971. godine, čija je cisterna od 2.000 litara nedostatna prilikom gašenja požara, tako da im u većini slučajeva moraju pripomoći subotički vatrogasci.

Teška financijska situacija ograničila je i sudjelovanje na natjecanjima, što je rezultiralo osipanjem članstva kada je pomladak u pitanju. Tako Društvo danas broji 50-ak članova svih dobnih skupina, koji osim vatrogasnih aktivnosti, sudjeluju u gotovo svim društvenim i kulturnim manifestacijama sela, te i sami organiziraju razna druženja.

Važno je spomenuti i dugogodišnju suradnju s vatrogasnim društvima iz Hrvatske, BiH, Slovenije i Mađarske, koja uvijek rado dolaze u Tavankut ali i ugošćuju njegove vatrogasce, kojima svesrdno pomažu donirajući opremu i materijale za obuku pomlatka.

DVD *Tavankut* u odnosu na dobrovoljna vatrogasna društva iz spomenutih zemalja dobiva 30 do 40 puta manje sredstava, što bi u prijevodu značilo svega tisuću eura godišnje. Riječ je zapravo o gradskim sredstvima koja se vatrogascima isplaćuju za dežurstvo tijekom žetve, ali ih oni ostavljaju za funkcioniranje i opremanje Društva. Snalaze se kako znaju i umiju da bi se namaknula potrebna sredstva, a svaka donacija za ove dobrovoljce uvijek je dobrodošla.

Vatrogasci također ostvaruju dobru suradnju s mjesnim folklornim društvima, župom, školom i nogometnim klubom, što je na obostranu korist i zadovoljstvo.

No, i pored svih nedostataka, volja i entuzijazam održali su tavankutske vatrogasce kroz proteklih 85 godina, a za proslavu 90. obljetnice postojanja planiraju izdati brošuru u kojoj će biti sažeti svi značajni podaci o njihovom uspješnom djelovanju na području Tavankuta.

Marija Matković

Dani hrvatske kulture u Somboru

SOMBOR – Udruženje građana *Urbani Šokci* organizira danas (petak, 22. studenoga) manifestaciju *Dani hrvatske kulture*. Program počinje u 17 sati na dječjem odjelu Gradske biblioteke *Karlo Bijelički* Međunarodnom izložbom tkanih pregača *Na stativa otkana pregača ubirana*, a nakon izložbe bit će predstavljen zbornika radova *O Šokcima je rič*. Program će biti nastavljen u 19 sati u velikoj dvorani Gradske kuće gdje će biti priređena revija tradicijskog vjenčanog ruha Šokaca Bačke, Smokovljana (Dubrovnik), Gajića, Mohača, Sombora, Doroslova. Nakon revije, nastupit će ŽPS *Kraljice Bodroga* iz Monoštora i Klapa *Jelačić* iz Petrovaradina.

Z. V.

Godišnji koncert u Rumi

RUMA – Večeras (petak, 22. studenoga) u Kulturnom centru *Branica Crnčević* u Rumi bit će održan svečani koncert HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume u povodu obilježavanja Dana udruge. Gost večeri je Srpsko pjevačko društvo iz Rume. Svečani koncert će biti humanitarnog karaktera. U holu Kulturnog centra bit će postavljena kutija za sakupljanje novčanih sredstava u vidu dobrovoljnog priloga za liječenje malog sugrađanina **Stefana Gončina** koji boluje od tuberoskleroze mozga, a kome su hitno potrebna sredstva za liječenje u inozemstvu. Početak koncerta je u 20 sati.

S. D.

Skupština na čoši u HKC Bunjevačko kolo

SUBOTICA – Predstava *Skupština na čoši* u izvođenju dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* u režiji **Marjana Kiša** bit će održana u subotu, 23. studenoga, u svečanoj dvorani HKC-a, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara.

Šokačko veče u Sonti

SONTA – Manifestacija folklornih tradicija, tambure i starinske ikavice pod nazivom *Šokačko veče*, osamnaesta zaredom, bit će održana u subotu, 23. studenoga, s početkom u 19 sati, u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti. Osim članova folklornih sekcija *Šokadije*, djece i odraslih, na manifestaciji će nastupiti i gosti – HKD *Šid* iz Šida, KUDH *Bodrog* iz Monoštora, te OKUD *Ivo Lola Ribar* i *Mali tamburaši* iz Sonte. Tijekom večeri bit će proglašene i nagrađene tri prvoplasirane pjesme s natječaja *Za lipu rič*, a pobjedničku će autor javno pročitati.

I. A.

Predstavljanje knjige Papuaški dnevnik Tibora Sekelja

SUBOTICA – ZKVH organizira predstavljanje knjige *Papuaški dnevnik* autora **Tibora Sekelja** u subotu, 23. studenoga, u prostorijama Zavoda u Subotici, s početkom u 18 sati. O knjizi će govoriti **Đorđe Dragojlović**, novinar **Juraj Bubalo**, urednik

knjige, te **Željko Žarak**, nakladnik (nakladnička kuća *Libricom*). Nakon što je propustovao većinu zabačenih dijelova svijeta u vrijeme prije njihova doticaja s civilizacijom, istraživač **Tibor Sekelj** (1912. – 1988.), na kraju šestog desetljeća života, otišao je u posljednji djelić svijeta na kojem još nije bio – u Papuu Novu Gvineju. Ta donedavno još neistražena, misteriozna zemlja, sa svojih 750 domorodačkih jezika, početkom 1970-ih upravo je izlazila iz kamenog doba – u doba avijacije, računala, političke neovisnosti...

Godišnji koncert HKUPD-a Stanislav Preprek

NOVI SAD – Ženska pjevačka skupina HKUPD-a *Stanislav Preprek* održat će svoj Godišnji koncert sutra (subota, 23. studenoga) u 19 sati u Malom amfiteatru SPENS-a. Osim pjevačke skupine, nastupit će i najmlađe članice Dramske sekcije te pjesnici iz Književnog kluba udruge.

Stogodišnjica rođenja đurđinske slamarke

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* i župa sveti Josip Radnik iz Đurđina organiziraju izložbu i predavanje povodom stogodišnjice rođenja **Marije** (teta **Mare**) **Ivković Ivandekić**, jedne od utemeljiteljica umjetnosti naive u tehnici slame (Đurđin, 10. rujna 1919. – Đurđin, 5. prosinca 2006.). Program se održava u nedjelju, 24. studenoga, u župnoj crkvi u Đurđinu. Početak je u 17 sati.

Omaž Josipu Andriću u Požegi

POŽEGA – Povodom obilježavanja 125. godišnjice rođenja skladatelja **Josipa Andrića** (1894. – 1967.) Glazbena škola Požega i Gradski muzej Požega priređuju dvodnevni program, 26. i 28. studenoga. Suorganizatori programa su ZKVH i HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice.

Izložba *Pod požeškim brdima* bit će otvorena 26. studenoga u 18 sati u predvorju Glazbene škole Požega, a moći će se pogledati do 20. prosinca. Istoga dana u školi će biti priređen autorski koncert *Djela Josipa Andrića*. Predavanje *Josip Andrić i Požega* **Maje Žepčević Matić** bit će održano 28. studenoga s početkom u 18 sati u Glazbenoj školi Požega.

Večer ikavice, stručni skup i likovna kolonija

STANIŠIĆ – HKD *Vladimir Nazor* desetogodišnjicu rada obilježava organiziranjem nekoliko manifestacija. Deseta po redu književno-glazbena večer *IKAVICA – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* bit će održana u iduću subotu, 30. studenoga, u Mađarskom domu u Stanišiću, s početkom u 18 sati. Na ovoj manifestaciji očekuje se veliki broj KUD-ova iz Hrvatske, BiH i Srbije.

Istoga dana, na istom mjestu, bit će održan i XI. Saziv međunarodne likovne kolonije *Ivan Gundić Čiso – Dalmata*, na kojoj sudjeluje 17 umjetnika iz Mađarske, Hrvatske i Srbije.

U nedjelju, 1. prosinca, u 10 sati počinje stručni skup na temu *Savezna kolonizacija Hrvata iz Dalmacije u Vojvodinu 1945.*

U Zagrebu održan prvi Svjetski festival hrvatske književnosti

Doprinos vidljivosti i umatičenju

Prvi Svjetski festival hrvatske književnosti održan je od 15. do 17. studenoga u Zagrebu, u organizaciji Hrvatske kulturne zaklade *Hrvatsko slovo* i Društva hrvatskih književnika. Na trodnevnom festivalu koji za cilj ima okupiti hrvatske književnike diljem Europe i svijeta, sudjelovali su književnici iz BiH, Mađarske, Austrije, Crne Gore, Srbije (**Tomislav Žigmanov** i **Lajčo Perušić**) te drugih europskih zemalja.

Središnja tema festivala bila je položaj hrvatskih književnika u sredinama u kojima žive, njihove veze s matičnom književnošću i kulturom, kao i veze s kulturom i književnošću u kojima žive.

Tomislav Žigmanov smatra kako se sudjelovanjem na ovakvim susretima jača vidljivost književnosti Hrvata iz Vojvodine, te da poziv za nastup predstavlja i priznanje ovdašnjim ostvarenjima u tom području.

»Govorio sam o institucionalnom okviru na planu knjige, o nakladnicima, valorizaciji, nagradama koje imamo, planovima kada je u pitanju otvaranje prostora za mlade autore, žanrovskoj zastupljenosti... Istaknuo sam i dva raritetna momenta s kojima se možemo dičiti: to su dijalektalno pjesništvo na štokavskoj ikavici, koje je vjerojatno umjetnički najrelevantnije na sveukupnoj hrvatskoj književnoj sceni, te naše pjesništvo religijskog sadržaja, gdje imamo značajne ostvarenje. Kada je u pitanju navezanost na maticu, najveći izazov kojega sam izložio jeste pitanje umatičenja – na koji način možemo biti integrirani u prostor hrvatske književnosti kad je u pitanju elementarna vidljivost u prostoru periodike i naklade, sustavu valorizacije, pitanja članstva u odborima koji upravljaju književnim procesima, do sudjelovanja u programima. Ukazao sam i na to da knjige koje ovdje objavljujemo još uvijek nisu dostupne u Hrvatskoj, odnosno da nijedna institucija još nije do sada našla rješenje za to da li putem otkupa ili prikupljanja tih naslova«, kaže Žigmanov.

Lajčo Perušić je u svojem izlaganju naglasak stavio na ikavski govor bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Upozorio je kako je ta ikavi-

ca u Srbiji uzeta iz svog hrvatskog jezičnog gnijezda i zloupotrijebljena za novi fiktivni službeni bunjevački jezik.

»Pošto su kreatori tog novog ikavskog jezika napustili lingvističko pravilo uporabe glasa jat (ě), a glasove 'i', 'e', 'ije', počeli primjenjivati gdje treba i ne treba, to je dovelo do vrhunca kulturnog siromaštva. To se najčešće odnosi na glas 'i'. Ukratko, krađom ikavskog govora iz hrvatskog jezičnog identiteta za potrebe novog bunjevačkog standardnog jezika, Bunjevci koji se ne smatraju Hrvatima su od ikavice učinili običnu nakaradu«, kazao je Perušić.

U sklopu festivala održano je i predstavljanje knjige *Domovinske i emigrantske teme* **Pavla Tijana**, recital posvećen Vukovaru i Škabrnji, izložba pjesničko-grafičkih mapa iz naklade Zbirke Biškupić.

Festival je održan pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Hrvatske **Kolinde Grabar-Kitarović**.

D. B. P.

Predstavljanje romana Julijane Adamović *Divlje guske*

Poznata hrvatska književnica podrijetlom iz Vojvodine (Plavne) **Julijana Adamović** dolazi danas (petak, 22. studenoga) u Suboticu na poziv Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U čitaonici subotičke Gradske knjižnice, s početkom u 19 sati, bit će predstavljena knjiga *Divlje guske* koja je 2018. godine tiskana u Zagrebu (*Hena.com*), a 2019. u Beogradu (*Laguna*).

Roman je to kojega je **Miljenko Jergović** proglasio »neočekivanim remek-djelom iz

mračnih panonskih ravnica«, dok **Denis Derk** u *Večernjem listu* kaže kako je riječ o »proznom remek-djelu i to u svakom smislu. Romanu koji je svakako jedan od najemotivnijih romana hrvatske književnosti. Potpuno zaokruženom i dovršenom djelu u kojem nema ničega previše i ničega premalo. Romanu za koji mi se čini da je pisan cijeli autoričin život i duboko je urezan u njezine godine.«

Monografija *Tradicija, baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* predstavljena u Zagrebu

Uspješna znanstvena suradnja

 Milana Černelić

Vojvođanski Hrvati dobili su još jedno kapitalno djelo zahvaljujući dr. sc. **Milani Černelić**, dugogodišnjoj redovitoj, a danas umirovljenoj profesorici Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, i njezinim studentima koji su dio svojih višegodišnjih istraživanja objelodanili u monografiji *Tradicija, baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca*. Riječ je o sunkladničkom pothvatu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, izdavačke službe spomenutoga fakulteta FF-pressa i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (ZKVH) iz Subotice.

Znanstvena monografija predstavljena je 14. studenoga u Vijećnici zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta. Predstavili su je recenzentica izv. prof. dr. sc. **Marijeta Rajković Iveta**, u ime sunakladnika ZKVH-a – ravnatelj **Tomislav Žigmanov** i stručna suradnica za kulturne projekte i programe **Katarina Čeliković**, u ime autora radova, studenata etnologije i kulturne antropologije – magistar **Tomislav Augustinčić** te glavna urednica publikacije prof. dr. sc. Milana Černelić. Prisutne je na početku predstavljanja pozdravila dekanica zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta **Vesna Vlahović Štetić**, a program predstavljanja je vodila dr. sc. **Sanja Lončar**, docentica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju pri navedenom fakultetu. Organizatori predstavljanja su bili Katedra za manjinske kulture i zajednice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, Klub studenata etnologije i kulturne antropologije, FF press i ZKVH. Knjiga je objavljena sredstvima Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, ZKVH-a i Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske.

Veliko istraživanje

Etnološko istraživanje među bačkim Hrvatima Šokcima provela su tri generacije studenata etnologije i kulturne antropologije Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Terenska istraživanja, obrada prikupljene građe i priprema radova za objavljivanje trajali su od 2014. do 2018. godine. Istraživanje je provedeno u Monoštoru, Beregu, Somboru, Sonti, Baču, Plavni i Vajskoj (gdje su dobiveni podatci i o Bođanima) te u Santovu u Mađarskoj. Monografija sadrži 18 radova na različite teme iz života i običaja, a donosi i popis kazivača, podatke o autorima te je prožeta brojnim ilustracijama koje su također izuzetno važne zbog svoje raritetnosti.

Recenzentica monografije Marijeta Rajković Iveta je naglasila kako se prof. dr. sc. Černelić desetljećima bavi projektima čija su tema vojvođanski Hrvati, te da su rezultati njezina istraživačkoga rada od velike važnosti ne samo za tu zajednicu, nego i za Hrvate uopće. Napomenula je, među ostalim, da su tijekom istraživanja intervjuirana 189 kazivača iz mjesta u kojima žive bački Hrvati Šokci te da je ovom monografijom detaljno zabilježen gotovo zaboravljen segment tradicijske kulture vojvođanskih Hrvata. Najavila je također da će u tisku uskoro biti i monografija o srijemskim Hrvatima koji žive na prostoru Vojvodine.

Integracija u prostor znanosti

Tomislav Žigmanov je u svome obraćanju upozorio da se na Filozofskome fakultetu u Zagrebu vrlo rijetko govori o Hrvatima u Vojvodini, a sa željom da ukaže na potrebu njihove integracije i u prostor znanosti bilo kao pojedinaca, bilo kao zajednice. Ta-

kođer je naglasio da je monografijom *Tradicija, baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* bitno smanjena podzastupljenost etnološke baštine šokačkih Hrvata u Bačkoj u odnosu na bunjevačke, te da je objavom ove reprezentativne monografije znanstvena zajednica u Hrvatskoj obogaćena u smislu upoznavanja svojih sunarodnjaka koji žive izvan Hrvatske.

Katarina Čeliković istaknula je da su u nastanku ove monografije bile ključne tri »stepenice« – prof. Černelić, vrsna urednica i iskusna mentorica, njezini studenti, kazivači, hrvatske kulturne udruge i Crkva. Knjiga je, kako je dodala, rezultat upravo te suradnje čiji je cilj jačanje i očuvanje nacionalnog identiteta vojvođanskih Hrvata, u ovom slučaju bačkih Hrvata Šokaca. Stoga ne čudi da je upravo prof. Černelić ovogodišnja dobitnica nagrade ZKVH-a *Emerik Pavić* za najbolju knjigu u protekloj godini.

Tomislav Augustinčić je istaknuo kako su projekti prof. Černelić vrijedna prilika studentima za terenski istraživački rad tijekom kojih se formiraju kao znanstvenici i istraživači. Što se konkretno ovoga projekta tiče, naglasio je da je u studentima potaknula i razvoj istančanog osjećaja empatije za ljude čiju baštinu istražuju te im omogućila da prepoznavanjem identiteta nacionalne manjine među lokalnim zajednicama u Vojvodini istima svojim istraživačkim radom daju mjesto koje zaslužuju.

Čuvarica baštine vojvođanskih Hrvata

Dugogodišnja djelatnica zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta, vrsna etnologinja i urednica te iskusna mentorica brojnim studentima etnologije na spomenutom fakultetu prof. dr. sc. Milana Černelić uvelike je zadužila vojvođanske Hrvate. Značaj-

ni dio svoga istraživačkoga rada posvetila je upravo problemima etničkih grupa, napose kada je riječ o hrvatskoj (sub)etničkoj grupi Bunjevci i pitanjima njihove etnogeneze i oblikovanja njihova etnokulturnog identiteta te revitalizaciji tradicijske baštine Hrvata u Vojvodini općenito. I prije objave monografije *Tradicija, baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* radila je na istraživanju bačkih Hrvata, a s istraživačkim radom nastavlja i dalje u Srijemu i Banatu.

Na prošlotjednom predstavljanju u Zagrebu istaknula je da monografije o šokačkim Hrvatima ne bi bilo bez glavnog inicijatora ZKVH-a, zatim predstavnika lokalne hrvatske zajednice u Vojvodini, čija je glavna zadaća očuvanje kulturne baštine svojom angažiranošću na različite načine, kazivača koji su se odazvali toj inicijativi, a od presudne važnosti je i podrška Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju koja nikad nije izostala kad je riječ o njezinim projektima vezanim za vojvođanske Hrvate. Istaknula je nadalje da je glavni cilj i misija ove monografije na jednome mjestu objединiti sve teme istraživane tijekom suradnje Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju i ZKVH-a te na taj način dati cjelovit uvid u mnoge segmente života i običaja bačkih Hrvata Šokaca. Urednica u uvodnome dijelu monografije ukazuje na potrebu realnog sagledavanja iznesenih rezultata budući da (ne)iskustvo može donijeti i određene nedostatke, ali također smatra da se rezultati ovih višegodišnjih istraživanja trebaju obznaniti kako bi poslužili kao putokaz i poticaj budućim istraživačima koji će nastaviti istraživanje ili nekih drugih tema iz bogata kulturnoga naslijeđa podunavskih Hrvata Šokaca.

Ivana Andrić Penava / Fotografije: Ervin Čeliković

U Šidu održano predstavljanje monografije *Rimokatoličko stanovništvo Šida*

Osnova za daljnja istraživanja

Hrvatsko kulturno društvo *Šid* organiziralo je 14. studenog predstavljanje monografije *Rimokatoličko stanovništvo Šida* autora **Radovana Sremca**. Predstavljanje je održano u Muzeju naivne umjetnosti *Ilijanum*, a monografija predstavlja prvu objavljenu knjigu o rimokatoličkoj zajednici u Šidu. Kako je istaknuo autor, knjiga je prije svega dobra osnova povjesničarima za studiju o povijesti rimokatoličke zajednice.

»Prve rimokatoličke obitelji u Šidu su bile zanatlijske i to su

bili ugledni, školovani ljudi, zanatlije i trgovci, koji su na ovim prostorima opstali 100 i 200 godina. S druge strane, imamo katoličke obitelji koje su se u svojoj mucu traženja teških poslova i bolje dnevnicе, stalno selili. Jedna od poznatijih rimokatoličkih obitelji je obitelj **Kozjak** koja je u svoje vrijeme po svom ugledu i bogatstvu bila jedna od tri obitelji u gradu. Sve nacionalne zajednice koje sam do sada obradio u svojim monografijama su aktivno sudjelovale u društvenom životu i izgradnji Šida. Bez njih naš Šid ne bi opstao do današnjih dana«, istaknuo je autor.

U ime HKD-a *Šid*, autoru knjige se zahvalio član udruge **Josip Pavlović** ističući veliki značaj objavljene monografije za rimokatoličku zajednicu koja živi na području šidske općine.

»Ono što meni posebno imponira jest činjenica da je ovu monografiju uradio netko tko nije hrvatskog nacionalnog identiteta. Ta činjenica potvrđuje multikulturalnost na ovim prostorima i dobre međuljudske odnose«, rekao je Pavlović.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa publici su se svojim izvedbama predstavile članice literarne sekcije i članovi tamburaške sekcije HKD-a *Šid*.

S. D.

U Somboru predstavljena knjiga *Neko prošlo vreme* Josipa Ivanovića

Osvrt na prošlost Sombora

Sportska sekcija somborskog HKUD-a **Vladimir Nazor** priredila je promociju knjige *Neko prošlo vreme* **Josipa Ivanovića**. Rukopis Josipa Ivanovića, gimnastičara, trenera, pedagoga za tisak je pripremio novinar **Dušan Kolundžinja**. Riječ je o jednoj vrsti dnevnika o životu u Somboru u prošlom stoljeću.

»Rukopis sam dobio od Ivanovićeve supruge i od dijela tog ru-

Dušan Kolundžinja i Adela Ivanović

kopisa nastala je ova knjiga. Pokušali smo naći izdavača, ali nije bilo interesa. Na sreću, javile su se dvije bivše gimnastičarke koje su pomogle da se knjiga tiska. Cjelokupna prva tiraža stigla je do čitatelja, pa je uz financijsku pomoć Ivanovićeve kćeri Adele tiskan novi broj primjeraka. Ivanović je živio u vrijeme značajnih povijesnih događaja. Imao je 15 godina na početku Drugog svjetskog rata i zna kako je tada izgledao Sombor, kako se živjelo u Somboru, kako je izgledalo oslobođenje Sombora, kako je bilo živjeti odmah poslije rata u Somboru«, kaže Kolundžija.

Između ostalog, na stranicama knjige su i Ivanovićeve sjećanja na poznanstvo sa **Zdenkom** i **Ivom Škrabalom**, sjećanje na prvu pričest... Na promociji u Hrvatskom domu, osim Kolundžije, govorila je i **Adela Ivanović**, kći profesora Ivanovića, inače gimnastičarka i članica reprezentacije bivše Jugoslavije, koja je 1979. sudjelovala na Mediteranskim igrama u Splitu.

Ivanović je, između ostalog, autor više knjiga o gimnastici i tjelesnom odgoju u školama, autor nastavnih planova za tjelesni odgoj za osnovne škole u Vojvodini. Bio je uspješni gimnastičarski trener. Gotovo cijeli svoj radni vijek proveo je u Prosvjetno-pedagoškom zavodu Vojvodine.

Z.V.

Predavanje o obrazovanju Hrvata u Srbiji

Obrastanje Hrvata u Srbiji i izvannastavne aktivnosti naziv je rada **Katarine Čeliković**, stručne suradnice za kulturne projekte i programe ZKVH-a, koji je predstavila na Međunarodnoj znanstvenoj i umjetničkoj konferenciji *Suvremene teme u odgoju i obrazovanju – STOO* održanoj od 15. do 17. studenoga u Zagrebu.

Bila je ovo prilika i za darivanje knjiga za djecu i mlade iz naklade vojvođanskih Hrvata koje mogu koristiti studentima i profesorima ovoga fakulteta.

Konferencija STOO jedna je u nizu aktivnosti kojima Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu obilježava 100 godina svojega djelovanja. Sudionici Konferencije mogli su sudjelovati na jednom od deset simpozija. Konferencija je ponudila i četiri plenarna predavanja te dodatnih devet pozvanih predavanja

domaćih i stranih stručnjaka u okvirima pojedinih simpozija, a održan je i okrugli stol na suvremenu temu *Bioetike i izazova suvremenog odgoja i obrazovanja*. Konferenciju je pratio i bogat umjetnički program.

(ZKVH)

Dva kolokvija o banatskim Hrvatima

ZKVH priređuje večeras (petak, 22. studenoga) dva znanstvena kolokvija na temu *Tradicijska baština banatskih Hrvata u Opovu i Starčevu* na kojem će rezultate svojih prvih terenskih istraživanja, provedenih u travnju ove godine, predstaviti deset studenata. LXI. kolokvij ZKVH-a u Opovu će biti održan u dvorani *Aktiva žena* (Ribarska bb) s početkom u 16.30 sati. Istoga će dana biti priređen LXII. po redu kolokvij u Starčevu s početkom u 19 sati u Galeriji *Boem* u Domu kulture. Istraživanje je realizirano u suradnji Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Zavoda, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**.

Kolokvij o povijesti Tavankuta

ZKVH priređuje znanstveni kolokvij na temu *Tavankut u povijesti – 580 (583) godina od prvog spomena u povijesnim dokumentima* koji će biti održan sutra (subota, 23. studenoga) s početkom u 18 sati u Galeriji u Tavankutu. Predavač je povjesničar **Stevan Mačković**. Cilj predavanja je pregledno obuhvatiti šest stoljeća pisane povijesti Tavankuta kroz arhivske i druge izvore.

Nova knjiga u nakladi NIU *Hrvatska riječ*: *Versuslogia* Tatjane Čačić

Pjesnički prvijenac o ljubavi i sazrijevanju

U nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice nedavno je izišla knjiga pjesama *Versuslogia* **Tatjane Čačić**. U pitanju je književni prvijenac ove 32-godišnje Golubinčanke sa zagrebačkom adresom. Knjiga je rezultat jedne od programskih orijentacija Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ* koja za cilj ima afirmaciju mladih autora/autorica iz zajednice vođanih Hrvata, odnosno objavu njihovih prvih knjiga.

Versuslogia je kolekcija pjesama koje su nastajale od autorinih tinejdžerskih dana (17 godina) do danas. Pjesme u knjizi podijeljene su u četiri tematske cjeline: *...Zaljubljene*, *...Razočarane*, *...Nepoželjne* i *...Nostalgije*. U pitanju je prevashodno poezija ljubavne tematike, o čemu nam govore prva tri segmenta koji ujedno mogu funkcionirati i kao cjelina odnosno kronika jedne ljubavi, ali i priča o odrastanju protkana pitanjima smisla i životnih izazova. Posljednji, zatvarajući ciklus čine nostalgično intonirane pjesme u kojima Čačić pjeva i sanja o rodnom, vojvođanskom zavičaju.

Realistična poezija

»Poezija Tatjane Čačić je realistična, bez većih eksperimenata i hermetičnosti što znaju pratiti suvremene ostvaraje u pjesništvu. Unatoč vidljivim početničkim greškama (radi se o prvijencu nešto mlađe autorice), *Versuslogia* je slika jedne osobe u odrastanju, poezija kojoj možemo dati šansu. Zajednice koje ne misle na svoju budućnost, teško da će je onda i imati. Čak i kada je u pitanju književna/pjesnička produkcija. Određenu težinu *Versuslogiji* daje i to što se radi o ženskoj autorici iz Srijema, a obje su te 'kategorije' (i žena i Srijem) pomalo podzastupljene u književnosti vojvođanskih Hrvata«, zapisao je u pogovoru urednik knjige **Davor Bašić Palković**.

Zanimljivost ove zbirke su svakako momenti u kojima do izričaja dolazi autorčin profesionalni *background* kao biologinje/ekologinje. Naime, u pojedinim pjesmama služi se brojnim metaforama vezanim za biljni i životinjski svijet.

O autorici

Tatjana Čačić (Beograd, 1987.) osnovnu školu završila je u Golubincima, a Opću gimnaziju u Staroj Pazovi. Godine 2013. diplomirala je ekologiju i zaštitu prirode na Biološkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, a 2015. godine hortikulturu na Agronomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Pjesme piše od tinejdžerskih dana, a prve pjesme objavljene su joj u zbirci *Lira naiva*. Posvećena je kulturnom radu, a osobito ju interesira

etnologija. Članica je ženskog vokalnog ansambla *Zwizde* a prije odlaska na studij bila je članica folklorne i tamburaške sekcije mjesnih HKPD-a *Tomislav* te KUD-a *Golubinci*. Recitatorstvom se bavi od djetinjstva. Nekoliko puta plasirala se na zonsku smotru recitatora u Staroj Pazovi, a na Smotri recitatora na hrvatskome jeziku u Subotici nagrađena je 2003. godine. Trenutačno radi kao ekologinja.

Knjiga *Versuslogia* se, po cijeni od 500 dinara, može kupiti u subotičkim knjižarama *Danilo Kiš*, *Limbus* i *Bigz* te u uredu NIU *Hrvatska riječ* u Subotici (Trg cara Jovana Nenada 15/II). Ukoliko knjigu želite poručiti poštom kontakt telefon je: 024/55-33-55.

H. R.

Tomislav Vojnić Mijatov, novi đakon Subotičke biskupije

Roditelji su prvi svjedoci vjere

Subotička biskupija je od ove jeseni bogatija za još jednoga đakona. Polaganjem ruku nadbiskupa mons. **Đure Hranića** za đakona je zaređen **Tomislav Vojnić Mijatov**, sin **Tome** i **Kate** rođene Stantić. Tomislav je rođen 25. listopada 1995. godine u Subotici, a dolazi iz župe Presvotog Srca Isusova iz Tavankuta.

Možeš li predstaviti sebe i svoju obitelj?

Dolazim iz višečlane obitelji, gdje nas je sedmero braće i sestara. Najstarija je sestra **Marija**, zatim braća **Pavle, Martin, David**, sestra **Bernardica**, iza koje sam rođen ja i najmlađa sestra **Veronika**. Prije nekoliko godina starija braća su se oženila, a sestra se udala i zasnovali su svoje obitelji iz kojih je proizašlo šestero malih nećaka, a ako Bog da uskoro na svijet dolaze još tri mala člana obitelji. Veliko je to bogatstvo i sreća svih nas u obitelji, te smo uvijek Bogu zahvalni što nas preko naših molitvi i zagovora svetaca vodi i čuva naše zajedništvo. Nije uvijek lako živjeti tako veliko zajedništvo, ali nastojimo živjeti ono na što nas Bog poziva te želimo drugima pružiti ponekad krhko, ali lijepo svjedočanstvo bračne i obiteljski ljubavi.

Osnovnu školu *Matija Gubec* završio sam u Donjem Tavankutu kao prva generacija koja je svoje školovanje završila na hrvatskom materinskom jeziku, na što sam osobito ponosan.

Na koji način si osjetio Božji poziv i donio odluku biti svećenikom?

Nakon osnovne škole želio sam najprije upisati Gimnaziju *Svetozar Marković* u Subotici na hrvatskom jeziku, ali jedna stvar mi nije dala mira. Još kao mali išao sam s obitelji redovito na nedjeljnu svetu misu, bio sam ministrant te nastojao biti dio života župne zajednice. U mojoj podsvijesti bila je misao da želim biti jednog dana svećenik. Nisam je uvijek uzimao za ozbiljno, jer nisam bio dovoljno zreo donositi gotove odluke. Na kraju sedmog razreda ponovno sam počeo ozbiljnije razmišljati što i kako dalje. S jedne strane tu je bila obitelj, školski prijatelji koji nikada nisu mislili da je moja konačna i prava odluka postati svećenik, a s druge strane sam ja koji moram sam odlučiti što je ono što bih želio ili što je ipak u konačnici Božja volja. Moram priznati da nije bilo lako odlučiti se za daljnji korak u životu. Na kraju osmog razreda odlučio sam ipak upisati Biskupijsku klasičnu gimnaziju i sjemenište *Paulinum* u Subotici, za koju nisam ni znao da postoji, nego tek preko poznanika i župnika. Prvih mjeseci nije bilo lagano živjeti u takvoj sredini, te sam uvijek nastojao komunicirati sa svojim najbližima, župnikom i prijateljima iz osnovne škole. Molitva i rad su bili velika pomoć u sjemenišnom životu. Na kraju četvrte godine, moja odluka nastaviti putem svećeništva nije bila konačna, nego sam pokušao vidjeti sebe na nekom drugom mjestu, drugom životnom pozivu. Međutim, kako se čas o životnoj odluci sve više približavao, tako je u meni više rasla odluka da nastavim putem koji mi je Bog namijenio. Osim moje obitelji, velika podrška bio je i moj župnik **Franjo Ivanković**,

bez čije molitve i pomoći zasigurno ne bi bilo lako na putu kroz sjemenišnu formaciju i konačno ređenja.

Odrastao si u brojnoj katoličkoj obitelji, gdje si dobio prve temelje vjere. Kako danas gledaš na to, je li obitelj imala utjecaja na Tvoju odluku?

Kršćanske obitelji moraju uvijek biti i ostati prvi temelji vjere svakog njezinog pojedinog člana. Ključna uloga u odgoju vjere jesu roditelji, koji su prvi svjedoci kršćanske vjere, nade i ljubavi. U takvim obiteljima se može i treba oblikovati poziv koji nije samo svećenički, nego i poziv biti najprije dobar otac, majka, brat, sestra. Svećenički poziv nikako nije zasluga niti privilegij nas pojedinaca nego nezaslужeni dar Božji, koji obitelj može izmoliti u zajedništvu s cijelom Crkvom. Mogu reći da je moja obitelj bila meni podrška na mom putu prema svećeništvu, ali da je konačna odluka bila na meni koju sam nebrojeno puta preispitao u svojoj savjesti. Obitelj me tijekom moga života u sjemeništu uvijek propitkivala je li to ono što ja želim? Savjest je uvijek progovarala da trebam ići dalje s Kristom.

Gdje si se školovao i gdje ćeš vršiti svoju đakonsku službu?

Akademске 2014./15. godine upisao sam Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu i ušao u Bogoslovno sjemenište. Trenutno na studiju u Đakovu imamo tri bogoslova za Subotičku biskupiju, a do prije koji mjesec svoj studij smo završili **Anamarija Kujundžić** i ja. Slobodan sam reći da su se u Đakovu školovali mnogi naši svećenici i vjernici laici te da smo u Đakovu vidjeli jednu su-sretnost, otvorenost i nadasve prihvaćenost nas bivših i sadašnjih studenata teologije. U srcu Slavonije, u Đakovu osobno sam stekao mnoga lijepa iskustva, prijatelje, poznanstva i znanje koje nosim sa sobom nazad u Subotičku biskupiju. Nakon položenih ispita, diplomirao sam na istoimenom fakultetu na temu: *Bioetička dimenzija transplantacije organa*. Nakon obrane diplomskog rada, 20. listopada 2019. godine zaređen sam za đakona Subotičke biskupije u Đakovačkoj prvostolnici po polaganju ruku đakovačko-osječkog nadbiskupa i metropolita **Đure Hranića**. Biskup subotički mons. dr. **Ivan Pénzes** me šalje kao đakona na službu u župu *Snežne Gospe* u Horgošu, gdje će mi župnik na praktikumu biti vlč. **Ákos Gutási**. Za vrijeme đakonske službe bit ću na župi, a jednim dijelom i u Đakovu na šestoj pastoralnoj godini, gdje imamo predavanja o praktičnom radu na župi i s vjernicima.

Koji su daljnji koraci?

Nakon đakonske službe slijedi svećeničko ređenje, koje će biti uoči Petrova u subotičkoj katedrali. Ono što slijedi nakon svećeničkog ređenja je mlada misa u mojoj rodnoj župi u Tavankutu, koju ću zajedno slaviti s vjernicima i zahvaliti Bogu na daru života, obitelji i poziva.

Ž. V.

Adventska tribina *Radio Marije* na temu *Iskaza snagu svoje mišice* bit će održana u nedjelju, 1. prosinca, u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici (Trg svete Terezije 3.), s početkom u 19 sati. Na spomenutu temu govorit će župnik iz Zemuna vlč. **Jozo Duspara**.

Predstavljanje poezije fra Mladena Rozića

Predstavljanje poezije fra **Mladena Rozića** pod nazivom *U svjetlu vječnosti* bit će održano na blagdan Krista Kralja, u nedjelju, 24. studenoga, u blagovaonici Franjevačkog samostana u Subotici, s početkom u 18.30 sati. O poeziji će govoriti autor **Vedran Peić** i **Nevena Mlinko**, dok će stihove uz glazbenu pratnju kazivati **Davorin Horvacki**.

Misa za stradale u Vukovaru

U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, 18. studenoga, 13. puta na ovaj datum služila se sveta misa kojom je obilježena godišnjica i sjećanje na sve stradale žrtve u Vukovaru za vrijeme Domovinskog rata. Misno slavlje je predvodio dekan župe sv. Ante Padovanskog u Beogradu fra **Ilija Alandžak**. Nazočnima se obratio župnik spomenute župe vlč. **Jozo Duspara** koji je pozdravio i zahvalio na nazočnosti veleposlaniku Republike Hrvatske u Beogradu **Gordanu Bakoti**, generalnom konzulu iz Subotice **Velimiru Pleši**, djelatniku Veleposlanstva Bosne i Hercegovine **Zoranu Perkoviću**, predsjedniku ZHZ-a **Ilija Okrugić** **Branku Kajiću**, predsjednici Čitaonice **Fischer** iz Surčina **Katici Naglić**, te predsjednici HKD-a HKC-Bg iz Beograda **Ljiljani Crnić**, časnim sestrama i zboru *Sveta Cecilija* koji je pjevao tijekom slavlja. Nakon svete mise upriličen je domjenak u župnom domu.

LJ. C.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Krist Kralj

Crkva na kraju liturgijske godine slavi Krista Kralja. Već sam pogled na ovoga kralja kojega slavimo otkriva da njegovo kraljevanje nije slično kraljevanjima ovozemaljskih vladara, jer kao što je i sam rekao, njegovo kraljevstvo nije od ovoga svijeta.

Veličina Božje ljubavi

Sam Bog silazi na zemlju da nam u liku čovjeka donese svoje kraljevstvo. Tako nam otkriva da Božje poimanje svijeta i čovjeka nije isto kao ljudsko, pa tako ni njegovo kraljevstvo i njegovo kraljevanje odudara od onoga što čovjek pod tim pojmovima podrazumijeva. Ljudski kraljevi rađaju se na dvorovima, okićeni zlatom i draguljima, a Krist izabire štalu kao mjesto svoga dolaska na svijet. Kraljeve uvijek prate dvorske svite, plemići i uglednici, a Isusa okružuju ribari, siromasi i grješnici, ljudi s ruba društva, koji jednom zemaljskom kralju nikada ne bi imali šanse prići. A najveći paradoks u svemu je što Krist Kralj svega stvorenja na kraju svoga boravka na zemlji, umjesto zlatne, nosi trnovu krunu, te umjesto na prijestolju visi na križu. On koji ima moć nad cijelim svijetom dopušta da ga ljudi ponize i razapnu. Umjesto da mu se klanjaju, oni mu se rugaju, muče ga i pljuju. Svatko bi se mogao zapitati kakav je to kralj? Ako i jest, kakvo ga smisla ima što je dopustio da mu se tako nešto desi?

No, cijeli Kristov život, a osobito njegov završetak, izraz su prevelike Božje ljubavi prema čovjeku, kao i njegove želje da bude svakome jednako blizak, i moćniku i ugledniku, jednako kao siromahu i grješniku. Odabrao je skroman život kako bi omogućio svakom čovjeku da mu priđe i s njim se susretne. Vrhunac ljubavi očituje se upravo na križu, kada u očima ljudi, čak i ako su prihvatili da bi mogao biti kakav-takav kralj, on izgleda kao potpuni gubitnik. Po ljudskim mjerilima fijasko, kod Boga trijumf koji omogućuje spasenje cijelom svijetu, pa čak i onima koji su sudjelovali u poniženju Kralja, Božjega Sina koji je došao donijeti nam Božje kraljevstvo.

Iako i danas Isusov život na zemlji izaziva u čovjeku pitanja »kako i zašto?«, ostaje jedino jasno da Bog ne mjeri ljudskom mjerom, na našu sreću, da vrijednosti pred njim nisu iste kao pred ljudima i da njegova ljubav i

milosrđe prema čovjeku idu do razapinjana vlastitog Sina. On je došao »potražiti i spasiti izgubljeno« (Lk 19,10), a to je poslanje dovršio prolijevanjem krvi za grješnike, te tako stavio pečat na sve ono što je govorio o Božjoj ljubavi i milosrđu. Takvoga Kralja Crkva slavi posljednje nedjelje u svojoj godini, podsjećajući nas u evanđelju na njegovu žrtvu (usp. Lk 17, 26-37), pozivajući nas da mu se poklonimo, jer on je jedini pred kojim čovjek treba i mora prignuti svoje koljeno.

Treba posjedovati ljubav

Iako je Bog još prije dvije tisuće godina, dok je njegov Sin hodao zemljom, pokazao kako vrijednosti njegovog kraljevstva nisu iste kao vrijednosti ovozemaljskih kraljevstava, čovjek kao da odbija prihvatiti ovu Božju poruku. Svi se bore za priliku da se poklone nekim ovozemaljskim »kraljevima«, padaju ničice pred ljudima koji su »obični« kao i svi ostali, ali mnogo oholiji i bezobzirniji, te u utrci za bogatstvom i moći uspješniji. Takvi, oni traže slugu i poslušnike. I ljudi se bore da se umisle tim vladarima, čak i kada to znači okrenuti leđa Bogu. Trude se i da sami postanu takvi moćnici kojima će se drugi klanjati i težiti da im u svemu udovolje.

No, raspeti Kralj kojega slavimo poručuje s križa da su takve borbe na zemlji besmislene i vode u propast. Moć na zemlji ne znači život u vječnosti, što nam je i sam pokazao tako što svoju moć nije upotrijebio dok je zemljom hodao. Jedina moć koja ima vrijednost je moć ljubavi. Dakle, ljubav je ono što trebamo posjedovati, bez obzira na sva ovozemaljska posjedovanja. Ljubiti i prijatelja i neprijatelja znači biti moćan po Božjim mjerilima, iako po ljudskim to često znači biti gubitnik. No, za posjedovanje takve moći potrebno je slijediti ovoga Kralja na križu, prihvatiti njegove zakone i uvjete, a odbaciti norme koje društvo nameće. Znači često prihvatiti poruge, kao što je on prihvatio, biti odbačen, kao što je on bio, žrtvovati se poput njega čak i kada izgleda besmisleno. Ako tome budemo težili, postat ćemo dio njegova kraljevstva, a snagu ćemo pronaći u njegovom zagrljaju u koji nas s križa poziva. Zato kakve god položaje, pozicije i mogućnosti da nam život donese, neka nam uvijek i u svemu uzor bude Krist.

Temeljem članka 37. stavak 11. Pokrajinske skupštinske odluke o pokrajinskoj upravi (*Službeni list APV* broj: 34/2014, 54/2014 – drugi propis, 37/2016, 29/2017 i 24/2019), sukladno članku 79. Zakona o utvrđivanju nadležnosti Autonomne Pokrajine Vojvodine (*Službeni glasnik RS*, broj: 99/2009, 67/2012 – Odluka Ustavnog suda Republike Srbije broj IUz – 353/2009) i članku 2. stavak 2. Pravilnika o stalnim sudskim tumačima (*Službeni glasnik RS*, broj: 35/2010, 80/2016 i 7/2017), pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje

**OGLAS ZA POSTAVLJENJE STALNIH SUDSKIH PREVODITELJA I STALNIH SUDSKIH TUMAČA ZNAKOVA SLIJEPIH, GLUHIH ILI NIJEMIH OSOBA
ZA PODRUČJE VIŠIH SUDOVA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE**

- I.** Raspisuje se oglas za postavljenje stalnih sudskih prevoditelja i stalnih sudskih tumača znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba za sljedeća područja:
- Višeg suda u Novom Sadu, za:
japanski jezik - 1; danski jezik - 1; nizozemski jezik - 1; portugalski jezik - 1; češki jezik - 1; slovenski jezik - 2; armenski jezik - 1; engleski jezik - 1; njemački jezik - 1; slovački jezik - 1; mađarski jezik - 1.
  - Višeg suda u Zrenjaninu, za:
engleski jezik - 2; njemački jezik - 1; mađarski jezik - 2; romski jezik - 2; rumunjski jezik - 1; arapski jezik - 1; albanski jezik - 1; poljski jezik - 1; grčki jezik - 1; danski jezik - 1; francuski jezik - 1; znakovni jezik - 2.
  - Višeg suda u Subotici, za:
albanski jezik - 1; paštu jezik - 1; turski jezik - 1; arapski jezik - 1; bugarski jezik - 1; rumunjski jezik - 1; makedonski jezik - 1; romski jezik - 1; farski jezik - 1; slovenski jezik - 1.
  - Višeg suda u Srijemskoj Mitrovici, za:
albanski jezik - 1; turski jezik - 1; bugarski jezik - 1; farski jezik - 1; paštu jezik - 1; njemački jezik - 1; francuski jezik - 1; rumunjski jezik - 1.
  - Višeg suda u Pančevu, za:
slovački jezik - 1; češki jezik - 1; mađarski jezik - 1; engleski jezik - 1; njemački jezik - 1; kineski jezik - 1.
  - Višeg suda u Somboru, za:
engleski jezik - 5; mađarski jezik - 5; njemački jezik - 3; hrvatski jezik - 2; talijanski jezik - 2; kineski jezik - 2; španjolski jezik - 1; francuski jezik - 1; slovački jezik - 1; češki jezik - 1; ruski jezik - 1; romski jezik - 1; rusinski jezik - 1; arapski jezik - 1; albanski jezik - 1; slovenski jezik - 1; znakovni jezik - 2.
- II.** Kandidat za stalnog sudskog prevoditelja ili za stalnog sudskog tumača znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba (u daljnjem tekstu: kandidat) može biti osoba koja ispunjava sljedeće opće i posebne uvjete, koje dokazuje na način utvrđen u oglasu.
- Opći uvjeti za kandidate:
- da je punoljetna osoba i da ima prebivalište na teritoriju AP Vojvodine
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se osobnom iskaznicom (čipovana osobna iskaznica mora biti očitana);
- da je državljanin Republike Srbije
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se uvjerenjem o državljanstvu koje ne smije biti starije od šest mjeseci;
- da ima završeno najmanje visoko obrazovanje (za stalne sudske prevoditelje)
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se diplomom o stečenom visokom obrazovanju;
- da ima završeno najmanje srednje obrazovanje u trajanju od četiri godine – četvrti stupanj (za stalne sudske tumače znakova slijepih, gluhih ili nijemih osoba)
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se diplomom o stečenom srednjem obrazovanju;
- da mu/joj ranije nije prestajao radni odnos u državnom tijelu zbog teže povrede dužnosti iz radnog odnosa
- ispunjavanje uvjeta važi samo za one kandidate koji su bili, odnosno za one koji su još uvijek u radnom odnosu u državnom tijelu. Ispunjavanje uvjeta dokazuje se pisanom izjavom kandidata da mu/joj nije prestao radni odnos u državnom tijelu zbog izrečene disciplinske mjere. Kandidat sam sastavlja i potpisuje izjavu.
- da nije osuđivan na kaznu zatvora od najmanje šest mjeseci
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se na temelju uvjerenja iz kaznene evidencije nadležne Policijske uprave MUP RS, koje ne smije biti starije od šest mjeseci.
- Posebni uvjeti za kandidate:
- da ima odgovarajuće visoko obrazovanje za određeni strani jezik ili da posjeduje potpuno znanje jezika s koga prevodi i na koji prevodi usmeni govor ili pisani tekst
- ispunjavanje uvjeta dokazuje se:
diplomom o stečenom visokom obrazovanju odgovarajućem za određeni strani jezik (za stalne sudske prevoditelje);
uvjerenjem povjerenstva o prethodno položenoj provjeri znanja jezika;
provjerom znanja jezika koju provodi povjerenstvo.
  - da poznaje pravnu terminologiju koja se koristi u jeziku s koga se prevodi i na koji se prevodi

- ispunjavanje uvjeta dokazuje se:
provjerom znanja pravne terminologije koju provodi povjerenstvo;
uvjerenjem povjerenstva o prethodno položenoj provjeri znanja pravne terminologije.
  - da ima najmanje pet godina iskustva na prevoditeljskim poslovima, odnosno iskustva kao tumač znakovnog jezika;

- ispunjavanje uvjeta dokazuje se na temelju potvrda o iskustvu na prevoditeljskim poslovima.

III. Uz prijavu na oglas, kandidat dostavlja izvornik ili ovjerenu presliku traženih dokaza, ovjerenu kod javnog bilježnika ili u općinskim upravama za koje nisu imenovani javni bilježnici.

Dokaze o ispunjenosti uvjeta iz članka II. stavak 1. točke 2. i 6., sukladno članku 103. stavak 2. Zakona o općem upravnom postupku (*Službeni glasnik RS*, broj: 18/2016 i 95/2018 – autentično tumačenje), po službenoj dužnosti, pribavlja Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

IV. Povjerenstvo – koje formira pokrajinski tajnik – razmatra prijave kandidata i podnesene dokaze, te provodi provjeru znanja jezika i pravne terminologije radi dokazivanja ispunjenosti posebnih uvjeta.

Troškove provjere snosi kandidat.

V. Prijave na oglas, s dokazima o ispunjavanju uvjeta iz točke II. ovog oglasa, dostavljaju se u roku od 30 dana od dana objave oglasa na adresu:
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Bulevar Mihajla Pupina broj 16, 21000 Novi Sad, s naznakom »Prijava na oglas za postavljenje stalnih sudskih prevoditelja za područje viših sudova na teritoriju APV«.

Prijave se podnose na obrascu koji se može preuzeti na internetskoj stranici Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice: www.puma.vojvodina.gov.rs u dijelu »Servisi« – rubrika »Sudski tumači«.

Nepravodobne, nedopuštene, nerazumljive i nepotpune prijave neće se razmatrati.

Provjera znanja jezika provodi se najranije u roku od 30 dana od posljednjeg dana roka za podnošenje prijava.

VI. Sukladno Zakonu o republičkim upravnim pristojbama, tarifni broj 1., kandidat je dužan prilikom podnošenja prijave uplatiti 870 dinara na ime podnošenja zahtjeva i izdavanja rješenja, na žiro račun broj 840-742221843-57, poziv na broj 97 11-223, svrha uplate – Republička upravna pristojba, primatelj: Proračun Republike Srbije.

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I
NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE
AUTONOMNA POKRAJINA VOJVODINA
REPUBLIKA SRBIJA
128-74-48/2019-02 od 20. 11. 2019. godine

POKRAJINSKI TAJNIK, Mihály Nyilas

Dominik Skenderović, učenik

Računala, tehnika, pa i folklor

Dominik Skenderović, učenik četvrtog razreda Tehničke škole *Ivan Sarić*, smjer strojarski tehničar za računalno upravljanje, ima 17 godina i živi u Tavankutu. Njegovu obitelj čine: mama **Svetlana**, tata **Antun**, stariji brat **Martin** i mlađi brat **Josip**. Pohađao je OŠ *Matija Gubec* u rodnome mjestu, a oduvijek su ga interesirali računala i tehnika. Dugo je bio aktivan član Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec*, gdje je igrao folklor, te svirao tamburu (prim) i kasnije tamburaško čelo.

Nakon prelaska u srednju školu, s folklorom je nastavio u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u Subotici. Voli se oblačiti u nošnju, te osim bunjevačkih igara, koje su mu najdrže, voli igrati i igre drugih naroda. Kao i drugi folklorasi, osim igranja, folklor vidi i kao mjesto druženja, te stvaranja novog prijateljstva. Osim škole i folklor, vrijedno radi i na poljoprivrednom imanju svoje obitelji u Tavankutu, što mu ne predstavlja problem.

S obzirom na to da mu se bliži velika matura, a s njom i upis na fakultet, Dominik je, kako je rekao, već započeo s pripremama, a želja mu je upisati višu Tehničku školu u Subotici.

U slobodno vrijeme voli gledati filmove, osobito akcijske i horor. Najviše voli slušati domaću glazbu, a ispunjava ga folklor i druženje s prijateljima.

L. V.

RECEPT NA TACNI

Čizkejk od bundeve

Proteklog vikenda sam sudjelovala u nagradnoj igri koju je organizirao jedan tv kanal koji se bavi kuhinjom i kuhanjem i osvojila sve sastojke za jelo koje sam izabrala na njihovom sajtu. Morala sam se odmah pohvaliti, iako je ideja bila sačekati sastojke, skuhati i onda podijeliti vijest sa svima. Dijeljenje lijepih vijesti donosi još novih lijepih stvari, pa čemu odgađanje.

Kad sam završila s hvalom, mogu nastaviti sa sastojcima koji trenutno zatrpavaju moju kuhinju, jedan od njih je tikvica, a potaž od tikvica je postao vrlo zastupljen u mom jelovniku. Kako za njegovu pripremu nema velike filozofije, na današnju tacnu stavljam čizkejk od bundeve. Da, da, od dobre stare bundeve. Do sada sam probala čizkejk od maline, šumskog voća i pomorance i sada je vrijeme za ovaj izazov.

Potrebno: 2 šalice mljevenog keksa / 3 žlice smeđeg šećera / pola žličice mljevenog cimeta / 120 g otopljenog maslaca. Za fil: 230 g krem sira / 420 g pirea od kuhane bundeve / 3 jajeta + 1 žumanjak / četvrt šalice kiselog vrhnja / jedna i pol šalice šećera / pola žličice mljevenog cimeta / osmina žličice ribanog muškarnog oraščića / osmina žličice klinčića / 2 žlice brašna / 1 žličica ekstrakta vanilije.

Postupak: Dobro umijesiti i sjediniti keks, šećer, cimet i maslac, pa ih prebaciti u kalup za pečenje i fino poravnati. U drugoj posudi ulupati krem sir i dodati pire od bundeve, jaja, žumanjak, kiselo vrhnje, šećer i začine i sve dobro umiješati. Smjesu preliti preko kore i staviti u pećnicu. Kolač peći sat vremena u pećnici zagrijanoj na 170 stupnjeva. Kada se prohladi, staviti ga u hladnjak da odstoji nekoliko sati prije serviranja.

Priznajem, i za mene je u ovom receptu čizkejk izgubio svoju glavnu odliku i dodao pečenje u pripremu, ali neka ne mogu odoljeti ideji da pripremim čizkejk od bundeve, pa se bacam na posao. Dobar tek svima!

Gorana Koporan

U Surčinu održana riznica dječjih pisaca *Kad bi svi ljudi na svijetu...*

Poticaaj za rad s najmlađima

U povodu obilježavanja Svjetskog dana djeteta literarna sekcija Hrvatske čitaonice Fischer iz Surčina otvorila je 17. studenog riznicu dječjih pisaca pod nazivom *Kad bi svi ljudi na svijetu...* Osim želje da animiraju djecu iz svoje župe da se priključe radu dječjeg odjela koji je u povoju, organiziranjem programa u kojem su sudionici bila djeca članovi udruge iz Surčina, htjeli su podsjetiti širu javnost na to koja su prava djeteta i koje su obveze odraslih prema njima.

Animiranje najmlađih

Djeca iz Surčina su bila uključena u rad i u prethodnim aktivnostima ove udruge. Potaknuti idejom da prošire djelokrug svog rada, odlučili su osnovati još jednu sekciju čiji će članovi biti upravo najmlađi.

»Pokušavamo okupiti našu djecu uzrasta od dvije godine do prvog razreda srednje škole, kako bismo ih animirali i pružili im mogućnost da se međusobno druže. Želja nam je da oni razvijaju svoju maštovitost i kreativnost u radu s kreativnom sekcijom ili samostalno, te da im približimo knjige. Zato smo upriličili otvaranje riznice dječjih pisaca u povodu obilježava-

nja Svjetskog dana djeteta. To je ujedno i početak rada dječje sekcije«, istaknula je predsjednica Udruge **Katica Naglić**.

Nekad smo i mi bili djeca...

Bila je ovo prigoda da se kroz dječji kulturni program, u kojem su bile zastupljene pjesme, recitacije, ples, te tamburaška skladba i odrasli podsjetu na dane svoga djetinjstva, te na njihove obveze prema djeci.

»Dječju veselost moramo podržati. Mi smo ti koji trebamo brinuti o njihovom zdravlju, o njihovom odgoju, o tome da od njih napravimo dobre ljude i da im damo poticaj da budu dobri. Njihova razigranost i mašta su način kroz koji možemo na njih utjecati. Zato želimo kroz program s djecom i odraslima pokazati da moramo poštovati našu djecu, te da se sjetimo da smo i mi nekada bili mali«, rekla je voditeljica literarne sekcije Udruge **Irena Obradović**.

Bila je ovo prigoda da se otvori i riznica dječjih knjiga u čitaonici, kako bi se djeca potaknula na čitanje.

»Imamo želju potaknuti ih da najprije čitaju priče i bajke o zanimljivim ljudima, likovima i vilenjacima. Kroz te priče djeca mogu puno naučiti o tome što je dobro, a što je zlo i kakvi ljudi trebaju biti. Osim toga, želja nam je da ih kroz pjesmu i igru potaknemo da i dalje budu djeca u pravom smislu riječi i da žive svoje djetinjstvo onako kako ga trebaju živjeti.«

Veliki odziv djece

Odnedavno u rad s najmlađima uključena je **Marija Brzić** iz Surčina. Sve ono što su djeca te večeri predstavila gledateljstvu plod je njihovog višemjesečnog rada.

»S djecom je uvijek najljepše raditi. Tek sam od skora uplovila u ove vode rada s djecom i to me ispunjava u svakom trenutku. Prezadovoljna sam i iznenađena brojem djece koja su izrazila želju da se priključe radu dječjeg odjela i jedva čekam naredne mjesec da se još više upoznamo i da još više radimo. Trenutačno se najviše bavimo pjevanjem i recitiranjem s našim najmlađim pjesnikom literarnog odjela. Već nekoliko mjeseci se pokušavamo baviti, nadam se uspješno, tamburaškim orkestrom. Nadam se da ćemo kroz rad s najmlađima očuvati našu kulturu i pružiti im lijep uvod za kasnije školovanje i život«, navodi Marija Brzić.

Luka Katić je najmlađi član literarne sekcije surčinske udruge.

»Lijepo je što se okupljamo u čitaonici, što se družimo i što imamo priliku predstaviti sve ono što smo do sada naučili. Ja volim dolaziti u čitaonicu. Volim pisati pjesme, najčešće o prirodi, i drago mi je što ih imam prigodu predstaviti u našoj udruzi.«

Osim najmlađih, u kulturnom programu su se predstavili i odrasli članovi literarne sekcije iz Surčina koji su kroz svoje pjesme posvećene najmlađima dali potporu budućem radu odjela za djecu, koji je na temelju svega prikazanog dao uspješne rezultate svog dosadašnjeg rada.

S. D.

Polovica svatova djeca

Svadbe su oduvijek bile najsvečaniji događaji u životu sončanskih Šokaca. Upravo u ovo doba godine bile su i najčešće, mada ih je bilo u osjetnijem broju i od Tri kralja do početka korizme. Rakije ima, mlado vino je već dobro za piće, advent još nije, idealna prigoda za okupljanje rodbine i bliskih prijatelja na veselje posvećeno nastanku nove obitelji. Fotografija svadbe Sončana **Mate** i **Ane Butković**, rođene **Vidaković**, snimljena je prije četiri i pol desetljeća. U obiteljskom albumu ju čuva umirovljenica **Marija Andrašić**. Duge kasnojesenske večeri krati prelistavanjem albuma i prisjećanjem na prošla, njoj tako draga, nikada prežaljena vremena. »Eh, tada nas je bilo odista puno. I što je još bitnije, bilo je puno mladih i djece. Kad mi djeca kažu da sada u našem selu nema ni 2.000 duša, ne mogu vjerovati. U mojim sjećanjima, ali i u mojem srcu, živi ona Sonta s više od 6.000 žitelja. Ostarilo se, slabo me služi i vid, pa i ne idem nikuda, prošećem samo tu do stotinjak metara od kuće. I kadgod izađem, nemam s kim prozboriti koju riječ, ulice su uvijek puste«, kaže baka Marija i pokazuje sliku iz albuma. »Evo, to je naša prava šokačka svadba od prije skoro pola stoljeća. Pokojni suprug imao je tri brata i šest sestara, pa kad okupiš samo najrođenije, bila je to velika svadba. Ovo je fotografija svadbe kćeri od njegove rođene sestre. Naš stariji sin bio je djever, mlađi je tu, ispred mladenaca, među djecom. Snimka je napravljena usput, pri odlasku na vjenčanje. Ova svadba se u cijelosti organizirala po starinskom običaju«, pojašnjava baka Marija. U Sonti je ranije bio običaj da svatovi idu pješice, pa se znala napraviti i dobra kilometraža, ovisno gdje stanuju mladenci i kumovi. Već oko 10 sati prije podne svirci, *buklijaš*, nekoliko bečara i bečaruša i neizostavna djeca, za koju je svadba bila vrhunski doživljaj, okupili bi se u sali u kojoj će se kasnije sve odvijati. Prvo bi se išlo po starog svata i starosvaticu. Stari svat je po običaju bio ujak od mladoženje, a imao je funkciju drugog kuma. Malo bi se zapjevalo i zaigralo u njihovoj kući, pa bi se pošlo po kuma i kumu, uz isti postupak. Potom bi se odlazilo po mladoženju. S njim bi bila djeveruša, a u kući njegovih roditelja okupila bi se i većina rodbine. Od mladoženje bi se išlo u salu na ručak, kojega bi priredili nevjestini roditelji. Poslije ručka i malo igranja i pjevanja, svatovi, kojih bi sada već bilo u zamjetnom broju, polazili bi po mladu. Na ulasku u kuću mlada bi poljubila svakog svata, a njezine prijateljice, enge, kitile bi svatove, obično grančicom ruzmarina. Plaćalo se i jedno i drugo, to je bilo prvo darivanje. I u

kući mladinih roditelja igralo se i pjevalo, a poslije ispraćaja oproštajnom pjesmom pošlo bi se na vjenčanje. Mladu bi do matičnog ureda i do oltara vodio djever, uz mladoženju bi išla djeveruša. Tek nakon crkvenog obreda mlada i mladoženja bi do sale išli u par. »Kadgod pogledam ovu fotografiju, raznježim se. Odmah mi upada u oko koliko je tu djece; odmah pomislim: bilo je tu nas, a bilo je i budućnosti. Eto i u ovoj svadbi bar polovica uzvanika bila su djeca. I valjda je njima bilo najljepše. Na sve su gledali širokim očima, valjda su sami sebi ovako svečano odjeveni izgledali jako važni. Znali su i oni formirati svoje kolo, najčešće unutar kola odraslih, znali su i zapjevati, obično su bili opušteniji od velikog dijela odraslih. Šteta, takvih svadbi u našem selu više nema, a nema ni djece. Više ih je nekada znalo biti u većoj svadbi nego što ih je danas u školi«, s teškim uzdahom završava priču baka Marica.

I. A.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životnu sredinu (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta JKP VODOVOD I KANALIZACIJA SUBOTICA, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: KANALIZACIJSKA CRPNA STANICA PALIĆ, zaveden pod brojem IV-08/I-501-318/2019, a koji se planira na katastarskim parcelama 6510/1, 6510/2 i 6509/4 KO Palić.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Lucija i Lana u Zagrebu

Zagreb je veoma lijep grad, posebno u jesen kad se razliju po njemu različite boje i ljudi, a u posebnom sjećanju ostat će **Luciji Horvacki i Dunji Vojnić Hajduk** iz Subotice. One su u njemu boravile od 13. do 15. studenoga zahvaljujući čitanju i sudjelovanju u Nacionalnom kvizu za poticanje čitanja Knjižnica grada Zagreba koji je ove godine imao naslov *Ritam odrastanja*.

Posredstvom svojih škola i Gradske knjižnice Subotica, koja ovaj kviz provodi već više od jednog desetljeća u osnovnim školama gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku u Subotici, Maloj Bosni, Tavankutu i Đurđinu, čitale su ponuđena djela **Jasminke Tihi-Stepanić, Ivane Guljašević i Vlaste Golub** te potom rješavale online upitnik na mrežnim stranicama Knjižnica grada Zagreba.

Imale su posebnu sreću te su među oko 120 učenika, koliko ih je sudjelovalo u kvizu, osvojile nagradni trodnevni boravak u glavnom gradu Hrvatske.

Međutim, taj boravak nije bio običan. Bio je ispunjen brojnim aktivnostima te su tri dana prošla veoma brzo i s puno lijepih dojmova.

Bile su u kinu, točnije *CineStaru* gdje se nije bilo lako odlučiti što pogledati. Posjetili su Dječji odjel Knjižnica grada Zagreba, gdje su mogle prebirati po bogatom fondu knjiga na hrvatskom jeziku ali i vidjeti medijateku koja ne postoji u Subotici. Prisustvovala su završnoj priredbi kviza koja je održana u najvećoj knjižnici u Hrvatskoj, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. Tamo su imali mogućnost susresti se s vršnjacima koji također s ljubavlju čitaju ali i upoznati se, porazgovarati i fotografirati se sa spisateljicama čije su knjige u kvizu čitale. Uz profesionalnog vodiča obišle su Zagreb i njegove znamenitosti. Bile su i na sajmu knjiga *Interliber* gdje su satima razgledale štandove, čitale, birale, kupovale ali i bile darivane knjigama. U Dječjoj knjižnici *Marin Držić* doživjele su i radionicu *Bijeg iz Knjižnice – simfonija zagonetki* koja je urađena po principu *Escape rooma*. U njoj su trebale riješiti sve postavljene zadatke i zagonetke na temu glazbe kako bi pronašle ključ kojim su mogle otključati vrata i izići iz knjižnice.

Na ovom čarobnom putu pratile su ih knjižničarke Gradske knjižnice Subotica **Bernadica Ivanković i Heléna Omerović**, koje su se pobrinule da sve aktivnosti proteknu u najboljem redu.

Tko bi rekao da čitanje može proizvesti tolike užitke? Lucija i Lana su se doma vratile s vrećicama punim knjiga. Neke su same kupile, a ne mali broj knjiga su i dobile, što ih posebno raduje. Raduju se novom kvizu koji uskoro kreće i novim knjigama koje će tada čitati.

B. I.

»Putovanje u Zagreb koje smo osvojile na kvizu za poticanje čitanja bilo nam je jako lijepo. Obilazile smo Zagreb, bile na *Interliberu* i provele se bolje nego ikad. Na *Interliberu* je naravno bila gužva, ali nas to nije spriječilo uživati u kupovini knjiga. Također smo i dobile puno knjiga, i ne mogu dočekati da ih sve pročitam. Imale smo priliku posjetiti i muzej prekinutih veza u kojem nam je bilo jako zanimljivo«, kaže Lana Vojnić Hajduk nakon boravka u Zagrebu.

»U Zagrebu smo imali bogat i interesantan program. Najviše mi se svidio *Escape room*, odnosno radionica *Bijeg iz knjižnice* koja je bila izuzetno zanimljiva kao i odlazak na sajam knjiga *Interliber* gdje smo imali priliku kupiti zanimljive knjige od nama poznatih spisatelja i spisateljica«, doznajemo od Lucije Horvacki koja ne skriva svoje zadovoljstvo proteklim danima provedenim u Zagrebu.

Hajdemo skupa glumiti

Dječji dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* ponovno kreće s probama, a ono što je novo jesu novi glumci. Odjel je s prvim satom počeo jučer, 21. studenoga, a oni koji žele još uvijek se mogu priključiti. Tko ima dara za glumu ili pak želju, neka se što prije javi, jer voditeljica odjela **Nevena Mlinko** poručuje kako se prva predstava već za sv. Nikolu sprema.

Osim glume, tu je uvijek i sjajno druženje.

Ukoliko želiš i ti biti dio ove glumačke trupe, više informacija možeš potražiti u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* (Preradovićeve 4, Subotica) ili dobiti putem telefona 024/ 556-898.

Ž. V.

Škola crtanja i slikanja

Škola crtanja i slikanja, koju smo već najavljivali na našim stranicama, započela je s radom, te se već »rađaju« prva umjetnička djela. U ovoj školi, koja je namijenjena učenicima osnovne i srednje škole, pa i onim starijima, radi se po američkom programu koji je aktualan u Marijanskoj katoličkoj školi u Los Angelesu. S polaznicima radi priznati i poznati slikar **Kristijan Sekulić**, koji poručuje da se svi zainteresirani

moгу javiti svake subote od 11 do 13 sati, kada se u prostorijama Centra održava blok nastava.

Prijaviti se u školu crtanja i slikanja možete u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* (Preradovićeve 4, Subotica) ili putem telefona 024/ 556-898.

Ž. V.

ZOVEM SE: Lucija Vuković

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici, 4. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na balet i folklor, a volim i voziti bicikl

VOLIM: čitati knjigu *Tom Gadeš*

NE VOLIM: svađu

U SLOBODNO VRIJEME: volim se igrati vani s psom Simbom

NAJ PREDMET: hrvatski i engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: nastavnica gimnastike

<p>Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu Istre. Tel: 065/689-35-47.</p>	<p>U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.</p>	<p>Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (<i>Sl. glasnik RS</i> br.135/04 i 36/09) objavljuje:</p>
<p>Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.</p>	<p>Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojlja legalizirana. Informacije na tel.: 024-546-061.</p>	<p>OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ</p>
<p>Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.</p>	<p>Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.</p>	<p>Nositelj projekta »Telenor« DOO Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je dana 15. 11. 2019. godine pod brojem IV-08/I-501-317/2019, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Bazne stanice za mobilnu telefoniju SUBOTICA 30« na katastarskoj parceli 10262/1 KO Donji grad, Subotica, Ulica Senčanski put br. 83 (46.090598°, 19.681439°).</p>
<p>Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.</p>	<p>Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.</p>	<p>Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 18. 11. 2019. do 20. 12. 2019. godine, a javna prezentacija Studije bit će održana 20. 12. 2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe.</p>
<p>Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.</p>	<p>Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.</p>	<p>Uvid u predmetnu studiju može se izvršiti i na sajtu grada Subotica (www.subotica.rs) u odjeljku životna sredina – oglasna tabla.</p>
<p>Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobrzdni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.</p>	<p>Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.</p>	
<p>Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.</p>	<p>Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.</p>	
<p>Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.</p>	<p>Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.</p>	
<p>Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.</p>	<p>Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.</p>	
	<p>Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.</p>	

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 26. 11. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od **649** din

TIPPNET
 SUBOTICA KARAOĐEV PUT 2
 TEL: 024/555765
 WWW.TIPPNET.RS

Nove aktivnosti HKU Antun Sorgg iz Vajske

Nastup u Baču, opremanje Šokačke kuće

HKU Antun Sorgg iz Vajske sudjelovala je na manifestaciji *Snažna žena – snažno selo* u Baču koju je organizirala mjesna udruga *Aktivna žena* a u povodu Međunarodnog dana žena na selu. Manifestacija je održana u OŠ Vuk Karadžić uz kulturno-umjetnički program KUD-ova iz Bača, Selenče i Vajske. Djeca iz HKU sudjelovala su u programu s plesovima koje su izvodili na *Vinkovačkim jesenima*. Na štandovima je priređena degustacija proizvoda domaće radinosti. Žene iz udruge ispekle su stare vrste kolača koje su i prodavale na štandu, a prodavale su i proizvode udruge: pekmez od kajsija i šljiva i kisele krastavce. Štand Sorgg-a bio je odlično posjećen, a kolači su svi prodani.

Inače, u HKU Sorgg dodaju i kako se *Šokačka kuća* u Vajskoj polako oprema autentičnim starim namještajem. Naime, održana je nova akcija na tom planu, kada im je dio namještaja darovala obitelj **Pavla Kovačeva** iz Bođana. Poklonili su im krevete, ormar, ladičar, drveni umivaonik, stolice. Obitelj Kovačev podržava rad ove udruge, što su pokazali i sada.

A. Š.

Organizujte poslovne ili privatne proslave u jedinstvenom ambijentu Pivčijeg salaša

Uživanje u salašarskoj idili, toplini i mirisu salašarske peći, nezaboravni zalogaji salašarskih jela, razne aktivnosti na salašu, daleko od gradske vreve i stresnih trenutaka, na Bikovačkom putu 8 km od centra Subotice.

Pivčiji salaš radi samo po prethodnoj rezervaciji
064-244 69 42

AKTIVNOSTI

- Prostor za druženja i sastanke (50 mesta)
- Degustacija hrane i vina
- Upoznavanje sa salašarskim životom
- Ateleje, dečije igraonice, dečije radionice
- Razgledanje domaćih životinja
- Vožnja fiakerom atarskim putevima
- Ubriranje povrća i voća na salašu
- Razne sportske aktivnosti na terenu

HRANA

Predjelo: „Prisnac“ sa sirom

Supa: Supa od morke

Glavno jelo:

- Pivčiji paprikaš sa valjuncima
  - Specijalitet Pivčijeg salaša - mešano meso (mangulica + čurka + patka ili guska)
  - Krompiraća, pečena u salašarskoj peći
- Kolači:** Istruđa sa makom ili višnjama

PICE

Rakija od kajsije, šljive, jaboke

Domaći liker od višanja

Domaća bela i crvena vina

Domaći sokovi od zove, nane i jabuke

Miran Kujundžić, odbojkaš

Najvažnije mi je da igram

Moj novi klub TLM je odličan izbor za prvi klub u mojoj međunarodnoj karijeri

Nakon pet godina igranja u novosadskoj *Vojvodini*, uz tri osvojena naslova prvaka Srbije, **Miran Kujundžić** je, kako nam kaže, osjećao potrebu za svojevrsnom sportskom promjenom. Imao je nekoliko opcija, ali se, na koncu, odlučio za klub TLM iz Tourcoinga koji se natječe u Prvoj francuskoj ligi.

Zašto se odabrali upravo TLM za Vaš prvi inozemni odbojkaški angažman?

Tourcoing Lille Metropole, skraćeno TLM, je odbojkaški klub iz istoimenog gradića na samom sjeveru Francuske, koji se nalazi praktično uz granicu s Belgijom, a udaljen je nekih 15-20 km od Lilla. Nakon preliminarnog razgovora s trenerom odmah sam uvidio da se klupske i moje osobne ambicije poklapaju i više nisam dvojio. Mislim da nisam pogriješio, jer je TLM odličan izbor za moj prvi klub u inozemstvu i pruža priliku za pravi razvoj mladih igrača.

Opišite nam u nekoliko riječi novu radnu sredinu?

Prošle godine u klubu nisu bili zadovoljni postignutim rezultatima i igrom, a prije svega »kemijom« u momčadi. Kada su ove godine sastavljali ekipu, gledali su na sve te aspekte. Sad smo mješavina mladosti i iskustva, a u momčadi vlada dobra atmosfera. Uvjeti za rad su zbilja sjajni. Imamo svoju dvoranu s teretanom, koja nam je dostupna 24 sata, a klub je organiziran na visokoj razini. Publika mi se sviđa, u prvih nekoliko domaćih susreta gledalo nas je između 1.500 i 2.000 ljudi u odličnom štimungu uz koji je lako igrati.

Kako biste usporedili srpsku i francusku odbojku?

Razlike između naše i francuske odbojke su zbilja velike. Njihova Prva liga je izuzetno zahtjevna za igranje. Možda nije najbolja na svijetu i u njoj ne igraju najbolji svjetski igrači, ali svako prvenstveno kolo moraš biti fokusiran 100 posto. Svatko svakoga može pobijediti i nema prostora za opuštanje niti u jednom susretu, jer svako novo kolo donosi barem dva ili tri iznenađenja. Intenzitet odbojke je iznimno visok i igra se *molten* loptama, za razliku od većine ostalih liga u kojima se igra *mikasm*. One su teže i napravljene da bi poeni duže trajali, a kad još dodate činjenicu da Francuzi igraju najbolju obranu na svijetu, dobivate duge i iscrpljujuće utakmice.

Prošlo je nekoliko mjeseci otkako ste stigli u novu sredinu. Kakvi su dojmovi nakon proteklog razdoblja prilagođavanja?

Mogu reći da su me lijepo primili. Dosta nas iz ekipe je bilo sa svojim reprezentacijama i kasnije smo se priključivali. Ali to nije bio nikakav problem, jer su ostali momci od prvog treninga bili otvoreni za komunikaciju i bilo kakvu pomoć. Sve je to značajno pridonijelo dobroj atmosferi u ekipi. Mislim da možemo biti zadovoljni kako smo započeli ligaško natjecanje. U prve četiri prvenstvene utakmice smo zabilježili tri pobjede i poraz na gostovanju u Toursu. To i nije neko iznenađenje, s obzirom na to da je to momčad

s najvećim proračunom u Francuskoj i igra Ligu prvaka. Igram na poziciji primača servisa i starter sam na svakoj utakmici, što je svakako velika stvar za mene kao mladog igrača. Zadovoljan sam svojim dosadašnjim partijama, ali naravno da može bolje u nekim tehničkim segmentima. Treba nam još neko vrijeme da se uigramo kao ekipa i mislim da će uskoro sve doći na svoje mjesto.

Na temelju svega navedenoga logično je zaključiti da se od nove momčadi očekuju znatno bolji rezultati...

Klupske ambicije su prvenstveno da ekipa igra dobro, a onda i ostvarimo bolji plasman na tablici. Poslije, kada se uđe u razigravanje, slijedi napredak korak po korak. Bilo bi lijepo kada bi se za sljedeću sezonu osiguralo mjesto u nekom europskom natjecanju.

A što Vi očekujete?

Što se mojih ambicija tiče, nastojat ću pružiti dobre partije i pokazati se u što boljem svjetlu, kako bi moja karijera i dalje išla uzlaznom putanjom. Za sada mi je najbitnije da igram što više i skupljam igračko iskustvo.

Kako biste prokomentirali nedavne uspjehe srpske reprezentativne odbojke?

Osvajanje Europskog prvenstva je zaista nevjerojatan uspjeh naših odbojkaša. Nakon neuspjeha u kvalifikacijama za Olimpijske igre uslijedila je i smjena izbornika, javnost je dosta bila razočarana i nitko nije očekivao ništa. Tako su i otišli na Prvenstvo Europe, ali je najbitnije da su vjerovali i pokazali koliko zapravo vrijede. Ako uzmemo u obzir da su i djevojke ove godine prvakinje Europe, možemo reći da je ova godina bila nevjerojatna za srpsku odbojku.

Što biste rekli za svoj dosadašnji reprezentativni staž?

Ja sam, za sada, skupio osamnaest službenih nastupa za seniorsku reprezentaciju Srbije, a nadam se da će ih svakako biti

još više. Proteklo ljetno sam proveo mnogo vremena s reprezentacijom, sve ukupno negdje oko tri mjeseca. Od prošle godine format Lige nacija je promijenjen i sada ima pet natjecateljskih vikenda u odnosu na nekadašnju Svjetsku ligu koja se igrala u svega tri vikenda. Samim tim je sve mnogo napornije i teže, pa je izbornik dao priliku mnogim mlađim igračima. Ja sam bio u sastavu i igrao više nego što sam, iskreno govoreći, i očekivao. Mislim da sam se pokazao u dobrom svjetlu, jer sam nekoliko utakmica odigrao dosta dobro. A ako bih morao izdvojiti jednu od njih, to bi svakako bila utakmica protiv Poljske, na kojoj sam zabilježio 24 poena.

Kako ocjenjujete konkurenciju u nacionalnoj vrsti službenih europskih prvaka?

Konkurencija je zbilja velika. **Uroš Kovačević** je proglašen za MVP-a EP-a, a sada je i službeno proglašen za najboljeg igrača Europe u ovoj godini. Zatim, tu su **Petrić, Ivović** i drugi. To su sve igrači svjetske klase i teško je s njima izboriti se za mjesto u momčadi. Ali svaki trening i pripreme s njima puno znače i može se mnogo naučiti. Mnogo ih cijenim, a htio bih reći kako ih više gledam kao prijatelje nego kao konkurenciju. Želja mi je nastaviti pružati dobre partije i na taj način ponovno zaslužiti poziv izbornika, te se u budućnosti naći u sastavu reprezentacije na nekom velikom natjecanju poput Europskog ili Svjetskog prvenstva, a posebno Olimpijskih igara.

Na koncu, otkrijte nam i neki detalj iz životne svakodnevice na sjeveru Francuske.

Za sada nisam imao baš puno slobodnog vremena, ali kada ga imam, gledam da, skupa s djevojkom koja je ovdje sa mnom, odem do Lilla. Družimo se s mojim suigračima, a za vikend, kada nemam odbojkaških obveza, volim gledati nogomet i ostale sportove. Planiram da, u skorijoj budućnosti, obiđem neke gradove u susjednoj Belgiji koja je udaljena svega 10 km od Tourcoinga.

D. P.

POGLED S TRIBINA Bravo

Subotnjom pobjedom protiv Slovačke (3:1) Hrvatska nogometna reprezentacija je ispunila kvalifikacijski cilj i plasirala se na sljedeće Europsko prvenstvo koje će se igrati 2020. godine u 12 gradova. Bravo za izbornika **Zlatka Dalića** i njegove igrače, koji su, ipak, opravdali ulogu prvoga favorita u skupini E i na koncu, protiv Slovaka, slavodobitno završili posao. Niti jednog trenutka nije bilo lako, osobito nakon bolnog i jedinog poraza u ovim kvalifikacijama, (Mađarska 1:2), te neplaniranih remija protiv Azerbajdžana (1:1) i Walesa (1:1). No, visoke pobjede protiv glavnih rivala, Slovačke (4:0, 3:1), Mađarske (3:0), te takođe bolji omjer u međusobnim susretima protiv Walesa (2:1, 1:1), potvrdile su očekivanu razliku u kvaliteti momčadi koja je aktualni viceprvak svijeta. I koju predvodi najbolji igrač svijeta **Luka Modrić**.

Velika je to inspiracija za sve mlađe igrače čije vrijeme neumitno dolazi (**Vlašić, Brekalo, Perić, Pašalić, Rog**) i koji adekvatno

moraju zamijeniti srebrne legendarne *vatrene*. Svojim izjednačujućim golom, kojim je praktično otvorio vrata plasmana na Euro, Nikola Vlašić je na najbolji način potvrdio tvrdnju kako ne treba brinuti za budućnost. Jer se smjena generacija uopće neće osjetiti. **Livaković** je sigurna zamjena **Subašiću**, **Perić – Čorluki, Petković – Mandžukiću**, a svi ostali nadolazeći *vatreni* imat će sve više i više prilika za dokazivanje. Do EP-a ima još dosta vremena i bit će puno prilika...

Sumirajući dojmove s Rujevice jedan lijepi detalj jednostavno ne smije ostati neopaženim. U ovim redovima često možete pročitati kako hrvatski klupski nogomet ima kvalitetu i da samo njegovim razvojem hrvatska reprezentacija ima bezbrižnu budućnost. E, pa u subotu navečer, u drugom poluvremenu koje je i odlučilo konačan ishod utakmice (Hrvatska je gubila 0:1), na terenu su bila čak četiri nogometaša iz 1. HNL (**Livaković, Perić, Petković i Oršić**). Četiri igrača koji su okosnica *Dinama*, koji ima veliku šansu izboriti plasman u izlučnu fazu Lige prvaka.

Bravo, momci!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Srebrni jubilej Zvonika

Iz Ivković šora

Da je tačaka

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo ja kunjam. Naišla nika bengna na mene. Veli meni ova moja da sam se latio posla u nevrime, pa me niki vitrina izduvo, a nisam više ni mlad, borme. Doduše, za ove sam mlad što šalju u penziju, al za poso i nisam. Kad se malkoc više latim, daktim ko moj zeljo u kanikuli. Čeljadi, baš eto da vam izdivanim šta sam radio: latio sam se ogradiwat. Ograda što sam opravio prija četrdesetak godina sva izanjđala, stupovi protrunili makar su dračovi. Ko velim: sad ću ja zaukat ovu moju dvojcu pajdaša, pa ćemo mi to kugod i prija – navalit i pro-minit stupove i prikovat drot i gotovo. Hm, oš vraga. To je bilo kad smo bili dvajst koju, sad je vako išlo: navalili mi, oparali stari drot sa stupova, smotali ga i rišili ga se, a ondak navalili na stupove. A oni kugod da su juče metnuti – ni makac! Mora se sve otkopat pa tek ondak navag iščupat; ta šta kast, muka živa. Vamo radna brigada mi se osula, Joso mi pobigo prvi, oćanio se po prstu pa oćo, ja i Periša, dvi sile samo take, jednog raskopa-mo i rasklamamo a ondak ga nismo vridni izvuć. Šta kast, bilo je borme svakojaki pripovidaka, možmo se obodvojca ladom u nedilju oćić ispovi-dit. Gledim ja nako kunjav sad i dok vam izdivanjivam mislim se kake su kadgod bile ograde. Ta ondak se lipo priko zime povadio draćinjak, pa se prikom pilom napilalo cipalja digod na meter i dvajst i tako dok su friške rascipilo na pet-šest, jal osam cipalja. Koliko je drač bio debo, toliko je tačaka izdo, pa kad se so tim ogradilo, čeljadi moja... Doljnji kraj se ukopo s jednog ašova da ne mogu keroi potkopat, a gornji se opleo debelim drotom izmeđ dva dračova stupa. E, to vam je bila ta dračovi tačaka ograda; ta se nasliđivala u tal na više generacija a ne ko ove sad: triba ji minjat po tripud za života. »E, to su bila lipa vrimena, moj Braniša«, veli mi moj Periša, »al ondak se ni vlast nije minjala često kugod sad. Sad kako padne vlast, padne i ograda. Ne vidiš da ni dračovi nisu kugod kadgodašnji: lipi, zlatno žuti kad se pripila. A sad sami niki bili, kugod da i oni imadu niku bolu. Kad si blid imaš, anemiju i fali ti gvožđa. Moždard i njima triba utuć koji klin u nji kugod što su radili naši stari. E, borme, sad ni klinaca nema baš svudan. Sad sve spajaju štrofovima; ima štrofova i žuti i bili i crni i svi su za čega god smišljeni. Nego, jesi l ti dobio porez? Majkuša mu iz porezom, svaki frtalj sve veći i veći kugod da ga se određiva kome koliko triba novaca. A moždar je i tako. Vele da od frtalja do frtalja ima kamata. Kako to mož bit? Ta valjdar ja plaćam kamatu za godinu, pa u toj godini možem platit kad ja oću. Al ovi kugod da ne znadu računat. Kandar njim baćo nije kupio računaljku kad su krenili u škulu, pa unaprid deru ovaj napaćen svit«. Av, dosta sam vam namudrovo. Valja to još malkoc napatit noge, pa u krevet. Dunja sve bole liči, borme i kuvano vino pa nek divani ko šta oće. Ajd, zbogom do drukput. Izdivaniću vam čim bude kaka no-votarija ode u Ivković šoru.

Bać Ivin štodir

Lane i di triba i di ne triba

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva što stariji, sve teže može zabrenzat jezik. Malo, malo, pa lane štogoda brog čega mu dosta nji zamira. Koikaki mu znadu i kazat da ni tribo baš tako štogoda natrukovat, valjalo bi mu malo više pripazi na se. A svi oni divanu to isto, samo se dobro pazu da ji niko ne čuje. Niki dan se krenijo na bicigle kroselo, veli dok je još lipo vrime. Taman došo do centra, niko mu svira iz velike crne lemuzine. Sto u stranu, vidijo da to Marcika. Išli zajedno u škulu, prvo u njegovu selu, potli i na veću u varoš. Ščim svršili, Marcika pobigo u Švapcku ko matere i njeznoga, vada već četvrtoga čoveka. Ni bijo ni lip, ni mlad, al bijo bogat. Ni imo ni dice. Mater za dram Marcike našla jednu Švabicu. Istina, bila starija o njega dvajsdvitri, vagala bližu metara, ni vidla više o dva metara o nosa. Ni dice ni mogla, jal ni tila imat, al je se žurilo udat. Žurilo se i njemu. Nisu dugo ni čekali, ovinčali se, pa priko njoje dobijo i švapčke papire. A samo to mu i tribalo. Spo mu kamen sa srca, može lipo otit doma, a ne mora na leventu. Bijo i linčina, oduvik, čak ni fiskulturu ni radijo u škole, oslobodijo ga doktor. U Švapčke izminjo vraganajs poslova. Nigdi mu ni valjalo, vamo teško, tamo mala nadnica, namo velika promaja... a ka osto brez žene, rešijo se dojt natrag u njevo selo. Vidi da u Švapčke nikada neće na zelenu granu. Mater mu dala lipi novaca, njezin četvrti umro i ostavijo je poveliki imetak. Ni prošlo puno vrimenta, došle i ne lude godine što bi danas svako pošteno čeljade voljilo da nisu ni došle, al ji svo dobro zabardali po zlu. A puno nji se utvara da ji zaboravilo. Ratovalo se, ni se znalo ko s kim i ko protiv koga. Marcika tu vidijo veliku prilku za se. Njegovi napravili partiju, pa se oma učlanjijo. Oma se nametnijo za prvoga u selu. Zno se uvik i ušmundat međ veće o sebe, pa jim vazdan bijo na oku. Kadgod štogoda tribalo napraviti, on oma – ja ću. Brog toga u partije brzo avanzovo. Za nekoliko godina ošo za prvoga u varoš, za novi nekoliko godina iz varoši ošo za prvoga u srez. U selo sve riđe dolazijo, vazdan zauzet. Oženijo se, kupijo i kuću u varoši, oma u komšiluku ko bać Ivinoga kuma Tune. Sto se š njim i svojatat, a za kratko vrime udesili da njeve partije, baram u varoši i u srezu, budu u nikakomu sporazumu, pa ji tako ima najviše i niko jim ništa ne može. »Pajto moj, jesi ti mene živa? A, čujem da si velika bečar, da pružaš jezik i kad treba i kad ne treba! Bome, pazi se, nije dobro baš svakomu se zameriti!«, veli Marcika bać Ive ščim se pozdravijo š njim. »Ta idi, molim ti, šta se ja imam komu zamirat, ka nisam u nikake partije?«, odvratu mu bać Iva. Marcika iz tašnice izvadijo nikake šarene, sjajne novine i do mu ji, veli nek pročita kako natrukovano o njega, ni malo lipo. A i dobro dok se samo trukuje. Ni tijo ni u bircuz na jednu, samo mu pružijo ruku i ošo u lemuzinu. Oči ga ni ni pogledo. Bać Iva dugo gleda za njim i samo vrtijo glavom. E, državo, jedna si ka ti taki vedru i oblaču, veli sam za se i krene se doma na ručak.

NARODNE POSLOVICE

- Mladost živi od nade, a starost od uspomena.
- Trojica mogu zadržati jednu tajnu, ukoliko su dvojica od njih mrtva.
- Kad slava dolazi, pamćenje odstupa.
- Misli što hoćeš, govori što moraš.

VICEVI, ŠALE...

Pukla cijev u liječnikovom domu i zove on instalatera:

– Pukla mi je cijev. Podrum mi je pod vodom, možeš li odmah doći?

– Ne mogu, danas imam posla i gosti su mi doma.

– Kad si ti imao problem i netko se razbolio, ja sam odmah došao.

– U pravu si, dolazim.

Dođe vodoinstalatser, pogleda u podrum, ubaci u vodu dva aspirina i kaže:

– Ako do ponedjeljka ne spadne, zovi me.

– Mama, pao mi šećer

– Evo ti čokolada, pojedi odmah.

– Dobro, mama, ja ću pojesti čokoladu, a ti sakupi onaj šećer iz kuhinje.

Vrati se Perica s posla u Njemačkoj i pored kuće sagradi tri bazena: jedan s toplom vodom, jedan s hladnom i jedan bez vode.

Ivici se to učini čudnim, pa ga upita:

– Razumijem za ove bazene s vodom, ali što će ti ovaj bez vode?

– E, moj prijatelju, to je za ženu. Ne zna plivati, pa da ne bude da njoj nisam htio napraviti bazen.

Vremeplov – iz naše arhive Somborci u predstavi, 2004.

**PETAK
22.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:18 Anne od Zelenih zabata
11:14 Riječ i život: Duhovna dimenzija hrvatske policije
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:49 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:22 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Svježa krv, film
22:00 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:00 Dnevnik 3
23:35 USS Indianapolis: Men of Courage, američki film
01:40 Vikinzi
02:30 Dr. Oz
03:15 Dnevnik 3
03:41 Tajni život zoološkoga vrta
04:31 Bijela robinja
05:16 Skica za portret
05:27 Dnevnik 2
06:09 Karipski cvijet

05:25 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Psi, ta izvanredna bića: Instinkt - Šesto osjetilo, dokumentarna serija
11:35 Heartland
12:32 Renovacija na prepad
13:22 Zabranjena ljubav, američki film
14:52 Grci - Ljudi od mora, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkoga vrta
17:40 Luda kuća
18:17 Kuhan i pečen
19:07 Cesarica - HIT listopada
19:10 Alvin i vjeverice

19:30 POPROCK.HR
20:05 Aurea fest 2019., festival popularne glazbe, snimka
21:50 Sherlock
23:30 Inspektorica Bancroft
01:15 Zabranjena ljubav, američki film
02:40 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
23.11.2019.**

07:20 Klasika mundi: Brahmsova 3. simfonija u izvedbi Simfonijskog orkestra MusicaAeterna iz Perma pod ravnanjem Teodora Currentzisa
08:05 Forty Guns, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Zdrav život
13:40 Bajkovita Hrvatska: 13:55 Zajedno u duhu
14:30 Prizma
15:20 Istrage prometnih nesreća
15:50 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:25 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Giuseppina, volim te
17:40 Lijepom našom: Virje 2
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Dozvola za male Fockere, američki film
21:45 Specijalni izvještaj, američki film
00:10 Dnevnik 3
00:49 Cloverfield, film
02:09 Dnevnik 3
02:39 Forty Guns, američki film
03:59 Voli me zauvijek
04:44 Skica za portret
04:59 Dnevnik 2
05:41 Veterani mira
06:26 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:40 EBU drama: Sammy je nestao, drama za djecu

10:00 Ovo je umjetnost
10:55 Vrtlari: Urbano vrtlarstvo u Nizozemskoj
11:25 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
13:40 Cesarica - HIT listopada
13:45 Auto Market
14:20 Sherlock
16:00 Regionalni dnevnik
16:28 Magazin LP
16:55 Vaterpolo: Kup Hrvatske: HAVK Mladost- VK Solaris, prijenos 1. polufinala
18:25 Vaterpolo: Kup Hrvatske: VK Jug Adriatic osiguranje- VK Jadran Split, prijenos 2. polufinala
20:00 Medvjedići i ja, dokumentarna serija
20:50 Neobični planet, dokumentarna serija
21:35 Zla krv, serija
22:25 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
22:55 Košarka - NBA liga: Minnesota - Phoenix, prijenos
01:25 Glazbeni Top20
02:10 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
24.11.2019.**

07:40 Muškarci više vole plavuše, američki film
09:15 Pozitivno
09:45 Biblija
09:55 Varaždin: Ređenje varaždinskog biskupa mons. Bože Radoša, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:00 Wedding Wonderland, američki film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:20 Bajkovita Hrvatska:
17:34 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Najveće svjetske fešte
21:40 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
22:30 Dnevnik 3
23:10 Muškarci više vole plavuše, američki film - Zlatno doba Hollywooda
00:45 Nedjeljom u dva
01:40 Dnevnik 3
02:13 Mir i dobro
02:38 Avicii: Istinite priče,

glazbeno-dokumentarni film
04:18 Priča o Bogu s Morganom Freemanom
05:06 Skica za portret
05:21 Dnevnik 2
06:03 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo, crtana serija
08:35 Velečasni Brown
10:05 Cesarica - HIT listopada
10:09 Levi: Svjetski kup u skijanju - SL
11:05 Ubojstvo u Walesu
12:40 Lidijina kuhinja
13:05 Cesarica - HIT listopada
13:09 Levi: Svjetski kup u skijanju - SL
14:03 Sjedni, odličan
14:33 Klub 7
15:26 Medvjedići i ja, dokumentarna serija
16:19 Odbrojanje do Tokija
16:45 Rukomet, LP: Zagreb - Elverum Handball, prijenos
18:30 Cesarica - HIT listopada
18:40 Vaterpolo
20:05 Dodjela Nagrade hrvatskog glumišta, prijenos
22:00 Jamestown, serija
22:55 Graham Norton i gosti
23:40 Avicii: Istinite priče, glazbeno-dokumentarni film
01:20 Vaterpolo
02:35 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
25.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:22 Anne od Zelenih zabata
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Karipski cvijet
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:54 Korak do neba
17:00 Vijesti u 17
17:22 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2

19:47 Tema dana
20:05 Apsurdistan: ništa se ne isplati, serija
21:00 Čuvar dvorca, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:35 Vikinzi
01:25 Dr. Oz
02:10 Dnevnik 3
02:36 Tajni život zoološkoga vrta
03:26 Bijela robinja
04:11 Voli me zauvijek
04:56 Skica za portret
05:06 Dnevnik 2
05:48 Karipski cvijet

05:05 Peti dan
06:05 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Edo i Medo
09:41 Alvin i vjeverice
10:05 Plesna akademija
10:30 Vučja krv
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Heartland
12:30 Renovacija na prepad
13:25 Mustang, tursko-francusko-njemačko-katarski film
15:00 Grci - Ljudi od mora, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Tajni život zoološkoga vrta
17:40 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Dan odluke, film
22:50 Amerikanci
23:45 Preljub
00:35 Mustang, tursko-francusko-njemačko-katarski film
02:10 Noćni glazbeni program

**UTORAK
26.11.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska

10:20 Anne od Zelenih zabata
 10:55 I to je Hrvatska
 11:15 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Karipski cvijet
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:45 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17
 17:22 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu: Paolo Maggeli
 21:00 Klub 7
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:22 Hrvatska za 5
 00:12 Vikinzi
 01:02 Dr. Oz
 01:47 Dnevnik 3
 02:13 Tajni život zoološkoga vrta
 03:03 Bijela robinja
 03:48 Voli me zauvijek
 04:33 Glas domovine
 04:58 Skica za portret
 05:08 Dnevnik 2
 05:50 Karipski cvijet

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Edo i Medo, crtana serija
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:35 Heartland
 12:35 Renovacija na prepad
 13:25 Ponovno zaljubljena, američki film

15:00 Baština: Kenija, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkoga vrta
 17:40 Luda kuća
 18:20 Najveće svjetske fešte
 19:10 Alvin i vjeverice, crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Kuhan i pečen
 21:00 Glazbena ljubav, američko-britanski film
 22:40 Amerikanci
 23:35 Preljub
 00:25 Ponovno zaljubljena, američki film
 01:50 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 27.11.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Anne od Zelenih zabata
 11:16 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Karipski cvijet, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:46 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:36 Destinacija: Hrvatska, emisija o turizmu
 21:03 Mijenjamo svijet: Dosjei BND-a: Špediteri i trgovina oružjem, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:05 Sport
 23:25 Slavni holivudski parovi
 00:15 Vikinzi
 01:05 Dr. Oz
 01:50 Dnevnik 3
 02:16 Tajni život zoološkoga vrta
 03:06 Bijela robinja, telenovela
 03:51 Voli me zauvijek, telenovela
 04:36 Kultura s nogu
 05:06 Skica za portret
 05:11 Dnevnik 2
 05:53 Karipski cvijet

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Edo i Medo
 09:41 Alvin i vjeverice
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:05 Luka i prijatelji: Vremenska prognoza
 11:35 Heartland
 12:20 Renovacija na prepad
 13:10 Šampion, talijanski film
 15:00 Baština: Libanon, dokumentarna serija

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Tajni život zoološkoga vrta
 17:40 Nogomet, LP: Tottenham - Olympiacos, snimka utakmice od utorka
 19:05 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogomet, LP - emisija
 20:50 Nogomet, LP - prijenos utakmice
 23:45 Amerikanci
 00:40 Sretnik
 01:30 Šampion, talijanski film
 03:20 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 28.11.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:22 Anne od Zelenih zabata
 11:09 Za Cvelferiju, emisija pučke i predajne kulture
 12:25 Karipski cvijet
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Hrvatska moj izbor: Jo i Chloe
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Korak do neba
 17:00 Vijesti u 17
 17:22 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:21 Prljavi novac: Krijumčarenje migranata, dokumentarna serija

00:16 Vikinzi
 01:06 Dr. Oz
 01:51 Dnevnik 3
 02:17 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
 03:02 Bijela robinja, telenovela
 03:47 Voli me zauvijek, telenovela
 04:32 Za Cvelferiju, emisija pučke i predajne kulture
 05:02 Skica za portret
 05:07 Dnevnik 2
 05:49 Karipski cvijet, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Edo i Medo
 09:41 Alvin i vjeverice
 10:05 Plesna akademija
 10:30 Vučja krv
 11:05 Pozitivno
 11:35 Heartland
 12:35 Renovacija na prepad
 13:30 Grom iz vedra neba, kanadski film
 15:00 Baština: Gvatemala, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Rođeni za divljinu, dokumentarna serija
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kuhan i pečen
 19:00 Alvin i vjeverice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Kuhan i pečen
 21:00 Seljačka buna 1573., hrvatski film
 23:10 Amerikanci
 00:05 Sretnik
 00:55 Grom iz vedra neba, kanadski film
 02:20 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Zapisi s terena

GINKO je zasađen

Momente kada glava radi više nego što je mirnom životu potrebno rješavam tako što zatrpam svoj život aktivnostima. Trudim se izabrati aktivnosti koje me interesiraju, koje ne uključuju obvezno nekog suučesnika, bar ne nekog koga ja moram animirati i aktivnosti koje su jednostavne. Ako ćemo suditi po aktivnostima prethodnog vikenda, glava je odmorila i vrlo je zadovoljna time.

Jedna od ispunjenih aktivnosti se posebno uklapa u moja uvjerenja, potrebe i interesiranja, a posebno u ovu rubriku i tiče se zelenila, preciznije sadnje drveća. Koliko ste drveća zasadili do sada? Ja ni jedno. Ni jedno jedino drvo nisam posadila nikada. Ne računam bor, kog smo poslije jedne Nove godine posadili u dvorište, jer je to bio zajednički pothvat, a i on na žalost nije uspio. Nikako nismo mogli odvojiti se od ambijenta kojim je zračio, pa se ispostavilo da smo ga kasno iznijeli van. Kako bilo, ni jedno drvo do sada nisam posadila i kriva sam, nemam argumente. Ta krivnja me i potaknula i čim sam vidjela poziv na internetu, znala sam da će drvo biti zasađeno.

Moje prvo drvo

Da odmah riješimo zablude: nisam ja posadila veliko drvo nego je tu magija još veća i sada ne znam odakle bih krenula s pričom. Bolje od samog početka. Vijest na koju sam nabasala je zvučala ovako:

Sadnice su stigle!

Počnemo sa sadnjom u subotu, 16. studenog, od 14 sati.

Obvezno ponijeti gumene čizme.

Svi su dobrodošli!

Mjesto: *Goranski rasadnik*, Sombor (pored Gradskog bazena)

Dakle, sve je bilo kratko i vrlo jasno. Prvo oduševljenje je saznanje o *Goranskom rasadniku* pored Gradskog bazena, gdje često prolazim. Druga stvar, čizme imam i treća je da izgovora nema. Više sile i usputna dešavanja su mi svašta nabacili i činilo se da će *event* pasti u sjenu, ali me je toliko gonila potreba posaditi drvo i svemu sam ostalom rekla ne, sjela na bicikl i pronašla vrata rasadnika.

Goranski rasadnik je baš velik, to mi je bio dojam kada sam prilazila. Ostavljam bicikl, dižem glavu, vidim puno okupljenih, a onda primjećujem kako su baš svi okupljeni djeca, srednjoškolci. Iskreno, nemam ništa protiv druženja sa srednjoškolcima, niti su se oni činili da imaju bilo što protiv mog prisustva, ali mi je bilo čudno. Organizatorica **Ljilja** me je odmah pozdravila i upitala zašto sam došla. Objasnih sve od reda, nikad mi ne fali riječi, i dobih dobrodošlicu i palac. Moj plan je bio pokupiti info, razgledati rasadnik, pomoći ako mogu, posaditi jedan ginko – bit će dovoljno, neka mladima ostalo ostane ovaj put, i otići doma znajući da ima nade za naš planet.

Što se zapravo dogodilo?

Bilo je svega za posaditi i svi su bili radi zasukati rukave. Nevjerojatno. Prva pomisao mi je bila kako su đaci došli jer su morali, ali

i ako je i bilo zato oni su sadili, jer su željeli. Baš je lijepa energija vladala. Sadili su koprivić, javor, brezu, ginko i tuju. Ono što smo svi saznali je da se ovim sadnicama, kao i ostalim koje se nalaze u ovom rasadniku i tu se njeguju dok ne postignu potrebnu starost, formira arboretum s raznovrsnim matičnim stablima. Sjajna prilika za mlade, a i nas ostale da upoznamo raznovrsno drveće i varijetete istih vrsta. Odmah priznajem, mene bi ovdje mogli žednu preko vode prevesti, jer je moje znanje o drveću za sada vrlo siromašno. Trenutno sam u stanju drveće dijeliti na lijepo, ljepše i najljepše.

Ginko je zasađen

Jeste, moje prvo drvo je zasađeno i planiram ga posjetiti za mjesec dana i vidjeti kako mu je. Ta sadnica je odgojena u kljajališta iz sjemena koje su ovi đaci skupljali. Ovdje se događa ozbiljan proces kojem bi se trebalo svako odgovorno biće pridružiti. Jedva čekam narednu akciju.

Svi mladi koji su sudjelovali u projektu pokazali su da imaju ekološku svijest, odgovornost za prirodu i dobru volju da rade na očuvanju prirodnog okoliša, a ovdje im je to omogućeno.

Sada je idealno razdoblje za sadnju. Koju sadnicu birate?

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

HKC "Bunjevačko kolo"

Godišnji koncert

Svečana dvorana Centra

30. 11. i 01. 12. 2019.

Cijena ulaznice: 300 din 19h

